

Četrdeset hadisa o odgoju i menhedžu

Predgovor

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, neka je salavat i selam na Prvaka Ademovih sinova, Muhammeda, sina Abdullaha, njegovu porodicu, ashabe i one koji ih u dobru slijede, a zatim:

Ono što odlikuje islam u odnosu na druge sisteme vrijednosti je njegova sveobuhvatnost; islam zalazi u sve pore i pojavne oblike života, individualnog i socijalnog. Kaže Allah: **“... Mi tebi objavljujemo Knjigu kao objašnjenje za sve i kao uputu i milost i radosnu vijest za one koji jedino u Njega vjeruju ...”**¹

Kao što daje izuzetan akcenat na činjenicu da je čovjek taj koji treba da uskladi svoje norme ponašanja prema zahtjevima Objave. Musliman je pozvan da sebe odgoji prema normama i načelima islama; to je jedan od velikih imperativa, za koji se veže njegov uspjeh (ili neuspjeh) na ovom i budućem svijetu: **“... uspjehće samo onaj ko je (dušu) očisti, a biće izgubljen onaj ko je na stranputicu odvodi.”**²

Uporedo sa samoodgojem teče proces odgajanja drugih i širenja ovog dobra i uspjeha u društvu, jer je dužnost svakom dobronamjernom i nesebičnom da drugima dostavi dobro kojim ga je Allah počastio.

Obzirom da je Allah poslao Muhammeda kao pozivača Allahu sa Njegovom dozvolom i blještavu svjetiljkom, otud se javlja potreba da se u samoodgoju i odgoju drugih slijedi njegov primjer i put: **“Reci: ‘Ovo je put moj, ja pozivam k Allahu, imajući jasne dokaze, ja, i svaki onaj koji me slijedi, i neka je hvaljen Allah, ja Njemu nikoga ne smatram ravnim.’”**³

Ovo djelo autora šejha Abdulaziza Sedhana dolazi kao priručnik onome ko teži da bude na jasnom dokazu u ovim dvjema temama. Autor zbirke je skupio četrdeset predaja iz riječi i djela Allahovog poslanika ﷺ, te svaku od njih proslijedio

1 En-Nahl: 89.

2 Eš-Šems: 9:10.

3 Jusuf: 108.

kratkim pojašnjenjem pitanja vezanih za samoodgoj i odgoj drugih, trudeći se, u većini slučajeva, da ne širi izlaganje temama koje nisu direktno vezane za ove. U knjizi se nalazi dovoljna količina radnog materijala za onoga ko želi da ostvari stabilnu osnovu islamskog odgoja.

Čitalac iskrene namjere bi mogao uzeti svaku od ovih predaja sa njenim objašnjenjem kao jednu dnevnu lekciju i pomno razmisliti o tome kako da ovo blago pretoči u praksu. Tako će se najviše okoristiti ovim kratkim, ali jezgrovitim, djelom, jer primjenom šerijata na sebi i radom na uspostavi šerijatskih normi u društvu musliman zadobiva Allahovu pomoć i podršku: **“O vjernici, ako Allaha pomognete, i On će vama pomoći i korake vaše učvrstiti.”**¹

Takođe čitaoci mogu primjetiti da je tekst svakog hadisa naveden u izvornoj formi i označen vokalnim znakovima – hareketima; to je učinjeno kako bi se olakšalo učenje ovih hadisa napamet osobama visokih ambicija.

Allaha molim za obilnu nagradu autoru ovog vrijednog djela, kao i svima koji su učestvovali u prevođenju i štampanju, tražeći od Njega, Milostivog, da u njoj da bereketa i okoristi muslimane ovih prostora.

Emir Čajić

Tuzla, 16. 1.1438 / 17.10.2016.

Četrdeset hadisa o odgoju i menhedžu

Abdulaziz Es-Sedhan

Uvod

Veliki broj učenjaka posjeduje u svom opusu djela zbirku od četrdeset hadisa sakupljenih na određenu temu, kako je to zapisao imam En-Nevevi.

A razlog zbog kojeg su odabrali broj četrdeset je hadis: **“Ko od mog ummeta zapamti četrdeset hadisa o pitanjima vjere, Allah će ga proživjeti u skupini mudrih (ar. fukaha) i učenih.”**

Međutim, ovaj hadis veliki dio učenjaka smatra slabim. Imam Darekutni kaže da nijedan od rivajeta ovog hadisa nije pouzdan, a En-Nevevi: “Poznavaooci hadisa su se složili da je ovaj hadis slab, iako ima mnogo puteva kojima je došao.”

Unatoč tome, Nevevi spominje da su učenjaci saglasni da je dozvoljeno raditi po slabom hadisu kada se u njemu spominju djela mimo obaveznih, potom kaže: “Unatoč tome, ja se ne oslanjam na ovaj spomenuti hadis, nego na govor Allahovog poslanika ﷺ u vjerodostojnim hadisima: **‘...neka prisutni obavijesti odsutnog...’**, i riječi: **‘Allah osvjetlio osobu koja čuje moj govor i shvati ga, a zatim ga prenese onako kako ga je čuo...’**”.

Otuda je brojna ulema sakupila iz govora Poslanika ﷺ upravo četrdeset hadisa na neku temu.

Nekada bi veza među hadisima bio sadržaj hadisa, nekada njegov lanac prenosi-laca, nekada mjesto, nekada mjesto i lanac prenosilaca zajedno,...

Primjeri zbirke hadisa prema određenoj temi su:

- » **“Četrdeset hadisa o dokazima tevhida”** – od imama El-Herevija;
- » **“Četrdeset hadisa o mezhebu ehlu-sunneta”** – od imama Ebu Nu'ajma El-Asbehanija;
- » **“Četrdeset hadisa o svojstvima Gospodara svjetova”** – od imama Ez-Zehebija;
- » **“Četrdeset hadisa o džihadu”** – od imama Ibnu Kesira...

Primjeri zbirke koje govore o opštim pravilima i propisima:

- » **“Četrdeset hadisa o temeljima islama i pravilima šerijatskih propisa”** – od imama En-Nevevija...
- » “Četrdeset hadisa o propisima” od imama Munzirija
- » “Četrdeset hadisa o pravilima šerijatskih propisa i pohvalnim djelima” od imama Sujutija

Primjer zbirki hadisa prema senedu:

- » “Četrdeset hadisa iz musneda Burejda ibn Abdillaha ibn Ebu Burde, od njegovog djeda, od Ebu Musa El-Eš'arija” od imama Darekutnija.
- » Primjer zbirki hadisa poredanih prema šejhovima
- » Djelo šejhul-islama Ibn Tejmije u kojem je sabrao četrdeset hadisa od njegovih velikih šejhova.

Primjer zbirke sačinjene prema mjestu:

- » “Četrdeset hadisa o mjestima” imama Ebu Tahira Silefija.

Ovaj rad je djelo šejha Abdulaziza ibn Muhammeda ibn Abdullaha Es-Sedhana, i naslovljen je kao četrdeset hadisa o odgoju i menhedžu. Autor ovdje pod izrazom “odgoj” cilja na, kako kaže, odnos čovjeka prema sebi u postupanju shodno šerijatskim tekstovima i saglasno sa praksom ispravnih/dobrih generacija muslimana, a izrazom “menhedž” aludira na odnos muslimana u postupku pozivanja ljudi na pravi put slijedeći dokaze šerijata i praksu ispravnih prethodnika.

Svi hadisi su kratko prokomentarisani sa naglaskom važnih zaključaka u kontekstu odgoja i menhedža, s tim da autor nije obrađivao fikhske/pravne propise na koje hadisi ukazuju. Međutim, po potrebi navodimo i određene koristi hadisa moralnog karaktera iz drugih pisanih hadiskih djela.

Prvi hadis

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ ﷺ: "إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى، فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهَجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا فَهَجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ."»

Od Omera ibnu-l-Hattaba رضي الله عنه se prenosi da je Allahov Poslanik ﷺ rekao:

“Djela se vrednuju samo prema namjerama, i svakom čovjeku pripada samo ono što je naumio, pa ko se iseli (učini hidžru) radi Allaha i Njegovog Poslanika, njegovo je iseljenje Allahu i Njegovom Poslaniku. A ko se iseli s namjerom da zadobije dobra ovog svijeta ili radi žene da bi je oženio, pa njegovo je iseljenje/ hidžra onome radi čega se iselio.”¹

Iz hadisa se razumije:

RIJEČ “INNEMA – ZAISTA SU (DJELA) SAMO” je u arapskom jeziku čestica za izdvajanje i ograničavanje nečega na jedan određeni pojam.

1 Prenose Buharija i Muslim.

Hafiz Ibn Hadžer spominje da je rekao imam Buharija: “Nema među hadisima Poslanika ﷺ ništa obuhvatnije, bogatije i korisnije od ovog hadisa.” Kaže imam Šafija da ovaj hadis podilazi pod sedamdeset poglavlja (fikha), dok Abdurahman El-Mehdi veli da isti treba staviti s početka svakog fikhskog poglavlja. Neki su rekli da je on trećina ili četvrtina islama, tj. da upućuje na jedno od temeljnih šerijatskih pravila: “el-umuru bi mekasidiha” (stvari se sagledavaju prema njihovim intencijama) na koje se vraćaju svi propisi islama.

U RIJEČIMA: “DJELA SE VREDNUJU SAMO PREMA NAMJERAMA” je dokaz da se nijet uzima u obzir kod svih djela.¹

“I SVAKOM ČOVJEKU PRIPADA SAMO ONO ŠTO JE NAUMIO...” u ovom se očitava potpunost Allahove pravde, te da On Uzvišeni daje iz Svog obilja kome hoće, i da kažnjava, prema svojoj pravednosti, koga hoće.²

“... PA KO SE ISELI (UČINI HIDŽRU) RADI ALLAHA I NJEGOVOG POSLANIKA, NJEGOVO JE PRESELJENJE ALLAHU I NJEGOVOM POSLANIKU”.

- » Ovo je podsticanje na ihlas – iskreno usmjeravanje djela i ubjeđenja prema Allahu.
- » Također, ima značenje da je potpomognut onaj ko hoće i namjerava iskrenost.³

1 Štaviše, Ibn Hadžer bilježi predaju “da je nijet vjernika bolji od njegovog djela”. Rekao je Poslanik ﷺ: “Ljudi će biti proživljeni prema svojim namjerama.” (Ibn Madže i El-Hakim u El-Mustedreku, a Albani ga ocjenjuje sahihom u Sahihu-l-džami’u: 8042.)

Za ispravnost djela uslov je iskren i ispravan nijet, kao što se prenosi od Ibn Mes’uda da je rekao: “Ne koristi govor bez djela, niti govor i djelo bez nijeta. I ne koristite riječi, djela i nijet osim kada su u saglasnosti sa sunnetom. Sličan govor se pripisuje i Sufjanu Es-Sevriju. Rekao je Mutarrif ibn Abdullah: “Ispravnost srca je zbog ispravnosti djela, a djela su ispravna zbog ispravnosti/iskrenosti nijeta.” (Hiljetu-l-evlija)

2 Naime, prenosi se od El-Hasana da je rekao: “Stanovnici Dženneta su učinjeni vječnim u Džennetu, a stanovnici Vatre vječnim u Vatri zbog svog nijeta” (Albani predaju ocjenjuje hasenom u Sahihu-t-tergib:3171.). Razlog tome je što vjernik nijeti da bude pokoran Allahu zauvijek – pa je nagrađen vječnošću u Džennetu prema svojoj namjeri, a nevjernik namjerava da zauvijek bude nepokoran – pa je kažnjen Vatrom s vječnošću u njoj prema svojoj naumi, kao što kaže Uzvišeni: “...i kada bi bili vraćeni, opet bi nastavili da rade ono što im je bilo zabranjeno.” (El-En’am:28)

3 Slično ovome je hadis: “**Ko se bori da Allahova riječ bude gornja, taj je na Allahovom putu.**” (Mutefekun ‘alejhi)

“...A KO SE ISELI S NAMJEROM DA ZADOBIJE DOBRA OVOG SVIJETA ILI RADI ŽENE KOJU BI OŽENIO, PA NJEGOVO JE PRESELJENJE/HIDŽRA ONOME ČEMU SE I PRESELIO“.

- » Ovim je upozorenje i zastrašivanje od neiskrenosti i prikazivanja drugima (ar. er-rija’).
- » Također, da je prepušten samom sebi svako ko svojim djelom želi nešto mimo Allahova zadovoljstva.¹
- » Ovaj hadis je primjerom saglasnosti sunneta sa Kur’anom, jer je njegovo značenje potvrda riječi Uzvišenog: **“Onome ko bude želio nagradu na onom svijetu – umnogostručit ćemo mu je, a onome ko bude želio nagradu na ovom svijetu – dat ćemo mu je, ali mu na onom svijetu nema udjela.”**²
- » Hadisom se ukazuje na to da je za primanje djela nužno postojanje zdrave veze između iskrenosti u unutrašnjosti i slijeđenja sunneta u vanjštini.

1 Napisao je Salim ibn Abdullah u pismu Omeru ibn Abdulazizu: “Znaj da je Allahova pomoć robu prema njegovom nijjetu. Ko upotpuni svoj nijjet upotpuni se i Allahova pomoć njemu, a kome manjka od nijjeta toliko mu manjka i Allahova pomoć.” Rekao je Ibn ‘Abbas: “Doista je čovjek sačuvan shodno svom nijjetu.” (El-Ihja 317/4)

Iskren nijjet, naum za djelom nastao samo radi Allahovog zadovoljstva, bez htijenja ljudske naklonosti, čista namjera čovjeka da njegov rad Uzvišeni prihvati, je najteža stvar duši. Ovome svjedoče riječi mnogih od ispravnih prethodnika. Rekao je Nu’ajm ibn Hammad (šejh Buharije): “Udarac bičem nam je lakši od iskrenog nijjeta”. Zbog ove teškoće iskrenosti rekao je Allahov Poslanik ﷺ: “Ko od Allaha bude iskreno tražio šehadet, Allah će mu dati stepen šehida pa makar umro na svojoj postelji.” (Sahihu Muslim:1909); “Ko posudi novac namjeravajući da ga vrati, Allah će taj dug za njega vratiti na Sudnjem danu.” (Bilježi Taberani, a Albani ga ocjenjuje vjerodostojnim u Sahihu-l-džami’u: 5986) Kaže Uzvišeni: “...ako oni (muž i žena) žele izmirenje Allah će ih pomiriti.” (En-Nisa:35) Stoga je rekao imam Ahmed: “O sinčiću, nijeti hajr – jer doista ćeš neprestano biti na dobru dok god nijetiš dobro.”

2 Eš-Šura:20.

Drugi hadis

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِنَّ الْمُقْسِطِينَ عِنْدَ اللَّهِ عَلَى مَنَابِرَ مِنْ نُورٍ عَنْ يَمِينِ الرَّحْمَنِ وَجَلَّ وَكَلَّمَا يَدَيْهِ يَمِينُ الَّذِينَ يَعْدِلُونَ فِي حُكْمِهِمْ وَأَهْلِيهِمْ وَمَا وَلُوا.»

Abdullah b. 'Amr رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا prenosi da je Allahov Poslanik ﷺ rekao:

“Pravedni će kod Allaha biti na minberima od svjetlosti i to zdesna Milostivom, a obje Njegove ruke su desne¹. To su oni koji su pravedno vladali, bili pravedni u porodici i u onome za što su odgovorni.”²

Iz hadisa se razumije:

POSLANIKOVE ﷺ RIJEČI DA SU PRAVEDNI “NA MINBERIMA” upućuju na to da je pravda moralno uzdignuće na ovom svijetu, te uzdignuće na onom svijetu oličeno spomenutim minberima od svjetlosti;

OPIS MINBERA DA SU OD SVJETLOSTI ukazuje da je pravičnost svjetlost na dunjaluku i radost sudiji i suđenom, pa je shodno tome nagrada za to djelo svjetlost na ahiretu. Poput toga, nepravda je opisana tminom dunjaluka i ahireta;

1 U arapskom jeziku se “zdesna” kaže “od desne ruke”, otud spomen ruke nakon navođenja strane. (op.prev.)

2 Muslim; Muhtesaru-l-Munziri/sažetak Muslimove zbirke hadisa, Poglavlje o vlasti: Ko preuzme neku odgovornost, pa bude pravedno postupao: 1207

... A OBJE NJEGOVE RUKE SU DESNE“. U ovome je dokaz da Allah, kako to priliči Njegovoj uzvišenosti i savršenstvu ima dvije ruke, i da su obje ruke Milostivog desne.¹

RIJEČI: “ONI KOJI BUDU PRAVEDNO VLADALI...” sadrže pohvalu i priznanje pravednosti, svejedno bila pravednost ispoljena u riječima, ili djelima, ili na drugi način, kao što je rekao Uzvišeni:

“...i kada govorite – pravedni budite, makar se ticalo i srodnika”²;

“...i kada ljudima sudite da pravično sudite”³;

“... Pravedni budite, to je najbliže čestitosti/bogobožnosti”⁴;

“...BUDU PRAVEDNI U PORODICI” aludira na općenitost pravičnosti u pogledu svake osobe. Iako je čovjek glava porodice obavezuje ga pravedno postupanje prema njima, otuda je još preče da se pravedno odnosi prema drugim muslimanima, štaviše i prema nevjernicima. Došlo je u hadisu da je Poslanik ﷺ rekao Mu'azu b. Džebelu رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: “Boj se dove onoga kome je nepravda nanesena, pa makar bio nevjernik, jer između njegove dove i Allaha nema zastora.”⁵

1 U ovo vjerujemo bez alegoričnog tumačenja ovoga svojstva Milostivog, i bez ulaženja u kakvoću iste. Naime, čovjek zbog ograničenosti svoga razuma pravi poređenje uvijek sa nečim iskustvenim, čuvenim ili viđenim, ali je uskraćen viđenja Allaha na ovom svijetu. Otuda vjerujemo u Allahove osobine bez diskusije o kakvoći tih svojstava (ar. tekjif), i bez poređenja istih sa osobinama stvorenja (ar. temsil), i bez alegoričnog tumačenja tih osobina (ar. te'vil). Zapravo, vjerujemo onako kako smo o tome obaviješteni Kur'anom i sunnetom bez negiranja ičega (ar. ta'til): “Ništa nije kao On! On sve čuje i sve vidi.” (Šura:11)

2 El-En'am: 152.

3 En-Nisa: 58.

4 El-Maide: 8.

5 Ovaj dodatak “pa makar bio nevjernik” se prenosi u rivajetu od Enesa رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ u hadisu koji bilježi imam Ahmed (3/153.)

Princip pravednosti obuhvata svakako i odgovorne poslove: “...BUDU PRAVEDNI U ONOME ZA ŠTA SU ODGOVORNI.”

- » Iz ovoga se razumije uzajamna povezanost pravednosti i povjerenja, jer čovjek će jedino ispuniti određeni emanet i odgovorni posao koji mu je povjeren ako bude pravedan.
- » Ovo je potvrda kur'anskog ajeta koji aludira da se poslovi ustupe sposobnom i povjerljivom, ne podobnom koji odgovara zbog stranačke, rodbinske, džematske, lokalne ili druge pripadnosti. Ovim osobinama je opisan Musa عليهما السلام: **“O oče moj – reče jedna od njih – uzmi ga u najam, najbolje je da unajmiš snažna/sposobna i pouzdana.”**¹ Zbog ovih riječi Uzvišenog kažemo da pravda neće biti uspostavljena osim od strane onoga ko posjeduje sposobnost i snagu kojom odstranjuje slabost, i ujedno pouzdanog koji neće sebi dozvoliti da stvar iznevjeri i izda!
- » Hadis je upozorenje svakome ko ovlasti nekoga, koji zna da povjerenju stvar ne može ispuniti kako treba;
- » Također je upozorenje onome ko znajući nečiju nesposobnost i nepovjerenje ipak takvog ovlasti na neki posao;
- » Da je pravednost u riječima, djelima, onome što pišu i svim ostalim aktivnostima obaveza svim pozivačima u dobro, te da je upravo to od razloga zadobijanja Allahove pomoći i podrške – time će se osvijetliti njihova srca i put, i uzdići njihova vrijednost na dunjaluku i ahiretu. I neće nepravednik uraditi nepravdu osim na svoju štetu: **“Gospodar tvoj neće nikome nepravdu učiniti.”**²

1 El-Kasas: 26.

2 El-Kehf:49.

Treći hadis

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ خَطَبَ النَّاسَ يَوْمَ فَتَحِ مَكَّةَ، فَقَالَ: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَذْهَبَ عَنْكُمْ عُبْيَةَ الْجَاهِلِيَّةِ وَتَعَاظَمَهَا بِأَبَائِهَا، فَالنَّاسُ رَجُلَانِ بَرٌّ تَقِيٌّ كَرِيمٌ عَلَى اللَّهِ، وَفَاجِرٌ شَقِيٌّ هَيْنَ عَلَى اللَّهِ، وَالنَّاسُ بَنُو آدَمَ، وَخَلَقَ اللَّهُ آدَمَ مِنْ تُرَابٍ، قَالَ اللَّهُ: يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ.»

Od Ibn Omera رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ se prenosi da je Allahov Poslanik ﷺ održao hutbu na dan osvojenja Mekke i rekao:

“O ljudi, Allah je od vas odagnao oholost džahilijeta i džahilijetsko hvalisanje očevima i porijeklom. Ljudi su dvije vrste: dobročinitelj, bogobožan koji je kod Allaha poštovan, i grješnik, nesretnik koji je kod Allaha omalovažen; svi ljudi su sinovi Ademovi, a Allah je stvorio Adema od zemlje.” Kaže Allah Uzvišeni: **“O ljudi, Mi vas stvaramo od jednog čovjeka i jedne žene, i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji, Allah, uistinu, sve zna i nije Mu skriveno ništa.”** ¹

Iz hadisa se razumije:

POSLANIKOVE ﷺ RIJEČI: “ALLAH JE OD VAS ODAGNAO...” ukazuju na potpunost vjere islama, te da islam upućuje i vodi ka svemu pohvalnom, i zabranjuje bilo šta pokuđeno;

1 Bilježi Tirmizi: 3270 i Ibn Hibban: 3828; šejh Albani ga ocjenjuje vjerodostojnim u Es-Sahihah: 2700.

“...OHOLOST DŽAHILIJETA I DŽAHILIJETSKO HVALISANJE SA OČEVIMA I PORIJEKLOM...”

- » U ovome je pokuđenost hvalisanja i uznošenja sa očevima i porijeklom kada se to čini putem oholosti i ponižavanja drugih.
- » Svako kod koga se nađe ovakvo ponašanje ima jednu od osobina džahilijeta;

“DOBROČINITELJ, BOGOBOJAZAN KOJI JE KOD ALLAHA POŠTOVAN”.

Ove riječi znače da je bogobojaznost vaga za stepenovanje i poredak ljudi, kao što je rekao Uzvišeni: **“Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji”**¹;

“SVI LJUDI SU SINOVI ADEMOVI, A ALLAH JE STVORIO ADEMA OD ZEMLJE”

- » Ovo je dokaz da je od uzroka nestanka ili smanjenja hvalisanja da se čovjek prisjeti svoje osnove, odnosno da je stvoren od zemlje.
- » Ovo također ukazuje da su pozivači u dobro najpreči da se udalje od džahilijetskog hvalisanja porijeklom, i to iz sljedećih razloga:
 - takvo hvalisanje je grijeh prema Gospodaru;
 - takvo ponašanje vodi ka oholosti, što oponira i ruši lijepo ponašanje jednog muslimana, a pogotovo tragaoca za znanjem;
 - to je razlogom da se ljudi udalje od njega i, konsekvantno, odbace njegov poziv ka Allahu Uzvišenom. Svime spomenutim se povećava ovaj grijeh ako je njegov počinilac onaj ko poziva u islam i pokornost Allahu Svevišnjem, jer je njegovo činjenje grijeha uzrok okretanja ljudi od prihvatanja njegovog poziva.

¹ El-Hudžurat:13.

Četvrti hadis

عَنْ مَالِكِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ قَالَ: أَتَيْنَا إِلَى النَّبِيِّ ﷺ وَنَحْنُ شَبَبَةٌ مُتَفَارِقُونَ، فَأَقَمْنَا عِنْدَهُ عَشْرِينَ يَوْمًا وَلَيْلَةً، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ رَحِيمًا رَفِيقًا، فَلَمَّا ظَنَّ أَنَّا قَدْ اشْتَهَيْنَا أَهْلَنَا أَوْ قَدْ اشْتَقْنَا سَأَلَنَا عَمَّنْ تَرَكْنَا بَعْدَنَا، فَأَخْبَرَنَاهُ، قَالَ: «ارْجِعُوا إِلَى أَهْلِيكُمْ، فَاقِيمُوا فِيهِمْ وَعَلِّمُوهُمْ وَمُرُوهُمْ - وَذَكَرَ أَشْيَاءَ أَحْفَظُهَا أَوْ لَا أَحْفَظُهَا - وَصَلُّوا كَمَا رَأَيْتُمُونِي أُصَلِّي، فَإِذَا حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَلْيُؤَذِّنْ لَكُمْ أَحَدُكُمْ وَلْيُؤْمِّكُمْ أَكْبَرُكُمْ»

Od Malik ibn El-Hujejrisa رضي الله عنه se prenosi da je rekao: “Došli smo Allahovom Poslaniku ﷺ, a bili smo momci približnih godina, pa smo proboravili kod njega dvadeset dana i noći. Allahov Poslanik ﷺ bio je milostiv i blag. Kada je pomislio da smo poželjeli naše porodice, upitao nas je o onima koje smo ostavili iza nas pa smo ga obavijestili. Tada reče:

“Vratite se vašim porodicama i boravite s njima, podučavajte ih i naređujte im” – pa je spomenuo neke stvari, nešto pamtim, a nešto ne pamtim – **“i klanjajte kao što vidite mene da klanjam. Neka, kada nastupi vrijeme namazu, jedan od vas prouči ezan, a predvodi vas najstariji među vama.”**¹

Iz hadisa se razumije:

RIJEČI “DOŠLI SMO ALLAHOVOM POSLANIKU ﷺ...”

- » upućuju na vrijednost putovanja radi traženja znanja
- » i revnost u traganju za visokim vrijednostima, te brigu da se znanje stječe pred eminentnim učenjacima;

“...BILI SMO MOMCI PRIBLIŽNIH GODINA“. U ovome se vidi trud i napor mladih među ashabima u potrazi za znanjem;

“...PA SMO PROBORAVILI KOD NJEGA DVADESET DANA I NOĆI“.

- » Ovo je dokaz da znanje zahtijeva kontinuitet u njegovom sticanju te upornost i izdržljivost u tome. Rekao je Jahja ibn Ebi Kesir: “Ne postiže se znanje uz tjelesno odmaranje.”;
- » Osnova u traženju znanja je da studenti borave u blizini učene osobe;

“ALLAHOV POSLANIK ﷺ BIO JE MILOSTIV I BLAG“.

- » Svjedočanstvo o veličini Poslanikovog ﷺ morala i ljubavi koju je gajio prema tragaocima za znanjem. “...a prema vjernicima je blag i milostiv”¹.
- » Ovo je smjernica svakom učitelju u njegovom odnosu prema učenicima, blagosti i milosti koju ispoljava prema njima. Ebu Se'id El-Hudrijj ؓ uobičavao je izražavati dobrodošlicu onima koji uče hadise govoreći: “Dobrodošli, oporuko Allahovog poslanika ﷺ, Allahov poslanik ﷺ nam je oporučio u pogledu vas.”²;

“KADA JE POMISLIO/VIDIO DA SMO POŽELJELI NAŠE PORODICE...”

- » Detalj koji kazuje o oštroumnosti i dovrtljivosti Poslanika ﷺ,
- » te da je na učitelju da vodi brigu o stanju svojih učenika i uzima u obzir njihove osjećaje i potrebe;

1 Et-Tewbe:128.

2 Bilježi El-Hakim u El-Mustedreku 1/88 i ocjenjuje vjerodostojnim, s time se složio i Ez-Zehebi

“...UPITAO NAS JE O ONIMA KOJE SMO OSTAVILI IZA NAS PA SMO GA OBAVIJESTILI.” Znak da se briga učitelja ne svodi samo na puko podučavanje učenika, već da se treba interesirati o njegovom stanju i okolnostima, pa makar uopćeno. Upravo ovakav odnos učitelja vodi ka prihvatanju iznešenog gradiva, nastojanju da poveća znanje, ljubavi prema učitelju, te pozitivnom dojmu prema njemu;

“VRATITE SE VAŠIM PORODICAMA...” Jasna naznaka da je Poslanik ﷺ svakome davao njegovo pravo;

“...I BORAVITE S NJIMA, PODUČAVAJTE IH I NAREĐUJTE IM.” Veoma važan zaključak: da je na onome koji traži znanje da vodi računa o podučavanju svoje porodice, te da je porodica najpreča tome zbog veličine njihova prava kod njega.

Bilježi imam Buharija da je rekao Allahov Poslanik ﷺ: **“Kod kojeg čovjeka bude robinja pa je podučava (vjeri) i lijepo je podučiti, te je odgaja i lijepo je odgoji, a zatim je oslobodi i oženi se njome – on će imati dvostruku nagradu...”**¹ Dakle, čovjek se nagrađuje za podučavanje robinje – pa kako tek za podučavanje svoje žene i djece?!

Rekao je Alija عليه السلام u vezi s riječima Uzvišenog: **“Čuvajte sebe i svoje porodice od vatre”**, tj. “Podučavajte svoju porodicu dobru.”²

1 Hadis br.5083.

2 Bilježi El-Hakim.

Kaže imam Malik رحمه الله: “Dobri prethodnici (ar.es-selef) su podučavali svoju djecu da vole Ebu Bekra i Omera رضي الله عنه kao što su ih podučavali nekoj suri iz Kur’ana.”¹

Kazao je Se'id ibnu-l-'As: “Kada podučim svoje dijete Kur'anu, obezbijedim mu hadždž i oženim ga – ispunio sam njegovo pravo, a onda ostaje na njemu moje pravo.”;

“I KLANJAJTE KAO ŠTO VIDITE MENE DA KLANJAM”. Ovo znači da podučavanje biva riječima i djelom;

“NEKA, KADA NASTUPI NAMAZ, JEDAN OD VAS PROUČI EZAN, A NEKA VAS (U NAMAZU) PREDVODI NAJSTARIJI MEĐU VAMA” U ovome se vidi da je korist znanja višestruka, npr. da koristi i na putu i kod kuće, a također i među ukućanima, odnosno u svim drugim stanjima.²

1 El-Lalikai: Šerhu usuli 'itikad,2325.

2 Ovdje je rečeno da najstariji predvodi namaz jer su bili približnih godina i približnog znanja u vjeri. Međutim, poznato je da prednost ima najučeniji u Kur'anu i ostalim šerijatskim znanoštim, a zatim najstariji od ovakvih. Od ovog se izuzima domaćin kuće i zvanični imam nekog džemata, tj. pomenuta dvojica imaju prednost u svojoj kući ili džematu.

Peti hadis

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ ثَلَاثَةُ رَهْطٍ إِلَى بُيُوتِ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ ﷺ يَسْأَلُونَ عَنْ عِبَادَةِ النَّبِيِّ ﷺ فَلَمَّا أُخْبِرُوا كَانَهُمْ يَقَالُوهَا، فَقَالُوا: وَإَيْنَ نَحْنُ مِنَ النَّبِيِّ ﷺ قَدْ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَمَا تَأَخَّرَ؟ قَالَ أَحَدُهُمْ: أَمَّا أَنَا، فَإِنِّي أَصْلِي اللَّيْلَ أَبَدًا، وَقَالَ آخَرُ: أَنَا أَصُومُ الدَّهْرَ وَلَا أَفْطِرُ، وَقَالَ آخَرُ: أَنَا أَعْتَزِلُ النِّسَاءَ فَلَا أَتَزَوَّجُ أَبَدًا، فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَيْهِمْ، فَقَالَ: «أَنْتُمْ الَّذِينَ قُلْتُمْ كَذَا وَكَذَا، أَمَّا وَاللَّهِ إِنِّي لَا خَشَاكُمُ لِلَّهِ وَأَتَقَاكُمُ لَهُ لِكِنِّي أَصُومُ وَأُفْطِرُ، وَأُصَلِّي وَأَرْفُدُ، وَأَتَزَوَّجُ النِّسَاءَ، فَمَنْ رَغِبَ عَنْ سُنَّتِي فَلَيْسَ مِنِّي.»

Od Enesa رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ se prenosi da je rekao:

"Došla su tri čovjeka pred kuće supruge Allahovog Poslanika ﷺ da pitaju o njegovom ibadetu, pa kada su bili obaviješteni o tome, kao da im se to učinilo nedovoljnim/malim, te rekoše: "A gdje smo mi u odnosu na Allahovog Poslanika? Njemu su oprošteni grijesi koje je počinio i koje će počiniti!" Zatim jedan od njih reče: "Što se mene tiče, ja ću stalno noći provoditi u namazu!" Drugi reče: "Ja ću stalno postiti i nikako neću prekidati post!", a treći reče: "A ja ću se potpuno ustegnuti od žena i nikako se neću ženiti!" Kada je Poslanik ﷺ čuo šta su ovi kazali, rekao je: **"Vi ste oni koji su rekli tako i tako? Ja, zaista, strahujem od Allaha više nego vi, i najbogobojazniji sam među vama, ali ja i postim i mrsim, i klanjam (noću), ali i spavam, i ženim se, pa ko ne želi moju praksu/sunnet, nije od mene."**¹

Iz hadisa se razumije:

1 Bilježe Buhari, br. 5063, i Muslim, br.1401.

RIJEČI ENESA رضي الله عنه "DOŠLI SU...PITAJUĆI O NJEGOVOM IBADETU" ukazuju na revnost omladine među ashabima رضي الله عنهم u slijedenju Poslanika ﷺ;

RIJEČI "...KAO DA IM SE TO UČINILO NEDOVOLJNIM/MALIM" su jasan dokaz da je bitna kakvoća, a ne količina i brojnost;

"ZATIM JEDAN OD NJIH REČE: "ŠTO SE MENE TIČE, JA ĆU STALNO NOĆI PROVODITI U NAMAZU!". DRUGI REČE: "JA ĆU STALNO POSTITI I NIKAKO NEĆU PREKIDATI POST!", A TREĆI REČE: "A JA ĆU SE POTPUNO USTEGNUTI OD ŽENA I NIKAKO SE NEĆU ŽENITI!" Ovdje je sadržan nepobitan argument da ono što se razumu od djela čini lijepim ne postaje i propisanim u vjeri, osim ako to potvrdi šerijat;

RIJEČI ALLAHOVA POSLANIKA ﷺ: "VI STE ONI KOJI SU REKLI TAKO I TAKO?", su čisti odraz islamskog principa provjeravanja vijesti;

"JA, ZAISTA, STRAHUJEM OD ALLAHA VIŠE NEGO VI, I NAJBOGOBOJAZNIJI SAM MEĐU VAMA." Ove riječi su dokazom da je dozvoljeno pohvaliti sebe radi određene jasne koristi;

POSLEDNJE ŠTO JE REKAO POSLANIK ﷺ U OVOM SLUČAJU JE: "KO NE ŽELI MOJU PRAKSU/SUNNET NIJE OD MENE."

- » Kaže imam Eš-Šatibi u vezi s ovim: "Ovaj izraz je najžešći mogući izraz u osudi nečega, iako je sve što su ova trojica htjeli zapravo činjenje neke pohvalne radnje, ili ostavljanje nečega pohvalnog radi drugog pohvalnog djela!!!"¹
- » Ovo je također dokaz da pridržavanje sunneta biva isključivo njegovim slijedenjem, te da neće koristiti puko mnoštvo djela ako nije zasnovano na slijedenju sunneta.

1 El-l'tisam:2/196.

Šesti hadis

عن عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ، مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ، فَلْيَتَزَوَّجْ، فَإِنَّهُ أَغْضُ لِلْبَصْرِ، وَأَحْصَنُ لِلْفَرْجِ، وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ، فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ، فَإِنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ»

Od Abdullaha ibn Mes'uda رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ se prenosi da je Allahov Poslanik rekao:

"O skupino omladine, ko od vas bude u mogućnosti, neka se oženi, jer je to najbolji način za obaranje pogleda i čuvanje polnog organa, a onaj ko to ne bude u stanju, neka posti, zaista je post njemu zaštita^{1,2}"

Iz hadisa se razumije:

- » Da je period mladalaštva najplodniji period životne dobi;
- » Pažnja koju islam posvećuje ovom razdoblju čovjekovog života, naročito zbog veličine uticaja mladosti na budućnost čovjekovog života.

Zbog toga je došao značajan pomen mladosti u drugim hadisima kojima se ukazuje na važnost te dobi, kao npr: "sedmorica koju će Allah staviti u Svoj hlad na Sudnjem danu: ... mladić odrastao u pokornosti Allahu"; "neće se pomjeriti stope roba na Sudnjem danu dok ne bude bio upitan za četvero... o mladosti – u šta ju je potrošio?"

- » Podstrek na brak radi čuvanja pogleda i polnog organa od grijeha;
- » Briga muslimana da pazi na svoje tijelo i udove kako ne bi time učinio grijeh, jer je svaki od organa blagodat koju može koristiti ispravno ili zloupotrijebiti, i, prema tome, zadobiti nagradu ili kaznu, kao što na to ukazuje Kur'an:

1 Riječ vidža' doslovno znači škopljenje, proces sterilizacije. U ovome je naznaka da se postom umanjuju seksualni porivi čovjeka. (op.prev.)

2 Bilježe Ahmed, Buharija, Muslim i sakupljači Sunena.

“A nad vama bdiju čuvari, kod Nas cijenjeni pisari....”¹

“On ne izusti nijednu riječ,a da pored njega nije prisutan Onaj koji bdije.”²

“Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim.”³

“A kad čuju besmislicu kakvu,od nje se okrenu.”⁴

“Danas ćemo im usta zapečatiti,njihove ruke će Nam govoriti,a noge njihove će o onom što su radili svjedočiti.”⁵

“Zašto svjedočite protiv nas? –upitat će oni kože svoje.”⁶

Riječi Allahova Poslanika ﷺ: **“A ONAJ KO TO NE BUDE U STANJU, NEKA POSTI, ZAISTA JE POST NJEMU ZAŠTITA”**

- » ukazuju na veliki uticaj posta u obaranju pogleda i čuvanju polnog organa;
- » U ovome je pojašnjenje koja su sredstva šerijatom dozvoljena u ukroćavanju čovjekove strasti, te da ne treba posezati za drugim sredstvima poput onanisanja, koje šteti, a ne koristi;
- » Udaljavanje od svega što pobuđuje strast a nije šerijatski dozvoljeno;
- » Da su pozivači u dobro najpreči za stupanje u brak kako njihove duše ne bi bile zaposlene strastima, i kako bi bili uzor ostalima;
- » Da je obaveza onome ko brine o pitanjima omladine da se potrudi oko čuvanja da ne postanu predmet smutnje niskih poriva, a još preče da ne budu predmetom smutnje usljed šubhi/nejasnih stvari u vjeri. Uslov ovog poziva je da bude sukladan šerijatskim tekstovima i shodno pravcu prve generacije ovog ummeta.

1 Al-Infitar:10-11.

2 Kaf:18.

3 En-Nur:30.

4 Al-Qasas:55.

5 Ya-sin :65.

6 Fusilet :21.

Sedmi hadis

عَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ، وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي»

Od majke vjernika, Aiše رضي الله عنها, se prenosi da je rekao Allahov Poslanik ﷺ:

“Najbolji od vas su oni koji su najbolji prema svojim porodicama, a ja sam među vama najbolji prema svojoj porodici.”¹

Iz hadisa se razumije:

- » Savršenstvo dini islama, te da islam dodjeljuje svakom njegovo pravo;
- » Potpunost Poslanikovog ﷺ morala;
- » Da se ibadet Allahu Uzvišenom obavlja i izvršavanjem prava prema ženi i porodici;
- » Da pozivači u dobro treba da posvete posebnu pažnju pitanjima svoje porodice i domaćinstva, jer su oni kao takvi najpreči tome.

Kaže Allah Svevišnji : **“O vi koji vjerujete, sebe i porodice svoje čuvajte od vatre...”²**

Rekao je Alija رضي الله عنه u vezi s ovim ajetom: “Odgojite ih i podučite ih.”

- » U ovom hadisu je i odgovor onome ko zapostavi stanje svoje porodice pod izgovorom da je zakupljen pozivom ljudi u islam;
- » Da je briga o pitanjima porodice od uzroka Allahove pomoći u pozivanju ljudi u islam i podsticanju na svaki hajr.³

1 Bilježi Tirmizi.

2 At-Tahrim, 6.

3 Po klasifikaciji prema koristi koju donose, ibadeti se dijele na dvije vrste:

1. oni čija korist seže isključivo do pojedinca koji ih obavlja (el-lazimeh), kao što je: namaz, post, hadždž,... te
2. oni čija korist prelazi sa pojedinca koji ih obavlja na druge (el-mute’addijeh), kao što je zekat, poučavanje, poziv u dobro, razne vrste sadake i dobročinstva,...

Osmi hadis

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : «أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا ، الْمُوْطُئُونَ أَكْنَافًا ، الَّذِينَ يَأْلِفُونَ وَيُؤْلَفُونَ ، وَلَا خَيْرَ فِيمَنْ لَا يَأْلَفُ وَلَا يُؤْلَفُ.»

Od Ebi Seida El-Hudrija رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ se prenosi da je rekao Allahov Poslanik ﷺ:

“Vjernici najpotpunijeg imana su oni najljepšeg ponašanja, čiji su bokovi zaravnati i mehki, oni koji se povezuju sa drugima, i sa kojima se drugi povezuju, - a nema dobra u onome ko se ne navikava na druge i na koga se drugi ne navikavaju.”¹

Iz hadisa se razumije:

Izraz “VJERNICI NAJPOTPUNIJE IMANA...” upućuje na to da iman/vjeronanje raste i opada, jer nešto što je potpuno može biti i krnjavo. Ovo je jedan od temeljnih akidetskih stavova ehlišunneta vel-džema'ata.

Riječi “ONI NAJLJEPŠEG PONAŠANJA”

Nema sumnje da je briga o pitanjima porodice spada u ovu drugu vrstu, a od te brige je ono što je obavezno (fard) i ono što je pohvalno (sunnet).

Učenjaci se slažu da je ova druga vrsta općenito bolja, što ne znači da se ovim vrstama ibadeta daje prednost uvijek, jer se svi slažu da je namaz preči i odabraniji od zekata, nego da svim ibadetima treba dati njihovo pravo i najveći prioritet imaju oni koji su strogo naređeni (farzovi), ali da ibadeti koji donose opštu korist su preči za odabrati kada se bira među stvarima koje su pohvalne, npr. poučavanje ljudi u odnosu na namaze nafle. Potom, vrijednost svakog ibadeta se određuje prema okolnostima koje ga okružuju; npr. i'tikaf u posljednjoj trećini ramazana je bolji od sadake,...

1 Bilježi ga Taberani u El-Evsat.

- » ukazuju na veličinu i važnost lijepog ahlaka. Zapravo, od najvećih dokaza koji govore o tome jesu riječi Allaha Uzvišenog: **“A ti si, zaista, na velikom stupnju morala.”**¹
- » Iz istih riječi se razumije da se ljudi razlikuju u ahlaku – potpuni vjernici su najljepšeg ahlaka, dok oni vjernici koji nisu upotpunili vjeru nisu usavršili ni ahlak;

“ČIJI SU BOKOVI ZARAVNATI I MEHKI” - Kaže imam Ibnu-l-Esir²: “Ovo je primjer (koji se koristi u arapskom jeziku) a značenje mu ukazuje na poniznost, otvorenost i pristupačnost takvih vjernika. Kaže se za posteljinu da je ‘zaravnata’ kada ne ezijeti spavača. Dakle, cilja se da je to osoba koja drugoga ničime ne uznemirava tako da je drugome prijatno s takvim se družiti.”

“ONI KOJI SE POVEZUJU SA DRUGIMA, I SA KOJIMA SE DRUGI POVEZUJU...” – Ovo je podstrek pozivačima na Pravi put da su oni najpreči da budu vlasnicima lijepog morala, jer je isti od razloga da ga ljudi zavole i prihvate njegov poziv ka slijeđenju istine;

“A NEMA DOBRA U ONOME KO SE NE NAVIKAVA NA DRUGE I NA KOGA SE DRUGI NE NAVIKAVAJU” Ove riječi Poslanika ﷺ su upozorenje onima koji (svojim postupcima) rastjeruju ljude od sebe.

1 El-Kalem, 4.

2 En-Nihajetu fīgaribi-l-hadis ve-l-eseri, 5/201.

Deveti hadis

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : «مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُعِزَّهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ.»

Od Ebu Se'ida El-Hudrija رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ se prenosi da je rekao Allahov Poslanik ﷺ:

“Ko od vas vidi kakvo zlo neka ga ukloni rukom, a ako to ne može, onda svojim jezikom, pa ako ni to ne može, onda srcem, a to je najslabiji vid imana.”¹

Iz hadisa se razumije:

Riječi “KO OD VAS VIDI...”

- » obuhvataju onoga ko vidi neko zlo, kao i onoga ko to čuje, jer se hadisom cilja na trud oko promjene stanja na bolje, koliko je pojedinac u mogućnosti;
- » Razumije se da se zlo razlikuje shodno moći pojedinca da ga otkloni.²;
- » Čovjekova odgovornost se ne razmatra po kriteriju da li je određeno zlo otklonjeno, nego da li je preuzeo što treba shodno svojoj mogućnosti u otklanjanju dotičnog zla;
- » U ovome se očituje potpunost šerijata i njegova lahkoća, jer ne obavezuje nikoga preko njegovih mogućnosti;

Riječi “A TO JE NAJSLABIJI VID IMANA” upućuju na to da se iman povećava i smanjuje, nasuprot stavu nekih frakcija koje su u tome oponirale ehli-sunnetu.

1 Bilježi Muslim.

2 Dakle, isto nedjelo se tretira drugačije s obzirom ko je njegov očevidac i koliko je on u stanju to izmijeniti.

Deseti hadis

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: «اسْتَأْذَنَ رَهْطٌ مِنَ الْيَهُودِ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالُوا: السَّامُ عَلَيْكَ، فَقُلْتُ: بَلْ عَلَيْكُمُ السَّامُ وَاللَّعْنَةُ، فَقَالَ: يَا عَائِشَةُ، إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ فِي الْأَمْرِ كُلِّهِ، قُلْتُ: أَوَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالُوا؟، قَالَ: قُلْتُ: وَعَلَيْكُمْ.»

Od Aiše رضي الله عنها se prenosi da je rekla:

“Ušla je grupa Jevreja kod Vjerovjesnika ﷺ, pa su rekli: ‘Neka je propast (es-sam) na tebe.’ Rekla sam: ‘Naprotiv, neka je na vas propast i prokletstvo!’ Pa reče Allahov poslanik ﷺ: **‘O Aiša, doista je Allah blag i voli blagost u svim stvarima.’** Rekoh: ‘Zar nisi čuo šta su (Jevreji) rekli?’ Reče: **‘Kazao sam - (neka je) i na vas.’**”¹

Ovo je rivajet kod *Buharije*, a kod *Muslima* stoji:

وَعَنْهَا قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: يَا عَائِشَةُ: «إِنَّ اللَّهَ رَفِيقٌ يُحِبُّ الرِّفْقَ، وَيُعْطِي عَلَى الرِّفْقِ مَا لَا يُعْطِي عَلَى الْعُنْفِ، وَمَا لَا يُعْطِي عَلَى مَا سِوَاهُ.»

Rekao je Allahov Poslanik ﷺ: **“O Aiša, zaista je Allah blag i voli blagost, i daje sa blagošću što ne daje sa gruboćom (žestinom), i što ne daje sa bilo čime drugim.”**²

Iz hadisa se razumije:

RIJEČI JEJREJA: “NEKA JE PROPAST (ES-SAM) NA TEBE”

- » svjedoči da su Jevreji narod laži. (Namjesto riječi selam rekli su drugu, po zvuku sličnu, a po značenju dijametralno suprotnu.)

1 Bilježi Buhari.

2 Bilježi Muslim.

- » Veličina mržnje koju Jevreji imaju i nose prema Vjerovjesniku ﷺ;
- » Kada znamo da su neprijatelji islama vrijeđali Poslanika ﷺ za vrijeme njegova života, onda nije nimalo strano i čudno da napadaju na islam, Kur'an i Poslanika ﷺ nakon njegove smrti;
- » Da će mrzitelj Poslanika ﷺ biti bez pomena (ar. ebter), kao što je to rekao Uzvišeni: **“Onaj koji tebe mrzi sigurno će bez pomena ostati.”**

Kaže imam ibn Kesir رحمه الله, pri kraju tefsira sure Kevser: “Mnogobošci su, iz svog neznanja, pogrešno pretpostavili da će Poslanik ﷺ, kada umru njegovi sinovi, ostati bez pomena! Naprotiv i nikako! Allah je učinio trajnim njegov pomen pred očima svih svjedoka, i odredio je šerijat objavljen njemu da važi svim robovima, i da traje neprestano do vijeka, i tako sve do dana proživljenja i povratka, - neka su salavat i selam od Allaha na njega stalno do Dana kada ljudi budu jedni druge međusobno dozivali.”;

- » Ozbiljnost spletki koje preduzimaju sljedbenici zablude, i da takvi ezijete vjernike čak i usred kuće;

Riječi “DOISTA JE ALLAH BLAG I VOLI BLAGOST U SVIM STVARIMA”

- » upućuju na to da u svim stvarima čovjek treba dobro odmjeriti istu a zatim zauzeti eksplicitan stav;
- » Ovo ukazuje i da je blagost u svemu pohvalna, kao što je, nasuprot toga, požurivanje pokuđeno;
- » Isto je dokaz o potvrdi osobine blagosti i ljubavi Allahu Uzvišenom;

Poslanikove ﷺ riječi “I DAJE SA BLAGOŠĆU ŠTO NE DAJE SA GRUBOĆOM (ŽESTINOM), I ŠTO NE DAJE SA BILO ČIME DRUGIM” kazuju da će zadobijanje koristi i hajra doći sa blagošću, i pozivaču i pozivanom. Također, da šteta grubosti i neodmjerivosti u pozivanju ljudi sprječava i pozivača i pozivanog od mnogog dobra.

Jedanaesti hadis

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ ﷺ كَانَ اسْمُهُ عَبْدَ اللَّهِ، وَكَانَ يُلقَّبُ حِمَارًا، وَكَانَ يُضْحِكُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَكَانَ النَّبِيُّ ﷺ قَدْ جَلَدَهُ فِي الشَّرَابِ، فَأَتَى بِهِ يَوْمًا، فَأَمَرَ بِهِ فَجُلِدَ، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: اللَّهُمَّ اَعْنِهِ، مَا أَكْثَرَ مَا يُؤْتَى بِهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: لَا تَلْعَنُوهُ، فَوَاللَّهِ، مَا عَلِمْتُ إِلَّا أَنَّهُ يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ.»

Od Omera ibnu-l-Hattaba رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ se prenosi da je u vrijeme Poslanika ﷺ bio čovjek po imenu Abdullah, nadimak mu je bio Magarac. Bijaše često nasmijavao Allahovog Poslanika ﷺ, a bijaše ga Vjerovjesnik ﷺ bičevao zbog opijanja. Tako je doveden jednog dana pa je bičevan, i pri tome neko iz naroda reče: "Allahu, prokuni ga, stalno ga dovode!" Pa reče Vjerovjesnik ﷺ: **"Ne proklinjite ga, tako mi Allaha, ja ne znam o njemu osim da on voli Allaha i Njegovog Poslanika."**¹

Iz hadisa se razumije:

Riječi "BIJAŠE ČESTO NASMIJAVA O ALLAHOV OG POSLANIKA ﷺ"

- » ukazuju na širinu i tolerantnost u ahlaku Vjerovjesnika ﷺ;
- » Ovo je ujedno odgovor onima koji tvrde da smijeh općenito ne priliči ljudima od poštovanja,
- » Opis Abdullaha ﷺ da nasmijava druge je dokaz da nema grijeha kada kod nekoga u ponašanju preovladava smijeh i šala dok god isto ne sadrži neku zabranjenu stvar poput ogovaranja, potvore, ismijavanja i slično;

1 Bilježi Buhari.

Riječi “NE PROKLINJITE GA”

- » su riječi Poslanikovog ﷺ osporavanja onome ko metodički pogrešno osporava tuđu grešku;
- » Također ukazuju na zabranu proklinjanja bez prava i osnove;
- » Iste upućuju na korištenje mudrosti u pozivanju ljudi, naročito naspram osobe koja je upala u velike grijeh;
- » Da se vodi računa o stanju i prilikama ljudi tokom osporavanja nekog njihovog postupka;

Riječi “ON VOLI ALLAHA I NJEGOVOG POSLANIKA”

- » govore da istinska ljubav prema Allahu iziskuje ljubav prema Njegovom Poslaniku;
- » Reagovanje Poslanika ﷺ ovim riječima pokazuje da treba spomenuti lijepe osobine kod počinitelja grijeha kako bi ga se podstaklo na pokajanje, te uputili ostali ljudi na blagost prema njemu;
- » Da se ne gubi nada u savjetovanju grešnika, makar se opetovalo njegovo činjenje grijeha;
- » Da počinitelj velikog grijeha ne izlazi iz vjere.

Dvanaesti hadis

عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «تَبَسُّمُكَ فِي وَجْهِ أَخِيكَ لَكَ صَدَقَةٌ، وَأَمْرُكَ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهْيُكَ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ، وَإِرْشَادُكَ الرَّجُلَ فِي أَرْضِ الضَّلَالِ لَكَ صَدَقَةٌ، وَبَصْرُكَ لِلرَّجُلِ الرَّدِيءِ الْبَصَرَ لَكَ صَدَقَةٌ، وَإِمَاطَتُكَ الْحَجَرَ وَالشَّوْكَةَ وَالْعَظْمَ عَنِ الطَّرِيقِ لَكَ صَدَقَةٌ، وَإِفْرَاغُكَ مِنْ دَلُوكَ فِي دَلْوِ أَخِيكَ لَكَ صَدَقَةٌ.»

Prenosi se od Ebu Zerra رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ da je rekao Allahov Poslanik ﷺ:

“Tvoj osmijeh u lice tvom bratu ti je sadaka, da narediš dobro i odvратиш od zla je sadaka, da uputiш nekog čovjeka u njemu nepoznatoj zemlji ti je sadaka, da pomogneš slijepa čovjeka ti je sadaka, da otkloniš kamen, bodlju ili kost sa puta ti je sadaka, da prespeš iz svoje kofe vode u kofu svoga brata je tvoja sadaka.”¹

Iz hadisa se razumije:

- » Mnoštvo je vrata dobra, tj. velika brojnost načina i prilika za činjenje dobrih djela;
- » Sve navedeno je primjer kako se svakodnevne navike mogu s iskrenim nijenjem pretvoriti u 'ibadet;
- » Veličina pažnje koju islam posvećuje principu povezivanja i potpomaganja među muslimanima;
- » Da se ne potcjenjuje nikakvo dobro djelo makar ono bilo malehno. Ovo potvrđuju i mnogi drugi šerijatski tekstovi, poput ajeta: **“Ko uradi koliko trun dobra- vidjet će ga,”**² te hadis: **“Ne potcjenjuj ništa od dobrih djela.”**;

1 Hadis bilježi imam El-Buhari u Edebu-l-mufred, te Tirmizi i Ibn Hiban.

2 Ez-zilzal:7.

- » Da je moralna obaveza onima koji pozivaju u dobro da se maksimalno potrude u činjenju svakog dobra, jer u tome je korist i ostalima, i pridobijanje srca drugih ljudi;

Riječi Poslanika ﷺ: **“TVOJ OSMIJEH U LICE TVOM BRATU TI JE SADAQA...”**

- » ukazuju na vrijednost unošenja radosti u srca vjernika;
- » Isto zahtijeva od pozivača u dobro da se oni prvi okite lijepim djelima i riječima, čime će privoljeti druge da prihvate njihovo znanje i savjete;
- » Da je obaveza pozivačima u dobro da se drže muškosti i da čuvaju svoj izgled od nepristojnosti. Nasmijanost lica je šerijatski pohvalna ako to nema za posljedicu neku štetu.

Kaže imam Ez-Zehebi: “Trebalo bi da onaj ko se puno smije umanju od toga, i da kori svoju dušu u tom smislu kako ga ne bi drugi odbacili. I trebalo bi da se onaj ko je puno namršten, smežuran u licu, osmijehne i uljepša svoj ahlak, te prekorava sebe zbog slabosti svog ahlaka. Svako skretanje od sredine je pokuđeno, i neminovno je da se protiv duše mora boriti i odgajati je.”¹

Dio hadisa **“DA OTKLONIŠ KAMEN, BODLJU ILI KOST SA PUTA TI JE SADAQA”**

- » svjedoče o potpunosti vjere islama i brizi koju islam usmjerava prema svim oblastima života i vjere;
- » Isto ukazuje na ružnoću djela onoga ko zakrčuje i zagađuje puteve na način da se otežava kretanje i uznemiravaju prolaznici, pa čak i kad uznemirava njegov pogled! Upravo takvo postupanje je oprečno pravu koje ima put, a koje smo dužni dati, prema riječima Poslanika ﷺ: **“Dajte putu njegovo pravo!”** Rekoše: “A šta je njegovo pravo?” Reče: **“Obaranje pogleda, ostavljanje uznemiravanja, odvrćanje na selam, naređivanje dobra i odvrćanje od zla.”**²

1 Sijeru a'lami-n-nubela', 10/140,141.

2 Hadis bilježe Buharija i Muslim od Ebu Seida El-Hudrija.

Trinaesti hadis

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «بَيْنَمَا رَجُلٌ يَمْشِي بِطَرِيقٍ اشْتَدَّ عَلَيْهِ الْعَطَشُ فَوَجَدَ بِئْرًا فَنَزَلَ فِيهَا فَشَرِبَ، ثُمَّ خَرَجَ فَإِذَا كَلْبٌ يَلْهَثُ يَأْكُلُ الثَّرَى مِنَ الْعَطَشِ، فَقَالَ الرَّجُلُ: لَقَدْ بَلَغَ هَذَا الْكَلْبُ مِنَ الْعَطَشِ مِثْلُ الَّذِي كَانَ بَلَغَ بِي، فَنَزَلَ الْبُئْرَ فَمَلَأَ خُفَّهُ ثُمَّ أَمْسَكَهُ بِفِيهِ فَسَقَى الْكَلْبَ، فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ فَغَفَرَ لَهُ» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَإِنَّ لَنَا فِي الْبَهَائِمِ أَجْرًا فَقَالَ: «نَعَمْ، فِي كُلِّ ذَاتِ كَبِدٍ رَطْبَةٌ أَجْرٌ.»

Od Ebu Hurejre رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ se prenosi da je rekao Allahov Poslanik ﷺ:

“Neki čovjek je putovao, pa je jako ožednio. Naišao je na bunar te se spustio i napio vode. Kada je izašao iz bunara, ugledao je psa kako plazi jezik i jede blato od žeđi. Čovjek tada reče: 'Ovog psa je snašla žeđ kao što je i mene bila snašla.' Zatim je ponovo sišao u bunar i zgrabio vode svojom obucom, pa se, držeći je zubima, ponovo popeo i napojio psa. Allah mu je na tome bio zahvalan i oprostio njegove grijehе.” Ashabi tada upitaše: “O Allahov Poslanice, zar mi i u (usluzi) životinjama imamo nagradu?” Reče: **“U svemu što ima živu jetru je nagrada.”**¹

Iz hadisa se razumije:

» Kazivanje vijesti i priča radi pouke;

Riječi “OVOG PSA JE SNAŠLA ŽEĐ KAO ŠTO JE I MENE BILA SNAŠLA” upućuju da prisjećanje na blagodati, naročito kada čovjek vidi drugoga kome su

1 Bilježe Buharija i Muslim.

one uskraćene, pomaže u zahvalnosti Allahu na njima, a jedan od načina zahvaljivanja na blagodatima je rađanje dobrih djela;

Riječi “ZATIM JE PONOVO SIŠAO U BUNAR I ZAGRABIO VODE SVOJOM OBUĆOM, PA SE, DRŽEĆI JE ZUBIMA, PONOVO POPEO I NAPOJIO PSA”

- » govore da trud u činjenju nekog dobra treba biti potpun i shodno mogućnosti
- » Zahvala Allahu na blagodatima biva djelom, kao što biva i riječima;

“ALLAH MU JE NA TOME BIO ZAHVALAN I OPROSTIO NJEGOVE GRIJEHE.”

- » Ove riječi Poslanika ﷺ spominju zahvalnost kao osobinu Allaha Uzvišenog. Od Njegovih lijepih imena jeste i Eš-Šekur, tj. puno zahvalan. Također se nazire veličina Allahove plemenitosti i širina oprosta;
- » Isto nas upućuje na sljedeći zaključak: kada je nagrada ovakva u pogledu životinje, kako je tek u pogledu čovjeka i usluge njemu?!
- » Da ne treba potcjenjivati nijedno dobro djelo, makar bilo malehno;

Riječi “O ALLAHOV POSLANIČE, ZAR MI I U USLUZI ŽIVOTINJAMA IMAMO NAGRADU?” svjedoče kolika je kod ashaba ﷺ bila revnost i želja za spoznajom svakog puta koji vodi ka zadobijanju nagrade od Allaha;

Riječi : “U SVEMU ŠTO IMA ŽIVU JETRU JE NAGRADA”

- » ukazuju na mnoštvo načina da se uradi dobro djelo i postigne nagrada kod Allaha.

- » U ovome je odgovor raznim organizacijama za zaštitu životinja koje tvrde da islam propisuje mučenje životinja. Naprotiv, islam je dao životinjama brojna prava na koja se mora paziti! Toliko da je učinio lijep odnos prema životinji uzrokom ulaska u Džennet¹, i učinio je mučenje životinje razlogom ulaska u vatru.²

Od hadisa koji govore o brizi za životinje u islamu su:

“Allah je propisao dobročinstvo u svemu, pa kada ubijate učinite to na najljepši način, i kada koljete, izvršite to na najljepši način, neka je dan od vas naoštri svoju oštricu, i neka opusti životinju koju kolje.”³

“Kada putujete po plodnoj zemlji, dajte kamili njezin udio od te zemlje, a kada putujete preko beskišne i neplodne zemlje, onda je potjerajte i ubrzajte njezin hod.”⁴

Prenosi se od Abdullaha ibn Dža'fera da je rekao: “Ušao je Vjerovjesnik ﷺ u jednu od bašči ensarija radi neke potrebe, kad ono tamo devac. Pošto je ugledao Vjerovjesnika ﷺ, došao je i kleknuo kod Vjerovjesnika ﷺ, te mu zasuziše oči, pa reče Vjerovjesnik ﷺ: **“Ko je vlasnik ovog devca?”** Potom dođe neki mladić ensarija, pa mu reče Vjerovjesnik ﷺ: **“Zar se ne bojiš Allaha u pogledu ove životinje koju ti je Allah dao u vlasništvo? Zaista se on meni žali da ga izgladnjuješ i iscrpljuješ.”⁵**

Prenosi se od 'Abdullaha ibn 'Abbasa da je rekao: “Prošao je Allahov Poslanik ﷺ pored čovjeka koji je stavio svoju nogu na vrat ovce, pa tako oštri nož, a ona ga prati pogledom. Pa mu reče Poslanik ﷺ: **“Je li to hoćeš da je usmrtiš dva puta?! Trebao si naoštriti nož prije nego si je polegao.”⁶**

-
- 1 Što svjedoči upravo ovaj hadis, posebno njegov drugi rivajet gdje izričito stoji da je Allah ovog čovjeka uveo u Džennet radi dobročinstva psu.
 - 2 Što je spomenuto u drugom hadisu, tj. hadisu o ženi koja je mačku vezivala ne dajući joj da sebi traži hranu, a nije je ni od sebe hranila.
 - 3 Muslim i sakupljači Sunena.
 - 4 El-Bezzar i El-Bejheki.
 - 5 Ahmed, Ebu Davud i El-Hakim.
 - 6 El-Hakim i El-Bejheki.

Od Mu'avije ibn Kurreh, a on od svoga oca prenosi da je rekao: "Kazao je neki čovjek: "O Allahov Poslaniče, zaista ja zakoljem ovcu pa joj milost u tome ispoljim." On ﷺ reče: **"Kada se ti smiluješ ovcu, Allah će se tebi smilovati."**¹

Od Ebu Umame se prenosi da je rekao Allahov Poslanik ﷺ: **"Ko se smiluje pa makar pri klanju vrapca, Allah će mu se smilovati na Sudnjem danu."**²

Od Abdullaha ibn Mes'uda se prenosi da je rekao: "Bili smo na putu sa Allahovim Poslanikom ﷺ, pa se on hitro udalji radi neke potrebe, a mi ugledasmo malehnu crvenu pticu sa dva mladunčeta. Uzesmo njezina dva ptičića, pa ona dođe i poče lepršati svojim krilima. Onda dođe Vjerovjesnik ﷺ i reče: **"Ko je zadao bol ovoj ptici njezinim mladunčetom? Vratite joj njezino mladunče!"**³

Od predaja koje govore o blagom postupanju sa životinjama je i ona koju prenosi El-Musejjeb ibn Darim koji veli: "Vidio sam Omera ibnu-l-Hattaba da je udario kamilara i rekao mu: "Zašto stavljaš na svoju kamilu da nosi ono za što nema snage?"⁴

I vidio je čovjeka da oštri sječivo i uzima ovcu da je zakolje, pa ga je udario štitom i rekao: "Zar patiš živa stvora? Što to ne uradi prije nego si je uzeo?"

I ugledao je drugog kako vuče svoju ovcu da bi je zaklao, pa ga je udario štitom i rekao: "Nemao ti majku svoju, povedi je ka smrti na lijep način!"

Ugledao je Ibn Omer čuvara stoke na ružnom (neplodnom) mjestu, a onda je primijetio mjesto bolje od toga, pa je rekao čobaninu: "Teško tebi o pastiru, premjesti ih drugdje. Zaista sam čuo Vjerovjesnika ﷺ da kaže: 'Svaki je pastir odgovoran za svoje stado.'"

1 El-Buhari u Edebu-l-mufred, El-Hakim.

2 El-Buhari u Edebu-l-mufred, Et-Taberani.

3 Ebu Davud i El-Hakim.

4 Ibn Sa'd.

Rekao je Ibrahim ibn Sa'd: "Došao sam kod Salih ibn Kejsana u njegovu kuću, a on je lomio (hljeb) svojoj mački i hranio je, a zatim je mrvio (hljeb) svojim golubovima, ili golubu, i hranio ga."

Ebu Ishak Eš-Širazi je prolazio nekim putem sa nekoliko svojih prijatelja, pa mu se ispriječio pas, te ga otjera njegov prijatelj, pa mu to zabrani šejh Eš-Širazi rekavši: "Zar ne znaš da je put zajednički i nama i njemu?"

Zbog mnoštva (kur'ansko-hadiskih) tekstova i predaja koje su došle u pogledu prava životinja, te značaja ove teme o kojoj je ulema mnogo govorila, isti su žestoko osporavali da se proglase ništavnim prava životinja i da se prema tome olahko odnosi.

Od takvih prvaka među ulemom je i Ibn Muflih El-Hanbeli koji je u svojoj knjizi *El-Adabu-š-šer'ijeh* sastavio poglavlje naslovivši ga "Pokuđenost oduljivanja u stajanju stoke koja se jaše ili nosi teret preko potrebe", a zatim je naveo govor El-Hattabija: "Neka ulema je smatrala pohvalnim da, kada se dođe kući, jahač ne objeđuje prije nego li položi jahaćoj životinji." Drugi su izrecitovali stihove u značenju poput sljedećeg: "Pravo leđa je da počneš sa njezinom potrebom; ne hrani gosta dok ne položiš pred kobilom."

Rekao je El-Munziri u svom djelu *Et-Tergibu ve-t-terhib*: Poglavlje o zastrašivanju (onoga) ko se izživljava nad životinjama, i onoga ko ubije životinju badava, ne radi jela, te šta je došlo u vezi naredbe o izvršenju ubistva i klanja (životinje) na najljepši način. Zatim je naveo (hadiske) tekstove u vezi toga.

Upitan je imam El-Kabisi, a on je od prvaka malikijskih učenjaka, o čovjeku koji želi da zakolje jarca, pa krene od mjesta odakle počinju rasti dlake, sa obje strane vilice, pa oguli kožu od toga mjesta dok ne dođe do grkljana i onda zakolje? Pa je odgovorio da je obaveza počinocu tog bolnog čina da to ne radi kada pristupi jarcu.

Rekao je El-Mer'i El-Hanbeli: "Obaveza vlasnika životinje je da je hrani i poji, a ako se od toga sustegne bit će prisiljen, pa ako odbije, ili ne bude u mogućnosti (da je izdržava) bit će prisiljen da je proda ili iznajmi, ili zakolje

ako je od stoke čije se meso jede. Haram je proklinjati životinje, tovariti ih preteškim (stvarima), musti ako muža šteti okotu, udarati ili žigosati u lice, te klati ako se njezino meso ne jede.”

Spomenuli su neki šerijatski pravnici da ako slijepa mačka pribjegne kući neke osobe, onda njezino izdržavanje mu postaje obavezom, jer ona nije u stanju da sama ode.

Rekao je Ibnu-s-Subki o uposlenicima pošte: “Obaveza je na svakom poštaru da ne zamara svog konja, već da ga goni prema njegovoj snazi. Zaista je učestalo (kod poštara) galopiranje konjima na njima uznemiravajući način, tj. upropaste se konji ispod takvih jahača.”

Es-Subki je takođe u vezi zidara koji zidaju glinom rekao: “Njegova je obaveza da ne zida (glinom) na nekom mjestu prije nego li ga provjeri: da li u njemu ima neka od životinja ili ne. I zaista vidiš da mnogi među zidarima požuruju da postave (pečenu) glinu na zid, a možda slučajno time ubije ono što nije dozvoljeno ubiti, osim radi jela, poput vrapca i slično. Dakle, ubije ga sazidavanjem i uklapanjem u glinu, te iznevjeri emanet prema Allahu Uzvišenom sa strane ubistva te životinje.”

Rekao je pri spomenu konjušara: “Njegova je obaveza da ga iskreno timari, čisti krmu, i ispunjava emanet u tome, jer hajvan nema moć govora kojim bi se na njega požalio, osim da se žali Allahu.”

U Knjizi *Et-Teratibu-l-idarijeh* od El-Kettanija stoji: “Rekao je šejh Ebu 'Alij ibn Rihal u poglavlju o otimačini: ... a ono što je spomenuto o zatvaranju ptice (u kavez) se odnosi na stanje kada u tome nema mučenja, izgladnjivanja i ižednjavanja, pa makar da se to desi i sa nemarnošću. Ili da se ptica zatvori sa drugom koja joj ključa glavu, kao što to rade pijetlovi u kavezima kada jedan drugom ključaju glavu, čak se dešava da pijetao ubije drugog pijetla. Sve ovo je haram po konsenzusu učenjaka, jer se učenjaci ne razilaze u pogledu zabranjenosti mučenja životinja bez razloga i koristi.”

Zatim je rekao: “Što se tiče koristi, njeno postojanje je moguće bez paćenja, i ovo, ako je zatvorio tu životinju samu ili sa onom koja je neće ključati,

ili je postavio pregradu između njih, tako da ne mogu jedno drugom prići, i redovno je hrani i poji kao što to radi sa svojom djecom, i postavi pticama nešto na čemu će stojati, npr. neku letvu, a ne da ih ostavi da budu na zemlji bez ičega, jer će im to nanijeti štetu, pogotovo za vrijeme hladnoće.”

Zatim je El-Kettani, nakon dugog govora, rekao na kraju: “Zaista sam ovaj govor oduljio ovdje da bi se znalo da su sljedbenici islama prije nekoliko stoljeća pronikli u ono s čime sada nastupaju javno udruženja koja se zalažu za prava životinja u Evropi.”

Knjige historije spominju da su u islamskoj civilizaciji postojali posebni vakufi za liječenje bolesnih životinja, te vakufi za brigu o nemoćnim životinjama.

Pa molimo Uzvišenog Allaha da učini ponosnim islam i muslimane, a ponizi mnogoboštvo i njegove sljedbenike.

Četrnaesti hadis

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: « كُنْتُ أَمْشِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَعَلَيْهِ بُرْدٌ نَجْرَانِيٌّ غَلِيظُ الْحَاشِيَةِ، فَأَدْرَكَهُ أَعْرَابِيٌّ، فَجَبَذَهُ بِرِدَائِهِ جَبَذَةً شَدِيدَةً، حَتَّى نَظَرْتُ إِلَى صَفْحَةِ عَاتِقِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَدْ أَثَرَتْ بِهَا حَاشِيَةُ الْبُرْدِ مِنْ شِدَّةِ جَبَذَتِهِ، ثُمَّ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ مُرْ لِي مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي عِنْدَكَ، فَالْتَقَتِ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ ثُمَّ ضَحِكَ، ثُمَّ أَمَرَ لَهُ بِعَطَاءٍ. »

Od Enesa ibn Malika رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ se prenosi da je rekao:

"Išao sam sa Allahovim Poslanikom ﷺ, a na njemu je bio nedžranski ogrtač grubih obruba, pa ga je pristigao jedan beduin i grubo ga povukao za odjeću. Pogledao sam u Vjerovjesnikovu ﷺ stranu vrata, i vidjeh ožiljak koji je napravio obrub ogrtača od žestine tog trzaja. Beduin zatim reče: 'O Muhammede, naredi da mi se dadne od Allahovog imetka koji posjeduješ!' Allahov Poslanik ﷺ se okrenu prema njemu, zatim se osmijehnu te naredi da mu se dadne."¹

Iz hadisa se razumije:

Riječi Enesa رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: "IŠAO SAM SA ALLAHOVIM POSLANIKOM..." pokazuju skromnost Poslanika ﷺ, s obzirom da je bio u društvu sa mladićem slugom;

Riječi: "A NA NJEMU JE BIO NEDŽRANSKI OGRTAČ, GRUBIH OBRUBA..."

» govore o zuhdu (asketizmu) Vjerovjesnika ﷺ, jer je ostavljao raskoš u oblačenju;

1 Muttefekun 'alejhi.

- » U prethodnom se uočava preciznost ashaba رضي الله عنه u prenošenju događaja iz života Poslanika ﷺ, čak do najsitnijih detalja. Ova preciznost je došla u pogledu njegovih običaja i moralnih vrlina, pa kako je tek onda u vezi osnovnih propisa ove vjere?;

Riječi: “PA GA JE PRISTIGAO JEDAN BEDUIN I GRUBO GA POVUČE ZA ODJEĆU. POGLEDAO SAM U VJEROVJESNIKOVU ﷺ STRANU VRATA, I VIDJEH OŽILJAK KOJI JE NAPRAVILA OBRUBA OGRTAČA OD ŽESTINE TOG TRZAJA...” iz ovoga se uzima da je obavezno svakome ko poziva u dobro da prekali sebe na podnošenje različitih naravi kod ljudi, jer je to od uzroka prihvatanja njegovog poziva;

Riječi beduina: “O MUHAMMEDE...” ukazuje na pokudu onoga ko ne voli da da se neka osoba doziva vlastitim imenom bez uzimanja u obzir stanja onoga koji doziva.¹

Riječi: “ALLAHOV POSLANIK ﷺ SE OKRENU PREMA NJEMU, ZATIM SE OSMIJEHNU TE NAREDI DA MU SE DADNE”.

- » Ovo znači da je obaveza onome ko druge poziva u dobro, kada bude upitan, da se potruži da okoristi pitaoca, makar pitalac to pitao bez kulture, tj. po nahođenju svoje (sirove) naravi;
- » Odgovor lijepim riječima ili lijepim gestom će povećati ljubav pitaoca prema onome koga pita. U tome se krije i tajna prihvatanja nečijeg poziva, sa-

1 Jer Poslanik ﷺ nije reagovao na spomenuto dozivanje od strane beduina, iako je vjernicima pokuđeno da ga dozivaju njegovim imenom. Naime, Allah ga oslovljava u Kur'anu sa “O poslanice” i “o Vjerovjesniče”. Međutim, Allahov poslanik ﷺ je uzeo u obzir stanje ovog beduina, pa ga nije korio zbog ovakvog obraćanja.

vjeta i riječi. Lijep gest prije odgovora u ovome hadisu jeste osmijeh Poslanika ﷺ. Taj osmijeh je upućen shodno stanju pitaoca. Od primjera lijepih riječi prije odgovora jeste dova za onoga ko pita zbog njegova nastojanja da sazna nešto od stvari vjere svojim pitanjem, ili dova za one koje savjetuje ili ih poziva u dobro tokom pozivanja ili savjetovanja.

Petnaesti hadis

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَاسْتَأْذَنَهُ فِي الْجِهَادِ، فَقَالَ: «أَحْيِ وَالِدَاكَ»، قَالَ: نَعَمْ، قَالَ: «فَفِيهِمَا فَجَاهِدْ».

Prenosi se od Abdullaha ibn 'Amra ibnu-l-'Asa رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا da je rekao: "Došao je neki čovjek Vjerovjesniku ﷺ, tražeći od njega dozvolu da ide u džihad, pa ga je on upitao: **"Da li su ti živi roditelji?"** On odgovori: "Da." Tada mu reče Poslanik ﷺ: **"Tvoj džihad je uz njih"**"

Iz hadisa se razumije:

"DOŠAO JE NEKI ČOVJEK VJEROVJESNIKU ﷺ, TRAŽEĆI OD NJEGA DOZVOLU DA IDE U DŽIHAD..."

- » Ovo svjedoči o nastojanju ashaba رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ da se u svim pitanjima vraćaju na Poslanika ﷺ;
- » Isto svjedoči o vrijednosti džihada;

Upit Poslanika ﷺ: **"DA LI SU TI ŽIVI RODITELJI?"** govore o brižnosti Poslanika ﷺ za stanje roditelja.

Njegov odgovor: **"...TVOJ DŽIHAD JE UZ NJIH"** upućuje na sljedeće:

- » Dobra djela se razlikuju u vrijednosti, a dobročinstvo roditeljima je bolje i vrijednije od dobrovoljnog (pohvalnog) džihada;
- » Ponekad promakne hajr onome ko ga želi kada o tome ne pita učenjake;
- » Veličina roditeljevog prava;

- » Ko poziva istini i dobru najpreči je da bude dobročinitelj roditeljima, a upravo su takvi bili svi Vjerovjesnici;

Dobročinstvo vjerovjesnika njihovim roditeljima bijaše:

- Dovom za njih, kao što je u riječima Nuha عليه السلام **“...Gospodaru moj, oprosti meni i roditeljima mojim”**¹;
- Pozivom njima na pravi put, kao u riječima Ibrahima عليه السلام njegovom ocu: **“O oče moj, zašto se klanjaš onome koji niti čuje niti vidi, niti ti može od ikakve koristi biti? O oče moj, meni dolazi znanje, a ne tebi; zato mene slijedi, i ja ću te na pravi put uputiti; o oče moj, ne klanjaj se šejtanu, šejtan je Milostivome uvijek neposlušan; o oče moj, bojim se da te od Milostivog ne stigne kazna, pa da budeš šejtanu drug.”**²
- Spomen Jahjaa عليه السلام naspram njegovih roditelja je ovaj kur'anski opis: **“I roditeljima svojim bio je dobar, i nije bio drzak i nepristojan.”**³
- Opis Isaa عليه السلام naspram njegove majke je: **“i da majci svojoj dobar budem, a neće mi dopustiti da budem drzak i nepristojan.”**⁴
- Najbolji među vjerovjesnicima je naš Poslanik ﷺ, čije se dobročinstvo – u nedostatku roditelja - očituje u postupanju prema njegovim amidžama Hamzi i Abbasu رضي الله عنه, te amidži Ebu Talibu. Tome najbolje svjedoči veličina Poslanikove ﷺ brizi i nastojanja da mu amidža Ebu Talib prihvati islam, toliko da ga na smrtnoj postelji poziva u tevhid govoreći: **“O amidža, reci la ilahe illellah, jednu riječ da njome svjedočim tebi kod Allaha”;**

Ovaj put dobročinstva prema roditeljima su uzeli i učenjaci velikani ovog ummeta, a primjera toga iz njihovog života je veoma mnogo, od toga je:

1 Nuh:28.

2 Merjem:42-45.

3 Merjem:14.

4 Merjem:32.

Kaže Ebu Jusuf: "Vidio sam Ebu Hanifu da vodi svoju majku na magarcu..."

Kaže Muhammed ibn Munkedir: "Zanoćio je moj brat Omer klanjajući, a ja držeci nogu moje majke. Ne bih mijenjao njegovu noć za moju."

Hadžer ibnul-Edber bi prepipao postelju svoje majke, potom bi legao na nju da se uvjeri da je mehka, potom bi dao svojoj majci da legne na nju.

Kada je Ibn 'Asakir, muhaddis iz Šama, bio upitan zašto nije ranije došao u Asbehan, rekao je: "Nije mi majka dopustila."

A imam Zehebi je rekao: "Nije mi otac dao da putujem."

Pa pogledaj, Allah ti se smilovao, tu blagoslovljenu skupinu od vjervjesnika i učenjaka kakvo je bilo njihovo dobročinstvo prema roditeljima, a onda pogledaj kakvo je stanje onih koji su zadobili malo znanja uz mnogo neposlušnosti.

Za shodno je spomenut govor imama ibnu-l-Dževzija:

— Doista, vidim omladinu u ovom našem vremenu kako se ne obaziru na dobročinstvo roditeljima, niti ga smatraju obaveznim od strane vjere. Podižu svoje glasove na očeve i majke, kao da ne smatraju pokornost njima od obaveznih stvari islama, prekidaju rodbinske veze, a Allah je u Kur'anu naredio da se održavaju, i najžešće zabranio njihovo kidanje, čak nekad ignorišu javno rodbinu. Neka zna dobročinitelj roditeljima da neće nikad ispuniti njihovo pravo na zahvalnost, koliko god povećao dobronaklonost njima.

Prenosi se od Zur'a ibn Ibrahima da je neki čovjek došao Omeru رضي الله عنه pa rekao: "Imam majku koju je dosegla pozna starost, tako da ne može obaviti nuždu osim da savijem svoja leđa njoj, pa je operem okrećući svoje lice (pogled) od nje, pa jesam li ispunio njezino pravo." Omer reče: "Ne!" Reče: "A zar je nisam ponio na svojim leđima i suzdržao svoju dušu zbog nje?" Reče Omer: "Ona je to isto radila tebi i pri tome priželjkivala da to potraje, a ti priželljkuješ da ona što prije siđe!"

I prenosi se da je neki čovjek došao Ibn Omeru رضي الله عنه pa kazao: “Nosio sam svoju majku na ramenima od Horosana (Afganistana) sve dok nisam tako sa njom obavio obrede hadždža, pa smatraš li da sam joj se odužio?” On odgovori: “Ne, ni koliko jedan njezin uzdah (kad te rađala)!”

Zatim je rekao Ibnu-l-Dževzi:

— Dobročinstvo roditeljima biva sa pokornošću njima u onome što narede dok god to nije zabranjeno, da dadne prednost njihovoj stvari nad obavljanjem dobrovoljnog namaza, da se kloni onoga što zabranjuju, da troši imetak na njih, da im ugodí njihov ćeif, da ih prekomjerno opslužuje, da se odnosi prema njima sa edebom i poštovanjem tako da ne podiže svoj glas pokraj njih, čak da ne upire pogledom u njih, niti da ih zove njihovim imenom. Takođe da hodi iza njih i strpi se na bilo čemu što od njih dođe, makar to prezirao. ¹

¹ Iz njegovog djela “El-Hutabu-l-minberijeh”, 1/268-269:

Šesnaesti hadis

عن ابنِ عمرَ رضيَ اللهُ عنهما قالَ: أَتَى النَّبِيَّ ﷺ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، حَدِّثْنِي حَدِيثًا وَاجْعَلْهُ مُوجِزًا. قَالَ: فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ: « صَلِّ صَلَاةَ مُودِّعٍ كَأَنَّكَ تَرَاهُ ؛ فَإِنْ كُنْتَ لَا تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ، وَآيِسْ مِمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ تَعِشْ غَنِيًّا، وَإِيَّاكَ وَمَا يُعْتَذِرُ مِنْهُ . »

Od Ibn Omera رضيَ اللهُ عنهما da je rekao: "Došao je neki čovjek Vjerovjesniku ﷺ, i rekao: O Allahov poslaniče, kaži mi nešto i učini to sažetim! Vjerovjesnik ﷺ mu reče: **Klanjaj svaki namaz poput oprostajnog, kao da Ga (Allaha) vidiš, - jer ako ti Njega ne vidiš, On tebe sigurno vidi -, i izgubi nadu prema onome što je u rukama ljudi pa ćeš živjeti bogat, i čuvaj se svega zbog čega se ljudi izvinjavaju/ opravdavaju** ".¹

Iz hadisa se razumije:

Riječi Poslanika ﷺ: "KLANJAJ SVAKI NAMAZ POPUT OPROŠTAJNOG, KAO DA GA VIDIŠ..."

- » ukazuju na to da evociranje stanja blizine smrti prilikom obavljanja namaza povećava skrušenost i predanost u namazu.
- » Riječi: "Kao da Ga vidiš, - jer ako ti Njega ne vidiš, On tebe sigurno vidi..." upućuju da pobuđivanje stepena ihsana (svjesnosti čovjeka da ga Allah uvijek vidi) povećava čovjeku vjerovanje, kao što stoji u Kur'anu: "...Onaj koji te vidi kada ustaneš da sa ostalima molitvu obaviš"².

1 Taberani u El-Evsat, 358/4.

2 Eš-Šu'ara: 218,219

- » Da je onome ko poziva u dobro obaveza da posveti pažnju ulozi ibadeta općenito, a posebno namaza, jer je u tome višestruka korist s obzirom da to povećava vjerovanje i ambicije, i čini da se čovjek aktivira u širenju dobra. Na taj način Allah dadne da se ljudi okoriste o njegovo znanje i djelo.

Riječi: “...I IZGUBI NADU PREMA ONOME ŠTO JE U RUKAMA LJUDI PA ĆEŠ BITI BOGAT”

- » govore da je neovisnost od tuđeg imetka i drugoga što je u rukama ljudi od uzroka snage tevekkula (oslonca na Allaha) i lijepog mišljenja prema Allahu Uzvišenom.
- » Da su pozivači na dobro i daije najpreči među svim ljudima da budu neovisni od drugih. Zato što je upravo to od razloga da ih ljudi prihvate.

“I ČUVAJ SE SVEGA ZBOG ČEGA SE LJUDI IZVINJAVAJU/OPRAVDAVAJU”.

- » Ovo je ukaz pozivačima u dobro na revnost i brigu u čuvanju svoje ljudskosti, te udaljavanje od svega što je razlogom za kuđenje i kritiku od drugih.
- » Iz ovoga se razumije da svi koji pozivaju na dobro trebaju strogo voditi računa o intencijama šerijata, a posebno o općim koristima i općim štetama, jer je u tome ogromna dobit koja se, između ostalog, ogleda u:
- slijeđenju pravca Vjerovjesnika ﷺ u pozivanju ljudi;
 - omiljavanju dobra ljudima, i
 - povezivanju srca ljudi.

Sedamnaesti hadis

عَنْ بِلَالٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «عَلَيْكُمْ بِقِيَامِ اللَّيْلِ فَإِنَّهُ دَأْبُ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ، وَإِنَّ قِيَامَ اللَّيْلِ قُرْبَةٌ إِلَى اللَّهِ وَمَنْهَاجٌ عَنِ الْإِثْمِ، وَتَكْفِيرٌ لِلْسَّيِّئَاتِ». أخرجہ الترمذی والبيهقي والحاكم وصححه ووافقه الذهبي وحسنه العراقي.

Od Ebu Umameh رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ se prenosi da je rekao Allahov Poslanik ﷺ rekao:

“Oporučujem vam noćni namaz, jer zaista je to put dobrih prije vas, čin približavanja Allahu Uzvišenom, on odvraća od grijeha-nja i briše grijeha”¹

Iz hadisa se razumije:

- » Vrijednost mnoštva dobrovoljnog namaza.
- » Da su pozivači na dobro najpreči da praktikuju noćni namaz. Rekao je Ibn Mes'ud رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: “Nosilac (hafiz) Kur'ana treba da se pozna po svojoj noći dok drugi ljudi spavaju.”²

Prenosi se da je neki čovjek konačio kod imama Ahmeda pa mu je on donio vode (za abdesta). Kaže ovaj čovjek: “Pa nisam ustao noću (na namaz) niti sam koristio vodu, zatim kada sam osvanuo reče mi imam Ahmed: ‘Zašto nisi koristio vodu?’ Pa sam se zastidio i prešutio. Tada on reče: ‘Subhanallah, subhanallah, nisam čuo da sljedbenik sunneta ne ustaje noću na namaz!’”³

Prve generacije muslimana, a naročito ashabi رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ, su bile najrevnosnije generacije ljudi prema noćnom namazu.

1 Bilježe Tirmizi, Bejheki i Hakim, koji ga smatra vjerodostojnim, a Zehebi se slaže sa njegovom ocjenom. Iraki ga smatra hasen – dobrim.

2 Bilježi El-Adžurri u Ahlaku hameleti-l-Kur'an:102.

3 Bilježi Ibn Muflih u El-Adabu-š-šer'ijeh:169/2.

Kaže Ebu-z-zinad: “Mi bismo u praskozorje izlazili ka džamiji Poslanika ﷺ, pa ne bi prošao pored ijedne kuće a da u njoj nije učač Kur'ana.”

Od njega se takođe prenosi da je kazao: “Bili smo momci koji, kada bi izlazili radi neke potrebe, govorili bi: ‘Termin vam je kada učači Kur'ana klanjaju.’”¹

Riječi “ZAISTA JE TO PUT DOBRIH PRIJE VAS, I ČIN PRIBLIŽAVANJA ALLAHU UZVIŠENOM”

- » znače da je noćni namaz bio praksa prijašnjih vjerovjesnika ﷺ.
- » Iz istog se zaključuje da se s ovim namazom postiže vrijednost i posebna odlika.

Poslanikove ﷺ riječi “ON ODVRAĆA OD GRIJEŠENJA”

- » su dokaz da je noćni namaz od najjačih uzroka zadobijanja bogobožnosti, kao što kaže Uzvišeni: “Oni koji se Allaha boje, čim ih sablazan šejtanska dodirne, sjete se, i odjednom dođu sebi.”²
- » Takođe da noćni namaz odvraća onoga ko ga praktikuje od grijeha i podsjeća ga na grozotu upadanja u grijeh.
- » Da su oni koji druge pozivaju u dobro najpreči noćnom namazu, jer je u njemu njihova postojanost, te fizičko i psihičko okrepljenje, kako bi time povećali svoj trud i aktivnost, pa da im to, uz Allahovu pomoć, poveća širenje dobra.
- » Hadis nam kazuje da ibadet povećava čovjeku fizičku i duševnu snagu, te da je od najvećih uzroka toga upravo noćni namaz. Naime, poslanici su bili najjači ljudi psihički i tjelesno, a takođe i najposvećeniji ibadetu. Upravo je od njihove ibadetske prakse bio noćni namaz. Od dokaza koji upućuju na

1 El-Mervezi u Muhtesaru kijami-l-lejli, 83.

2 El-A'raf:201.

snagu onoga ko praktikuje noćni namaz jeste i sljedeći hadis: "Šejtan na potiljku glave nekoga od vas, kada zaspi, sveže tri čvora i po svakom čvoru udara govoreći: 'Nek ti je duga noć! Lezi!' Ako se on probudi i spomene Allaha, odriješi se jedan čvor, ako i abdesti, odriješi se još jedan čvor, a ako i klanja, odriješi se i treći čvor te on osvane radišan i dobrodušan; u protivnom, osvane mrzovoljan i lijen."¹

Kao i riječi Allahovog poslanika ﷺ Aliji i Fatimi: "Hoćete li da vas uputim na ono što vam je bolje od ikakvog sluge? Kada legnete na postelju, donesite tekbir (Allahu ekber) 33 puta, tesbih (Subhanallah) 33 puta i tahmid (Elhamdulillah) 33 puta. To vam je bolje od sluge."

Kaže šejhul-islam Ibn Tejmijje da onog ko ustraje na ovom zikru kod spavanja neće pogoditi slabost, jer se Fatima žalila na umor od rada, pa ju je Allahov poslanik ﷺ uputio na to, a hafiz Ibn Hadžer je odabrao mišljenje da onoga ko ustraje na ovom zikru neće pogoditi šteta od mnogo rada, niti će mu biti teško, makar mu se i desio umor,² dočim Ibn Kajjim tvrdi da će onaj koji ustraje na ovom zikru naći u tijelu snagu sa kojom neće imati potrebe za slugom.³

I spominje takođe Ibn Kajjim u šezdeset prvoj koristi zikra to da zikr daje snagu do te mjere da sa zikrom on ostvaruje ono što nije zamislivo bez njega, i tvrdi da je vidio kod Ibn Tejmijje velike stvari od snage u njegovim običajima, riječima, hrabrosti i pisanju: znao je za jedan dan napisati ono što bi pisar obično prepisao za sedmicu ili više, a vojnici su svjedočili velike stvari o njegovoj snazi u ratu.⁴

Poznato je da je uticaj zikra (spominjanja Allaha) općenito velik na srce i tijelo čovjeka, pa kako je tek onda sa uticajem najboljeg zikra uopšte, a to je Kur'an!? A kako tek kada se taj najbolji zikr (učenje Kur'ana) spoji sa naj-

1 Bilježe Buhari i Muslim.

2 Fethul-Bari, 11/129.

3 El-Vabilus-Sajjib, 186.

4 El-Vabilus-Sajjib, 186.

boljim djelom, tj. namazom u pohvalno vrijeme za to, a to je noć? – nema sumnje da će odraz takvog zikra biti jači i ukupna vrijednost djela biti veća, jer se spojio najbolji govor sa najboljim djelom u najbolje vrijeme!

Kaže 'Ata' El-Hurasani: "Bijaše se govorilo: Noćni namaz oživljava tijelo, svjetlost je srca i vida, te snaga udova."¹

Od primjera koji svjedoče prethodnom jeste i sljedeća predaja koju spominje imam Ez-Zehebi: "Hafs ibn Gijas je vodio kadiluk (sudstvo), pa kad su poslije pregledali njegove presude, odluke i arhivu, začudili su se od preciznosti njegovog rada pa su rekli: 'Doista su se Hafs i njegovo osoblje pomagali u svom poslu noćnim namazom.'"²

Od plodova noćnog namaza jeste i lahkoća prisjećanja kur'anskih tekstova te ojačavanje hifza Kur'ana. Kaže Ebu Abdillah ibn Bišr El-Kattan: "Ni sam vidio nikoga da se bolje prisjeća onoga što bi htio od ajeta Kur'ana od Ebu Sehla ibn Zijada. Bio nam je komšija. Uobičavao je oduljiti s noćnim namazom i učenjem Kur'ana. Zbog mnoštva njegova učenja Kur'an je pamtio kao da mu je ispred očiju."

1 Muhtesaru Kijamil-lejl, 54.

2 Skraćeno prenešeno iz Sijeru A'lamin-Nubela, 6/313.

Osamnaesti hadis

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ مُعَاذَ بْنَ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كَانَ يُصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ ﷺ ثُمَّ يَأْتِي قَوْمَهُ فَيُصَلِّي بِهِمُ الصَّلَاةَ، فَقَرَأَ بِهِمُ الْبَقْرَةَ قَالَ: فَتَجَوَّزَ رَجُلٌ فَصَلَّى صَلَاةَ خَفِيفَةٍ، فَبَلَغَ ذَلِكَ مُعَاذًا، فَقَالَ: إِنَّهُ مُنَافِقٌ، فَبَلَغَ ذَلِكَ الرَّجُلَ، فَأَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا قَوْمٌ نَعْمَلُ بِأَيْدِينَا وَنَسْقِي بِنَوَاضِحِنَا، وَإِنَّ مُعَاذًا صَلَّى بِنَا الْبَارِحَةَ فَقَرَأَ الْبَقْرَةَ فَتَجَوَّزْتُ، فَرَعَمَ أَنِّي مُنَافِقٌ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: « يَا مُعَاذُ، أَفَتَأَنُّ أَنْتَ ثَلَاثًا، أَقْرَأَ وَالشَّمْسُ وَضُحَاهَا وَ سَبَّحَ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى وَنَحَوَهَا. »

Od Džabir ibn Abdullaha رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ se prenosi da je Mua'z ibn Džebel رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ klanjao sa Vjerovjesnikom ﷺ, a zatim otišao u svoj narod pa im klanjao isti namaz i proučio na njemu suru El-Bekareh. Kaže Džabir: "Pa se izdvojio neki čovjek i otklanjao namaz ne duljeći. To je stiglo do Mu'aza pa reče: 'On je munafik!' Kada je ovaj čovjek saznao za to, otišao je Vjerovjesniku ﷺ i rekao: 'O Allahov poslanice, mi smo ljudi koji svojim rukama privređuju, i napajamo (palminjake) svojim devama, a Mu'az nam je juče klanjao namaz i proučio suru El-Bekareh, pa sam se ja izdvojio te je on ustvrdio da sam munafik.' Tada reče Vjerovjesnik ﷺ: 'O Mu'az, je li ti to ljude iskušavaš?' – tri puta to ponovivši. 'Uči "veš-šemsi ve duhaha" i "sebbih-isme-rabbike-l-'ala", i slično tome"'¹

Iz hadisa se razumije:

1 Bilježe Buhari i Muslim.

Riječi : “DA JE MUA'Z IBN DŽEBEL رضي الله عنه KLANJAO SA VJEROVJESNIKOM ﷺ” Ovo najprije svjedoči da imam ima pravo da poveća činjenje dobra, ako neće otežati klanjačima.

“...PA IM KLANJAO ISTI NAMAZ I PROUČIO NA NJEMU SURU EL-BE-KAREH...” . Zatim, da je oduljivanje namaza (učenja) propisano, međutim se uslovljava da to ne pričinjava teškoću klanjačima.

Riječi: “PA SE IZDVOJIO NEKI ČOVJEK...” su dokaz da je muktediji dozvoljeno izdvojiti se od namaza iza imama radi određene potrebe.¹

“KADA JE OVAJ ČOVJEK SAZNAO ZA TO, OTIŠAO JE VJEROVJESNIKU ﷺ” Ovo ukazuje da se od islamskih vladara traži otklanjanje neke nepravde.

Riječi ovog čovjeka: “O ALLAHOV POSLANIČE, MI SMO LJUDI KOJI SVOJIM RUKAMA PRIVREĐUJU, I NAPAJAMO (PALMINJAKE) SVOJIM DEVAMA, A MU'AZ NAM JE JUČE KLANJAO NAMAZ I PROUČIO SURU EL-BEKAREH, PA SAM SE JA IZDVOJIO TE JE ON USTVRDIO DA SAM MUNAFIK” upućuju na bitan princip u parničenju, a to je da stranka u sporu mora iznijeti ono što mu ide u korist, kao i ono što nije u njegovu korist. Upravo je ovako nastupio pomenuti čovjek.

Riječi Poslanika ﷺ: “O MU'AZ, JE LI TO LJUDE ISKUŠAVAŠ?!”

1 Naime, ovo je, ukratko, stav učenjaka hanbelijskog mezheba, a isto pitanje je predmet razilaženja među učenjacima.

- » su dokaz da učitelj/šejh može žestoko izgrditi svog učenika kada za to postoji razlog, a naročito ako se to tiče stvari koje rastjeruju ljude od vjere i ibadeta!.
- » Da je na svima koji pozivaju u dobro da vode brigu o stanju i okolnostima ljudi. Ovo posebno važi za one koji su preuzeli emanet imameta u džamijama/mesdžidima.

Devetnaesti hadis

عَنْ أَبِي كَبْشَةَ الْأَنْمَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: ثَلَاثَةٌ أَقْسِمُ عَلَيْهِنَّ وَأُحَدِّثُكُمْ حَدِيثًا فَاحْفَظُوهُ، قَالَ: « مَا نَقَصَ مَالُ عَبْدٍ مِنْ صَدَقَةٍ، وَلَا ظَلِمَ عَبْدٌ مَظْلَمَةً فَصَبَرَ عَلَيْهَا إِلَّا زَادَهُ اللَّهُ عِزًّا، وَلَا فَتَحَ عَبْدٌ بَابَ مَسْأَلَةٍ إِلَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ بَابَ فَقْرٍ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا وَأُحَدِّثُكُمْ حَدِيثًا فَاحْفَظُوهُ، قَالَ: إِنَّمَا الدُّنْيَا لِأَرْبَعَةِ نَفَرٍ: عَبْدٍ رَزَقَهُ اللَّهُ مَالًا وَعِلْمًا فَهُوَ يَتَّقِي فِيهِ رَبَّهُ وَيَصِلُ فِيهِ رَحْمَهُ وَيَعْلَمُ لِلَّهِ فِيهِ حَقًّا فَهَذَا بِأَفْضَلِ الْمَنَازِلِ، وَعَبْدٍ رَزَقَهُ اللَّهُ عِلْمًا وَلَمْ يَرْزُقْهُ مَالًا فَهُوَ صَادِقُ النَّيَّةِ، يَقُولُ: لَوْ أَنَّ لِي مَالًا لَعَمِلْتُ بِعَمَلِ فُلَانٍ فَهُوَ بَيْنَتِهِ فَأَجْرُهُمَا سَوَاءٌ، وَعَبْدٍ رَزَقَهُ اللَّهُ مَالًا وَلَمْ يَرْزُقْهُ عِلْمًا فَهُوَ يَخْبِطُ فِي مَالِهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ لَا يَتَّقِي فِيهِ رَبَّهُ وَلَا يَصِلُ فِيهِ رَحْمَهُ وَلَا يَعْلَمُ لِلَّهِ فِيهِ حَقًّا فَهَذَا بِأَخْبَثِ الْمَنَازِلِ، وَعَبْدٍ لَمْ يَرْزُقْهُ اللَّهُ مَالًا وَلَا عِلْمًا، فَهُوَ يَقُولُ: لَوْ أَنَّ لِي مَالًا لَعَمِلْتُ فِيهِ بِعَمَلِ فُلَانٍ فَهُوَ بَيْنَتِهِ فَوَزَرُهُمَا سَوَاءٌ. »

Prenosi se od Ebu Kebšeh El-Enmarija رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ da je rekao Allahov poslanik ﷺ:

“Zaklinjem se za tri stvari (da su istina) i reći ću vam nešto, pa upamtite: imetak Allahovog roba neće umanjiti sadaka; neće robu biti učinjena nepravda pa da na njoj osabura, a da mu Allah neće time povećati ponos; neće nijedan rob otvoriti vrata prosjačenja osim da će mu Allah otvoriti vrata siromaštva. Reći ću vam nešto, pa upamtite: zaista dunjaluk pripada četvorici: robu kojeg je Allah opskrbio imetkom i znanjem, pa se on u tome boji svog Gospodara, održava rodbinsku vezu i zna Allahovo pravo u tom imetku – ovakav je na najvećem stepenu; robu kojem je Allah podario znanje, ali ne i imetak, pa je on iskrene namjere i

govori: ‘Da imam imetak radio bih (dobra djela) kao što radi taj i taj,’ ovakav je sa svojom namjerom, i nagrada im je jednaka; robu kojem je Allah dao imetak, ali mu nije dao znanje, pa on troši svoj imetak bez znanja, ne boji se u tome svog Gospodara, niti održava rodbinsku vezu, niti zna za Allahovo pravo u njegovom imetku – ovakav je na najgorem stepenu; i robu kojem Allah nije podario ni imetak ni znanje, pa on govori: da imam imetak trošio bih ga (nerazumno) poput tog i tog. Ovakav je sa svojom namjerom, i grijeh im je jednak.”¹

Iz hadisa se razumije:

Riječi Poslanika ﷺ : “ZAKLINJEM SE ZA TRI STVARI...”, te njegove riječi: “REĆI ĆU VAM JEDAN GOVOR, PA GA UPAMTITE”

- » su u cilju potvrde govora koji slijedi i ukazivanja na njegovu važnost, kao i podstreka na isto. Ovim se takođe ostvaruje i skretanje pažnje slušaoca na ono što će se reći.
- » Isto znači da onaj ko poziva na dobro treba da posjeduje u svom rječniku razne metode u govoru sa ljudima shodno njihovim karakteristikama.²

Riječi: “IMETAK ALLAHOVOG ROBA NEĆE UMANJITI SADAKA...” ukazuju na bereket zekata i dobrovoljne sadake.

1 Bilježe Ahmed i Tirmizi.

2 Drugim riječima, ne obraća se istim govorom građanstvu kao i seljanima, slabije obrazovanim kao i akademskoj populaciji itd.

Korištena je riječ “ABD” što znači rob, tj. Allahov rob, da bi se naglasilo značenje robovanja Allahu u kojem je čovjek tokom djela pokornosti (poput spomenutih). Time se više postiže iskrenost u srcu kod ovakvih djela.

Riječi: “NEĆE ROBU BITI UČINJENA NEPRAVDA PA DA NA NJOJ OSABURA, A DA MU ALLAH NEĆE TIME POVEĆATI PONOS”

- » Svjedoče o vrijednosti sabura i veličini stepena koju imaju strpljivi.
- » Da je strpljivo podnošenje nepravde od uzroka ponosa i dostojanstva.
- » Da su pozivači u dobro najpreči ljudi za saburom, zapravo je to od uzroka snage njihovog poziva i utjecaja na druge.
- » Da je lijep kraj za bogobojazne na dunjaluku time što će im se podariti ponos, a na ahiretu time što će se uzdići na velike stepene.

Riječi: “NEĆE NIJEDAN ROB OTVORITI VRATA PROSJAČENJA OSIM DA ĆE MU ALLAH OTVORITI VRATA SIROMAŠTVA”

- » Govore da je upravo nedostatak sabura i podnošenja nekog iskušenja, te pohlepa za onime što je u rukama ljudi (od imetka) razlogom psihičkog i fizičkog poniženja.
- » Da su učenjaci najpreči da budu daleko od toga da od drugih traže, a posebno ne od vlastodržaca. Ovo iz razloga jer je u iskanju od drugih krnjavost i poniženje za samog čovjeka, i slabljenje utjecaja njihovog poziva na ljude, naročito na one od kojih se direktno traži, ali i na ostale.

Riječi : “DUNJALUK PRIPADA ČETVORICI...” potvrđuju već rečeno u vezi metoda govora. Od toga je objašnjavanje određenog pitanja upotrebom broja, kategorije itd., kako bi onaj ko sluša lakše to zapamtio i razumio.¹

“ROBU KOJEG JE ALLAH OPSKRIBIO IMETKOM I ZNANJEM, PA SE ON U TOME BOJI SVOG GOSPODARA, ODRŽAVA RODBINSKU VEZU I ZNA ALLAHOVO PRAVO U TOM IMETKU – OVAKAV JE NA NAJVEĆEM STEPENU”.

- » Slučaj ovakvog čovjeka kazuje da bereket u imetku neće postojati osim ako bude udjeljivao sa bitna dva uslova: znanje i bogobožnost.
- » Ovo dalje upućuje na sljedeće: Ko preuzme upravljanje tuđim imetkom namjenjenim za dobrotvorne svrhe treba da se u pogledu istog boji Allaha Uzvišenog i raspoređuje taj imetak shodno svom šerijatskom znanju, – ako postupi tako, onda je u korist i njega i njih; ako, pak, ne bude tako činio, već se bude nemarno odnosio naspram toga, onda je grijeh samo njegov, a dobro djelo pripada njima.
- » Da se održavanje rodbinske veze povećava putem finansijskog pomaganja, kao otplata duga koju ima rodbina prema nekome, ili ispomoć u problemima života itd.
- » Da onaj ko poziva u dobro treba da bude prvi u narodu po održavanju rodbinske veze, jer je i to uzrokom prihvatanja njegova znanja i savjeta kod drugih.

Riječi: “ROBU KOJEM JE ALLAH PODARIO ZNANJE, ALI NE I IMETAK, PA JE ON ISKRENE NAMJERE I GOVORI: ‘DA IMAM IMETAK RADIO BIH

1 Ovo znači da govornik treba voditi brigu da znanje dostavi ljudima na njima najjasniji način i koristeći najprikladniji metod.

(DOBRA DJELA) KAO ŠTO RADI TAJ I TAJ, OVAKAV JE SA SVOJOM NAMJEROM, I NAGRADA IM JE JEDNAKA”.

- » Ovo ukazuje koliku korist znanje donosi njegovom nosiocu,
- » Veliku vrijednost iskrenosti u samom priželjkivanju/razmišljanju o činjenju dobra.
- » Isto je dokazom da je dozvoljena tzv. gıbtah, tj. vrsta “zavisti” gdje čovjek priželjkuje tuđu poziciju (blagodati) kako bi i on činio dobra djela, pri čemu ne priželjkuje da isto nestane kod dotičnog.
- » Ovo govori o prostranosti Allahovih blagodati i dobročinstva, jer je odredio da nagrada za iskreno priželjkivanje dobra bude kao i njegovo činjenje.
- » Tragalac za znanjem bi trebao biti revnosan da se okoristi od učenjaka kako bi učestvovao u nagradi sa njima, bez da se od njih išta umanji, pa, i ako to ne postigne – biće nagrađen prema svojoj namjeri.

Riječi: “ROBU KOJEM JE ALLAH DAO IMETAK, ALI MU NIJE DAO ZNANJE, PA ON TROŠI SVOJ IMETAK BEZ ZNANJA, NE BOJI SE U TOME SVOG GOSPODARA, NITI ODRŽAVA RODBINSKU VEZU, NITI ZNA ZA ALLAHOVO PRAVO U NJEGOVOM IMETKU – OVAKAV JE NA NAJGOREM STEPENU”.

- » Iz primjera ovakvog se zaključuje sljedeće: Sve spomenuto u vezi prethodne dvojice važi suprotno kod zadnje dvojice, dakle: pogubnost neznanja, rasipništva, htijenja/priželjkivanja rasipništva itd...
- » Ovo svjedoči i potpunost Allahove pravde i mudrosti, te da On Uzvišeni daje kome hoće iz Svog obilja, a uskraćuje kome hoće iz Svoje pravednosti, i da nikome ne čini nepravdu.

Dvadeseti hadis

عَنْ مُصْعَبِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: رَأَى سَعْدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ لَهُ فَضْلًا عَلَى مَنْ دُونَهُ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ: « هَلْ تَنْصُرُونَ وَتُرْزَقُونَ إِلَّا بِضِعْفَائِكُمْ. »

Od Mus'ab ibn Sa'da رضي الله عنه se prenosi da je rekao: Sa'd (ibn Ebi Vekas) رضي الله عنه je smatrao da ima prednost nad drugima, pa je rekao Allahov poslanik ﷺ:

“Zar ćete biti potpomognuti i opskrbljeni osim putem vaših slabih”¹

وفي رواية: « إِنَّمَا يَنْصُرُ اللَّهُ هَذِهِ الْأُمَّةَ بِضِعْفِهَا، بِدَعْوَتِهِمْ، وَصَلَاتِهِمْ، وَإِخْلَاصِهِمْ »

U drugom rivajetu:

“Doista Allah pomaže ovaj ummet njegovim slabićem: njegovom dovom, njegovim namazom i njegovom iskrenošću.”²

Iz hadisa se razumije:

- » Briga islama o uspostavljanju veza između svih muslimana.
- » Sveobuhvatnost islama u činjenici da daje svakome njegovo pravo. Ovo potvrđuje ponajviše pravo slabih (običnih) ljudi koje oni imaju u islamu, nasuprot opštoj društvenoj praksi da takvi nemaju pomagača.
- » Veličina uloge običnih/slabih ljudi, te upozorenje da ih se ne zapostavi.
- » Da je sabur na (teškoj) odredbi kao i nadanje nagradi za taj sabur od uzroka iskrenosti i primanja dove.

1 Bilježi Buhari.

2 Bilježi Nesai.

- » Nepotcjenivanje nijednog dobrog djela, jer time se mogu zatvoriti neka od vrata pobjede, čak spriječiti u potpunosti pobjedu i pomoć.
- » Da su pozivači u dobro najpreči da iskažu ljubav prema slabima, te svoju saosjećajnost sa njihovim bolom i nadama.
- » Potvrda pridavanju pažnje slučaju slabih, naročito ako su tragaoci za znanjem, sve to zbog časnog položaja koje zauzima znanje i oni koji mu zaista pripadaju.

Dvadeset i prvi hadis

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَالَ: « مَنْ تَطَبَّبَ وَلَا يُعَلِّمُ مِنْهُ طَبِّ فَهُوَ ضَامِنٌ. »

Od Abdullaha ibn 'Amra رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ da je rekao Allahov poslanik ﷺ:

“Ko se bavi liječenjem, a nije poznato od njega znanje u medicini, on je jamac za to.”¹

Iz hadisa se razumije:

- » Ukor onome koji sebi priziva ono što nije pri njemu.
- » Čast poziva i struke koju ima medicina. Rekao je imam Šafija: “Doista su od znanja samo dvije vrste: znanje o vjeri i znanje o dunjaluku. Što se tiče znanja u vjeri, to je fikh, a što se tiče znanja o dunjaluku, to je medicina.”² Takođe je rekao: “Nemoj živjeti tamo gdje nema učenjaka da te obavijesti o pitanjima tvoje vjere, niti tamo gdje nema liječnika da ti saopšti stvari koje se tiču (zdravlja) tvoga tijela.”³
- » Hadis ukazuje da je onaj koji sebi priziva ono što ne posjeduje činitelj ne-reda;
- » Obaveza snošenja štete za ono što se upropasti (lažnom) tvrdnjom poznavanja stvari.
- » Kada je ovako u stvarima upropaštavanja nečijeg zdravlja/tijela, - pa kako je tek stanje onoga ko se obuče u odjeću uleme i pokazuje učenim, te na taj način upropasti ljudima njihovu vjeru i srca?!

1 Bilježi ga Ebu Davud: 4586, En-Nisai: 52/8, Ibn Madžeh: 3466, i El-Hakim: 236/4 i ocjenjuje vjerodostojnim, a Ez-Zehebi isto potvrđuje

2 Adabu-š-Šafi'ij ve menakibuhu, Ibn Ebi Hatim Er-Razi: 321

3 Tarihu Dimešk: 410/51

Što se tiče onih koji pozivaju ljude u dobro, svako treba da to čini shodno svom znanju; tako je svaki od njih na dobru. Ono od čega se treba biti oprezno jeste da se neko pretvara učenim u nečemu što ne poznaje; tako se odjene odijelom drugoga, pa naštetiti sebi i drugome. Upravo je ovo razlog što mnogima koji rade na popravljaju društva, a naročito omladini, biva dubiozno da napravi razliku između učenjaka za kojeg nam je Allah naredio da ga pitamo u stvarima vjere, i drugoga koji nije učenjak, a koji je nadaren u retorici, pisanju, ili djelima ibadeta. Naime, talenat u rječitosti, pisanju, ili mnoštvo ibadeta pri čovjeku, - sve su to vrata hajra i vrijednosti ako ih njihov posjednik koristi po šerijatskom znanju.

Unatoč svemu tome, pitanje fetve ostaje rezervisano samo za učenjaka poznatog po ispravnom vjerovanju, zdravom svjetonazoru i detaljnom poznavanju vjerskog znanja. Ovo posebno važi za fetve koje se tiču velikih i ozbiljnih pitanja.

Ova zamršenost (nerazlikovanje uleme od ostalih) je dovela u mnogim muslimanskim društvima do nesreće i teškoće u vremenu kada su muslimani bili najpotrebniji jedinstvenosti i povezanosti.

Naime, javno istupanje nekih ljudi koji nisu poznati po šerijatskom znanju, a kamoli po upućenosti u to znanje, u oblast fetve, te izdavanje istih bez šerijatskih dokaza je upropastilo mnogo od prethodnog truda muslimana i bilo uzrokom zatvaranja vrata hajra i otvaranjem kapija zla u muslimanskim društvima. Često je istupanje takvih bilo iz njihove uzrujane simpatije (prema nekome) ili dodvoravanja drugima.

Allaha Uzvišenog molimo da sačuva sve islamske reformatore od spletki šejtana i strasti.

Shodno iznešenom, obaveza je onome koji radi na islamskom buđenju da ne žuri i strpi se sa istupom kada dođe do zamršenosti u određenim pitanjima, i da bude oprezan u uzimanju za sve što čuje, makar ga to i zadivilo. Sve vrline kod takvog ne treba da posreduju u uzimanju njegovog stava sa pop-

tunim zadovoljstvom, jer stepen i položaj učenjaka rijetko dostiže ijedan govornik i retoričar, naročito ako se suzdržavao od traženja šerijatskog znanja.

Takođe je na osobi koja radi na popravljanju stanja, a kojoj je Allah dao blagodat rječitosti, vještinu pisanja i lijepo mišljenje ljudi o njemu zbog njegova ahlaka i izgleda, da spozna svoju vlastitu vrijednost i ne izdaje fetve bez znanja, te da se ne oholi niti stidi riječi: "ne znam". Tako neće dovesti sebe i drugoga na pogrešku. Trebao bi, da prema svojoj mogućnosti, ukaže na posjednike znanja u stvarima koje on ne poznaje. Tako će biti od onih koji ukazuju na veliki hajr, a dodatno se sustegnuo i od nečega u što je imao sumnju.¹

1 Me'alimu fi tariki-l-islam, 84-88; Abdulaziz ibn Muhammed Es-Sedhan

Dvadeset i drugi hadis

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَا أَذْرِي تُبْعُ أَنْبِيَاءَ كَانَ أَمْ لَا؟ وَمَا أَذْرِي ذَا الْقَرْنَيْنِ أَنْبِيَاءَ كَانَ أَمْ لَا؟ وَمَا أَذْرِي الْحُدُودُ كَفَّارَاتٍ لِأَهْلِهَا أَمْ لَا؟»
أَخْرَجَهُ الْحَاكِمُ وَالْبَيْهَقِيُّ وَقَالَ الْحَاكِمُ: صَحِيحٌ عَلَى شَرْطِ الشَّيْخَيْنِ، وَلَا أَعْلَمُ لَهُ
عِلَّةٌ وَلَمْ يُخَرِّجَاهُ

Prenosi se od Ebu Hurejre da je rekao Allahov poslanik:

“Ne znam da li je Tube'un¹ bio vjerovjesnik ili ne, ne znam da li je Zul-Karnejn² bio vjerovjesnik ili nije, ne znam da li su kazne iskup onome ko ih zasluži³ ili nisu.”⁴

Iz hadisa se razumije:

U riječima “NE ZNAM DA LI JE TUBBE’... NE ZNAM ... NE ZNAM...” je:

- » Veličina Poslanikovog ﷺ straha od govora o Allahu bez znanja.
- » Poslanikovo ﷺ preduzimanje i preslikavanje u konkretni primjer onoga što mu je naredio njegov Gospodar, kao i onoga što mu je zabranio: “Ne po-

-
- 1 Njegovo ime je Es’ad Ebu Kurejb, vladao je u svom narodu 326 godina. Spomenut je u Kur’anu, sura Ed-Duhan, ajet 37. Vidi tefsir Ibn Kesir, 4/183.
 - 2 Kaže Ibn Kesir da je ispravno u vezi Zul-Karnejna da je bio jedan od pravednih vladara; neki su rekli da je bio vjerovjesnikom, drugi da je bio poslanikom. Vidi El-Bidajeh ven-nihajeh, 2/103.
 - 3 U ovoj meš’eli postoji razilaženje. Allah najbolje zna da je ispravno da su krivične sankcije izvršene nad prijestupnikom otkup istome od počinjenog grijeha za koji je kažnjen. To znači da ga Allah neće za taj dotični grijeh kažnjavati na ahiretu. Vidi komentar hadisa ‘Ubadeh ibn Samita radijellahu ‘anhu kod Buharije, poglavlje o imanu, hadis br.18. Ovo pitanje je spomenuo i imam Ahmed u Usulu-s-sunneh. (op. prev.)
 - 4 Bilježe ga El-Hakim i El-Bejhaki. EL-Hakim kaže da je vjerodostojan, po uslovima Buharije i Muslima, i veli ne znam mu mahanu. Ocijenio ga je vjerodostojnim i Ibn Hadžer u Fethu-l-Bari, 1/66.

vodi se za onim što ne znaš! I sluh, i vid, i razum, za sve to će se, zaista, odgovarati.”¹

Kaže imam Malik رحمه الله: “Allahov poslanik ﷺ je bio vođa muslimana i prvak svjetova, a bio bi upitan o nečemu pa ne bi odgovorio dok mu ne bi došla objava sa neba”.

Takođe je (imam Malik) rekao: “Od razumijevanja (vjere) učenjaka je da kaže: ‘ne znam’. Zaista, očekivati je da mu se pruži prilika za hajr.” ²

- » Da je obaveza onih koji pozivaju u dobro da budu oprezni od govora bez znanja.
- » Da je šejtanovo zamršavanje stvari golemo onome ko misli da su nečije riječi “ne znam” mahana njemu i poniženje za njegov ugled i položaj. Naprotiv, u tim je riječima uzdignuće za njega i sačuvanost od grijeha za njegovu vjeru.
- » Vrijednost znanja i podučavanja ljudi kur'anskim pripovijestima.
- » Opreznost od lažnih vijesti i govora koji su izgrađeni na neznanju u nekim knjigama tefsira.

1 El-Isra': 36.

2 El-Adabu-šer'ijeh, Ibn Muflih: 2/64,

Dvadeset i treći hadis

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رضي الله عنه أَتَى النَّبِيَّ ﷺ بِكِتَابٍ أَصَابَهُ مِنْ بَعْضِ أَهْلِ الْكُتُبِ، فَقَرَأَهُ عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فَعَضِبَ، وَقَالَ: «أَمْتَهُوْكُمْ فِيهَا يَا ابْنَ الْخَطَّابِ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَقَدْ جِئْتُكُمْ بِهَا بَيِّضَاءَ نَفِيَّةً، لَا تَسْأَلُوهُمْ عَنْ شَيْءٍ فَيُخْبِرُوكُمْ بِحَقٍّ فَتُكَذِّبُوا بِهِ، أَوْ بِبَاطِلٍ فَتُصَدِّقُوا بِهِ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَوْ أَنَّ مُوسَى كَانَ حَيًّا، مَا وَسِعَهُ إِلَّا أَنْ يَتَّبِعَنِي»

Od Džabira ibn Abdullaha رضي الله عنه da je Omer ibnu-l-Hattab رضي الله عنه došao Vjerovjesniku ﷺ sa knjigom (listovima) koju je našao kod nekih sljedbenika Knjige (Jevreja) pa ju je pročitao Vjerovjesnik ﷺ, rasrdio se i kazao:

“Zar ste se zapanjili time o sine Hattabov? Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, došao sam vam sa njom kao sunce čistom. Ne pitajte ih o ičemu, pa da vas obavijeste po istini, a vi je poreknete, ili po laži, a u nju povjerujete. Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, da je Musa عليه السلام živ ne bi mu preostalo ništa osim da me slijedi”¹

Iz hadisa se razumije:

» Upozorenje na gledanje i iščitavanje knjiga koje sadrže zablude.

Rekao je imam Ibn Kajjim رحمته الله: Rekao je El-Mervezi رحمته الله: Kazao sam Ahmedu رحمته الله: “Posudio sam knjigu čija sadržina su neke rđave stvari, pa da li ću je zapaliti? Rekao je: Da. Zaista je Vjerovjesnik ﷺ vidio u ruci Omera رضي الله عنه listove koju je prepisao iz Tevrata pa ga je zadivilo to što se podudara sa Kur'anom. Pa je Vjerovjesnikovo ﷺ lice poblijedjelo, sve dok Omer رضي الله عنه nije otišao s tim hartijama do peći i bacio ih u nju.”

1 Hadis bilježi imam Ahmed u Musnedu: 387/3; hadis je vjerodostojan po osnovi njemu sličnih rivajeta. Vidi El-Irva' od šejha Albanija: 34/6, br. hadisa 1589.

Kaže Ibn Kajjim رحمته الله: Pa kako bi bilo kad bi Vjerovjesnik صلى الله عليه وسلم vidio ono što je napisano nakon njega od knjiga koje se suprotstavljaju onome što je u Kur'anu i sunnetu?! Od Allaha ﷻ samo pomoć tražimo!"¹

Zatim je Ibn Kajjim رحمته الله, spomenuvši predaje o kuđenju štetnih knjiga, rekao: Cilja se to da knjige koje sadrže laž i novotarije treba uništiti. Preče je njihovo uništavanje nego raznih sredstava zabave, muzičkih instrumenata i posuda za (isključivo) alkoholna pića, jer je šteta od takve literature veća nego šteta svega navedenog."²

Kažem (tj. autor): Pitao sam imama Ibn Baza رحمته الله o osobi koja nađe knjigu novotarija ili širka, a zna da je nečije vlasništvo, da li je može zapaliti? Odgovorio je: "Ako ima nadležnost za to, neka to uradi, ako nema vlast nad time, onda neka to pitanje uputi na onoga ko za to ima nadležnost."³

Od stvari koje podrazumjeva upozorenja na pogrešnu literaturu jeste i gledanje televizijskih kanala koji plasiraju zbunjujući sadržaj, ili podstiču rasplamsavanje strasti; takvih bi se hitno trebalo otarasiti. Isto važi i za slušanje takvih radio stanica. Naime, uticaj ovakvih tv kanala i radio emisija je poput uticaja štetnih knjiga, ako nije i izraženiji. Zapravo, njihov uticaj je žešći, jer se kaže: "Nije isto čuti kao i vidjeti".

Kako god, ovo troje⁴ – ozloglašene knjige, tv i radio kanali – su od najvećih vrata zla: ulijevaju sumnju u akidu, ruše vrijednosti, grade poroke i niskost, bave se bestidnošću, drskošću i muzikom, bore se protiv porodice i stidljivosti. Koliko su samo ulovili svojim zamkama, i koliko je njihovog ulova ostalo zarobljenih u svojim strastima?!

Stoga je obaveza onome ko je ovime iskušan da požuri u napuštanju toga, a Allah ﷻ je blag prema svojim robovima, kao što On Uzvišeni kaže:

1 Et-Turuku-l-hukmijeh, str. 275.

2 Et-Turuku-l-hukmijeh, str. 277.

3 Mesail Ebi Omer li-l-imami Ibn Baz, str. 41.

4 Nema sumnje da ovo važi i za internet stranice takvog sadržaja. (op. prev.)

“Ja ću sigurno oprostiti onome koji se pokaje i uzvjeruje i dobra djela čini, i koji zatim na Pravome putu istraje.”¹

- » Kur'an i sunnet sadrže ono što čini posezanje za prethodnim objavama nepotrebnim.
- » Ozbiljnost iskušenja šubhama/nejasnoćama u vjeri.
- » Potpunost i savršenstvo islamskog Šerijata.
- » Podudarnost sunneta sa Kur'anom u pitanjima vrijednovanja vjerovjesnika ﷺ, kao što je u Allahovim riječima: **“Neke od tih poslanika odlikovali smo više nego druge. S nekima od njih je Allah govorio, a neke je za više stepeni izdigao”².**
- » Vrijednost našeg vjerovjesnika Muhammeda ﷺ.
- » Vrijednost Musaa عليه السلام.
- » Sveobuhvatnost poslanstva našeg Vjerovjesnika ﷺ, te da je njegov šerijat derogirajući za sve što mu je prethodilo (od vjerozakona).

¹ Ta-ha, 82.

² El-Bekare, 253.

Dvadeset i četvrti hadis

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رضي الله عنه أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ: « لَا يَقْصُ عَلَى النَّاسِ إِلَّا أَمِيرٌ،
أَوْ مَأْمُورٌ، أَوْ مُرَاءٍ. »

Od Abdullaha ibn 'Amra رضي الله عنه da je rekao Allahov poslanik ﷺ :

“Ne pripovjeda ljudima osim vladar ili onaj kome vladar naredi, ili ulizica.”¹

Iz hadisa se razumije:

Riječi: “NE PRIPOVJEDA LJUDIMA...” znače da je od načina da se ljudi okoriste u vjeri vaz/ kao i kazivanje priča koje sadrže određene pouke.

“ONAJ KOME VLADAR NAREDI”

- » Savjetovanje ljudi i govor na skupovima nije svačije pravo.
- » Kako kažu neki komentatori hadisa, “onaj kome vladar naredi” je onaj kome je to dozvoljeno od strane islamskog vladara; jer je vladar postavljen radi interesa ljudi, pa koga on smatra odgovarajućim za to, postavi ga da kazuje ljudima, a koga ne vidi sposobnim, ne imenuje ga na to.²
- » Ovo ukazuje da je osnova da se nekim osobama zabranjuje govor na javnim mjestima (gdje se okupljaju ljudi), a isto posebno važi ako se boji da će doći do neke štete ljudima zbog neznanja govornika.

1 Hadis bilježi imam Ahmed u Musnedu:387/3; hadis je vjerodostojan po osnovi njemu sličnih rivajeta. Vidi El-Irva' od šejha Albanija: 34/6, br. Hadisa 1589.

2 Fejdu-l-kadir (6/454).

Historija spominje da je 284-te hidžretske godine oglašeno u centralnoj džamiji u Bagdadu da se zabranjuje okupljanje ljudi oko bilo kojeg pripovjedača, te sprečavaju takvi da tu sjede (u tu svrhu).¹

Od razloga ove zabrane je bilo što većina pripovjedača nije vodila pažnju o ispravnom znanju. Zapravo, kod njih je dominiralo da odulje u spominjanju kazivanja bez spomena korisnog znanja. Zatim, većina ih je brkala ono što navode, a često i oslanjala na ono što je u većini slučajeva nemoguće.²

Rekao je Ebu Kilabeh (رحمته الله): "Nije umrtvio (šerijatsko) znanje niko drugi do pripovjedači; čovjek sjedi pokraj pripovjedača godinu dana pa se ništa ne okoristi od njega, a sjedi kod učenjaka, pa ne ustane a da se nije u nečemu okoristio".³

- » Priče i vazovi su pohvalni onda kada je njihov pripovjedač na jasnoj predodžbi u vezi onoga o čemu kazuje.

Upitan je imam Ahmed (رحمته الله) o sjedenju kod pripovjedača, pa je rekao: "Ako je pripovjedač iskren (u onome sto kazuje), onda ne vidim nikakve smetnje u sjedenju sa njima."⁴

Učenjaci su posvetili pažnju određenim stvarima u vezi nastupa pripovjedača i vaiza. Od toga je:

- Da se vraća na učene osobe, naročito u vezi onoga što spominje od hadisa i rivajeta, kako ne bi zgriješio sa govorom bez znanja, te naštetio drugome svojim neznanjem.

Na ovom mjestu je lijepo spomenuti sljedeće: "U periodu vladavine abasijskog halife El-Kaima biemrillah bilo je zabranjeno pripovjedačima i vaizima da navode hadise od Allahovog poslanika (ﷺ) sve dok ih ne bi predočili El- Hatibu El-Bagdadiju (رحمته الله), pa što bi im on naredio da navedu od hadisa naveli bi, a što im je zabranio ne bi kazivali."⁵

1 El-Muntazam (5/122).

2 Telbisu Iblis str.123.

3 Hiljetu-l-evlijai (2/287); El-Džami'u li ahlaki er-Ravi (2/226).

4 El-Kusasu ve-l-muzekirin li-ibni-l- Džezizij str.75.

5 El-vafi bi-l-vefejat li -s-Safdiij (7/193).

- Neoduljivanje vaiza na sijelu. Rekao je Ez-Zuhri رحمته الله : “Kada se odulji sijelo onda šejtan u tome ima udjela.”¹ Rekao je imam Ahmed رحمته الله : “Ne volim kod pripovjedača kada zamara ljude.”²
- Ako je onaj kome se savjet upućuje vladar, onda je na vaizu da ublaži svoj govor kako bi se vladar okoristio od njegovog vaza.³
- Na pripovjedaču i vaizu je da se povinuje propisima koje ljudima naređuje, i da ostavi ono što ljudima zabranjuje; To je korisnije za njega samoga i dosežnije za učinkovitost njegovog vaza.

1 El-Kusasu ve-l-muzekirin str.193.

2 El-Kusasu ve-l-muzekirin str.193

3 El-Kusasu ve-l-muzekirin str.192.

Dvadeset i peti hadis

عن أبي هريرة رضي الله عنه قال: قال رسول الله ﷺ: «كَفَى بِالْمَرْءِ كَذِبًا أَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَا سَمِعَ.»

Od Ebu Hurejre رضي الله عنه da je rekao Allahov Poslanik ﷺ :

“Dovoljno je čovjeku laži da priča sve ono što čuje.”¹

Iz hadisa se razumije:

- » Upozorenje od mnoštva govora, te da baš višak govora ponekad vodi čovjeka u laž.
- » Upozorenje od neprovjeravanja prilikom prenošenja vijesti.
- » Ukor prenošenja glasina i širenja istih među ljudima.
- » Da su najpreči ljudi u udaljenosti od spomenutog oni koji pozivaju u dobro, jer su oni uzor drugima, odnosno upravo su oni ti koji zabranjuju ljudima ružan govor i ružna djela.

1 Bilježi Muslim.

Dvadeset i šesti hadis

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: « لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبَرٍ », قَالَ رَجُلٌ: إِنَّ الرَّجُلَ، يُحِبُّ أَنْ يَكُونَ تَوْبُهُ حَسَنًا، وَنَعْلُهُ حَسَنَةً، قَالَ: إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ، الْكِبَرُ بَطَرُ الْحَقِّ وَغَمَطُ النَّاسِ.

Od Abdullaha ibn Mes'uda رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ da je Allahov Poslanik ﷺ rekao:

“Neće ući u džennet onaj u čijem srcu bude bilo koliko trun oholosti”. Reče neki čovjek: Zaista čovjek voli da njegova odjeća i obuća budu lijepe. Reče: Allah je lijep i voli ljepotu. Oholost je odbijanje istine¹ i omalovažavanje ljudi².”³

Iz hadisa se razumije:

Riječi: “OHOLOST JE ODBIJANJE ISTINE” znače da je oholost prepreka prihvatanju istine.

Riječi: “OMALOVAŽAVANJE LJUDI” govore da je šteta oholosti ogromna, te da nije ograničena samo na nosioca te oholosti.

Riječi: “ZAISTA ČOVJEK VOLI DA NJEGOVA ODJEĆA I OBUĆA BUDU LIJEPE”

» ukazuju na bogobojaznost ashaba رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ i njihov strah da ne upadnu u oholost;

1 Sintagma “betaru-l-hakk” – odbijanje istine, znači da se smatra neispravnim i ništavim ono što je Allah učinio istinom od Njegove jednoće i obožavanja samo Njega. Vidi En-Nihajeh: 1/135.

2 Sintagma “gamtu-n-nas” – omalovažavanje ljudi znači prezreti, potcjenjivati, ne priznavati i smatrati nebitnim. En-Nihajeh: 3/387.

3 Bilježi Muslim.

- » U ovome je i težnja ashaba prema lijepom izgledu, onako kako je bila lijepa i njihova unutrašnjost.
- » Ovdje se vidi veličina grijeha onoga ko optuži nekog ashaba (za nešto), a kamoli sve njih, i posebno predvodnike među njima. Tekstovi (Kur'ana i hadisa) o pohvali njih su brojni i poznati.
- » Da bi pozivač u dobro trebao brinuti o svome vanjskom izgledu, i još preče – brinuti o ljepoti svoje duše.

Riječi: “ALLAH JE LIJEP I VOLI LJEPOTU” sadrže:

- » Opis Allaha da je lijep;
- » Potvrdu osobine ljubavi Allahu;
- » Podsticaj da se radi ono što Allah voli;
- » Da se Allah obožava prema onome na što upućuju Njegova lijepa imena i savršena svojstva.

Dvadeset i sedmi hadis

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِذَا قَالَ الرَّجُلُ: هَلَكَ النَّاسُ فَهُوَ أَهْلَكُهُمْ.»

Od Ebu Hurejre رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ da je rekao Allahov Poslanik ﷺ:

“Kada čovjek kaže: “Ljudi su propali“, onda je on najupropašteniji¹ od njih”²

Iz hadisa se razumije:

- » Pokuđenost pesimizma i duševnog očajavanja.
- » Da pesimista (svojim stavom i djelovanjem) spriječava dobro i od sebe i od drugog.
- » Upozorenje na hvaljenje sebe, i smatranje svoje duše čistom (od grijeha).
- » Da onaj ko poziva u dobro ne potcjenjuje nikakav trud koji može učiniti, pa makar bio i malehan.

Ovakav govor je pokuđen kada se govori s aspekta hvaljenja sebe, a osude i umanjivanja vrijednosti drugih. Ovo ne važi ako to čovjek kaže iz sažaljenja i tuge prema drugim.

Nevevi u komentaru hadisa kaže: “Ova zabrana se odnosi na onoga koji to kaže iz divljenja prema sebi i umanjivanja tuđih odlika, te zarad uzdizanja nad drugima. Tada je to haram. Ako ovo kaže iz tuge prema ljudima i žaljenja za vjerom, vidjevši njihovu manjkavost u stvarima vjere, onda nema smetnje u tome. Na ovaj način je ulema objasnila i protumačila gornji govor. Od onih koji su tako objasnili su imami Malik ibn Enes, El-Hattabi, El-Humejdi i drugi.”³

1 Ovaj izraz hadisa se može čitati “ehlekuhum”, tj. kao superlativ – tada ima značenje najpropaliji među njima. Takođe se može čitati i “ehlekehum”, tj. kao glagol, i onda ima značenje: on je njih upropastio, tj. onaj koji to kaže tim pesimizmom doprinosi propasti drugih ljudi.

2 Bilježi Muslim.

3 Rijadu-s-salihin, 2/1093.

Dvadeset i osmi hadis

عَنْ مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي قَائِمَةً بِأَمْرِ اللَّهِ، لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ أَوْ خَالَفَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ ظَاهِرُونَ عَلَى النَّاسِ.»

Od Mu'avije رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ da je rekao Allahov Poslanik ﷺ:

“Neprestano će skupina iz mog ummeta biti istaknuta na Allahovoj odredbi, neće im nauditi onaj ko ih ostavi, niti onaj ko se s njima razilazi, sve dok ne dođe Allahova odredba, a oni tako vidljivi među ljudima.”¹

Iz hadisa se razumije:

Riječi: “NEPRESTANO...” su negacija nestanka što upućuje na kontinuitet postojanja ove skupine na dunjaluku. Jasnoću ove konstatacije povećava i potvrđuje kraj hadisa, jer na početku stoji “neprestano će”, a na kraju “sve dok ne dođe Allahova odredba”.

Riječi: “SKUPINA...”

- » obuhvata jednu osobu, pa na više.
- » oni koji pozivaju ka istini nemaju tačno određen broj, niti određenu zemlju, niti određeno vrijeme. Naprotiv, razlikuju se po vremenskim razdobljima, mjestima, nacijama i broju, ali im je svima zajedničko da su na putu istine.

¹ Hadis bilježe imami Ahmed, Buhari i Muslim. Vidi kod Buharija: Poglavlje o znanju/nauci: hadis br.71, te poglavlje o pridržavanju za Kur'an i sunnet: hadis br.7312.

Riječi: "BITI ISTAKNUTA/POSTOJANA"

- » znače da je poziv istini uvijek očit i javan, međutim njegova pojava varira shodno određenim okolnostima.
- » Da poziv istini uz svu svoju očitost i jasnoću se razlikuje od kojekakvih poziva koji izbjegavaju očitost, te se čas oslanjaju na tajnost i prikrivenost, a čas na kolebljivost i asimilaciju (među druge).

Riječi: "NEĆE IM NAUDITI ONAJ KO IH OSTAVI, NITI ONAJ KO SE S NJIMA RAZILAZI..."

- » znače da oni što pozivaju na put istine imaju (nasuprot sebi) one što im nanose štetu, zatim one koji se sa njima razilaze (od početka), te one koji ih ostavljaju (tj. budu s njima pa ih napuste).
- » Da Allah ﷻ učvršćuje one koji pozivaju na put istine time što odagnava od njih štetu obje skupine, tj. štetu njihovih oponentata i štetu onih koji ih napuste.
- » Iz ovog se razumije konstantnost postojanja oponenta ovom pozivu ka istini i njezinim sljedbenicima.
- » Takođe stalnost Allahove ﷻ zaštite ovog poziva ka istini i njezinih sljedbenika.
- » Zaključuje se i konstantnost koristi ove blagoslovljene skupine i samoj sebi i ljudima uopšte, na način što upućuje druge na dobro i uputu.

Rekao je imam El-Berbehari رَحِمَهُ اللهُ : "Znaj da će neprekidno biti (grupa) ljudi koji će potrefiti istinu i sunnet, njih će Allah uputiti, i preko njih uputiti druge, i s njima će oživiti sunnete. To su oni koje Allah, unatoč njihove malobrojnosti, opisao (uputom) kada se desi razilaženje, kao što je u ajetu: **"...A povod neslaganju je bila međusobna zavist, baš od strane onih kojima je data (knjiga), i to kada su im već bili došli jasni dokazi..."** Zatim je Uzvišeni izuzeo njih: **"...i onda bi Allah, voljom Svo-**

jom, uputio vjernike da shvate pravu istinu o onome u čemu se nisu slagali.” Rekao je Allahov Poslanik ﷺ: **“Neprestano će skupina iz mog ummeta biti istaknuta na istini, neće im nauditi onaj ko ih ostavi, sve dok ne dođe Allahova odredba, a oni tako vidljivi.”**¹

- » Da su pripadnici ove (upućene) skupine najznatiji o tome šta je novotarija, i ujedno najudaljeniji od nje djelom, te najžešći u čuvanju od nje i upozoravanju na nju. Sve to zbog njihovog (čvrstog) pridržavanja sunneta. Rekao je imam Ahmed رحمه الله: “Ne znam da su ljudi u nekom vremenu bili potrebniiji učenja hadisa od ovog našeg vremena. Neko je rekao: Zašto? Reče: Pojavila se novotarija, pa ko ne bude znao hadis upašće u nju”² Ako je ovako bilo u vremenu imama Ahmeda رحمه الله, pa šta je tek sa ovim našim vremenom?!
- » Radosna vijest sljedbenicima poziva istini, jer su oni ti koji su potpomognuti na dunjaluku time što će njihov poziv ostati da traje (i poslije njih), i potpomognuti na ahiretu tako što će zadobiti završetak vrijedan hvale, kao što je u ajetu: **“a lijep kraj čeka bogobojazne”**³. Allahu, učini nas i naše šejhove od pripadnika ove skupine.

1 Ovo je jedan od rivajeta ovoga hadisa. Zaključno sa ovdje citiranim hadisom je govor imama El-Berbeharija. Šerhu-s-sunneh li-l-berbehari: str.101-102. (op.prev.)

2 El-Adabu-š-šer’ijeh: 2/126.

3 El-A’raf, 128.

Dvadeset i deveti hadis

عَنْ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: « خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ. »

Prenosi se od Osmana رضي الله عنه da je rekao Allahov Poslanik ﷺ:

“Najbolji od vas je onaj ko nauči Kur'an i druge njemu podučava.”¹

Iz hadisa se razumije:

- » Stepenovanje u naukama i znanju.
- » Da je najbolje od svih nauka poznavanje Kur'ana i izučavanje njegovih značenja, te rad po tom znanju. To se ne odnosi na puko pamćenje koje ne prati razumijevanje značenja.

Rekao je šejhu-l-islam Ibn Tejmijje رحمته الله: “Mora se znati da je Vjerovjesnik ﷺ pojasnio svojim ashabima značenja Kur'ana, kao što im je objasnio njegove izraze. Naime, riječi Uzvišenog: **‘... jasne dokaze i knjige. A tebi objavljujemo Kur'an da bi objasnio ljudima ono što im se objavljuje, i da bi oni razmislili.’**² obuhvataju oboje. Rekao je Ebu Abdurrahman Es-Sulemi رحمته الله: ‘Kazivali su nam oni kod kojih smo učili Kur'an poput Osmana ibn 'Affana رضي الله عنه, Abdullaha ibn Mes'uda رضي الله عنه i ostalih, da bi oni, kada bi naučili od Vjerovjesnika ﷺ deset ajeta, ne bi ih prelazili (učeći nove) sve dok ne bi naučili šta je u njima od znanja i djela. Govorili su: ‘Pa smo tako izjedna naučili Kur'an, znanje (o njegovom značenju) i djelo.’”

- » Dobro koje nosi sa sobom onaj ko podučava Kur'anu i onaj koji ga uči, te da ono nije ograničeno na jedno stanje mimo drugog, niti na jedno vrijeme mimo drugog. Naprotiv, to je stalno dobro u svakom mjestu i vremenu, te u svakom stanju. To je dobro na dunjaluku, u berzahu, tj. kaburu i na ahiretu.

1 Bilježi Buhari.

2 En-Nahl, 44.

Ovo potvrđuju i svjedoče istinitim riječi Vjerovjesnika ﷺ: **“Namaz predvodi ljudima najučeniji u Allahovoj knjizi...”**¹ Pitanje imameta je ča-
sno i plemićko, pa su otuda među ljudima najpreči i s najviše prava na to
hafizi Kur’ana. Dakle, neće istupiti (da predvodi namaz) bogataši zbog svog
imetka, niti ljudi od porijekla i položaja zbog njihova porijekla i položaj, me-
đutim predvodiće ga hafizi Kur’ana zbog časti njihova znanja i uzdignutosti
njihova stepena.

Što se tiče dobra u berzahu, njemu svjedoči događaj u bici Uhud kada je
bilo mnogo poginulih, pa je ashabima bilo teško da ukopaju svakog mejita
u jedan kabur. Zbog toga su sastavljali dvojicu u jedan kabur, pa kada bi se
došlo sa mrtvima, pitalo bi se: “Ko je od njih više znao Kur’ana?”. Kada bi se
pokazalo na jednog od njih, onda bi ga stavili prvog u lahd, tj. usjeklinu u
kaburu.²

Dobru na ahiretu svjedoči govor Vjerovjesnika ﷺ: **“Reći će se onome
ko se družio s Kur’anom kada uđe u Džennet: ‘Uči i penji se!’ Pa će učiti
(Kur’an) i penjat se sa svakim ajetom na po jednu deredžu/stepen, sve
dok ne prouči i zadnje što je pri njemu.”**

U drugom izrazu ovog hadisa došlo je: **“Reći će se onome ko se družio
s Kur’anom: ‘Uči i uspinji se, i izgovaraj kao što si (Kur’an) izgovarao u
dunjalučkoj kući. Zaista je tvoj stepen kod zadnjeg ajeta kojeg si pro-
učio.”**³

Stoga, nastoj da zadobiješ ovo dobro – Allah te sačuvao – i utroši svoj
trud na to. Traži od svoga Gospodara uspjeh i istrajnost i prije i poslije toga,
a i tokom učenja. I, zaista, vidjećeš od Allaha Uzvišenog ono što će ti unijeti
radost u srce i raširiti prsa. I neka se u tome natječu oni koji se mnogo trude.

- » U ovome je podstrek na stalnost u učenju i izučavanju Kur’ana, te poduča-
vanja njime drugoga, da bi tako trajala ova velika dobrota, i time se upo-

1 Bilježi imam Ahmed i sakupljači Sunena.

2 Bilježi Buhari.

3 Bilježi imam Ahmed, Ebu Davud, Et-Tirmizi i En-Nesai.

zorilo na sve što obmanjuje i iznevjerava tu veliku ulogu, ili je zamućuje i zagađuje.

Neki su ljudi ušli kod Kerza ibn Vebre رحمه الله, a on je plakao, pa reče: "... nemoćan sam da proučim svoj (ustaljeni) dio (iz Kur'ana), i mislim da je to samo zbog nekog grijeha, ali ne znam kojeg!"

- » Da je od plodova tog dobra, tj. poznavanja Kur'ana, da olakšava izvlačenje dokaza i primjera iz Kur'ana. Rekao je Ebu Abdullah ibn Bišr El-Kattan رحمه الله: "Nisam vidio da se neko ljepše prisjećao onoga što bi htio od ajeta Kur'ana od Sehl ibn Zijada رحمه الله. On je bio naš komšija, oduljivao bi u noćnom namazu i učenju. Pa je zbog mnoštva učenja Kur'an postao kao ispred njegovih očiju."
- » Od plodova je takođe bereket u naučnom dostignuću i ostalom. Islamski pravnik Ibrahim ibn Abdulvahid El-Makdisi رحمه الله, je oporučio Abbas ibn Abdudaimu رحمه الله, rekavši: "Povećaj učenje Kur'ana i ne zapostavljaljaj, jer će ti to olakšati u stvari koju tražiš shodno tome koliko učiš." Kaže (Abbas ibn Abdudaim): "Razumio sam to i oprobao mnogo puta. Pa kada bih učio puno, bilo bi mi lahko slušanje hadisa i njegovo dugo zapisivanje, a kada ne bi učio, ne bi mi to bilo olakšano."
- » Da je od pridržavanja za ovo dobro, uz podučavanje, da se pojave tragovi uzora kod onoga ko podučava Kur'anu.

Imam Ez-Zehebi رحمه الله opisao je neke učače (Kur'ana) koje je doživio. Od onoga što je rekao o njima je sjedeće:

- Ibrahim ibn Felah رحمه الله: Bio je dobar čovjek, puno je činio hajr, ugledan i dostojanstven, lijepog izgleda. Izvrsno je poznavao hadis, imao je mnoge odlike i bio poznat po pravednosti i pobožnosti.
- Jahja ibn Ahmed رحمه الله: Bio je jako upućen u kiraete (Kur'ana), potpune smirenosti lijepe religioznosti. Bio je jako skroman, ponizan i stidljiv.
- Ebu Bekr ibn Muhammed رحمه الله: Bio je dobar šejh i mnogo je radio hajra. Bio je ponizan i pristupačan, pri njemu su bile sabrane brojne odlike, za služivao je poštivanje. Divan je on šejh bio.

- Ebu Bekr ibn Jusuf (رضي الله عنه) : Bio je znalac u kiraetima (Kur'ana), i praktikovao ih je. Imao je gomilu odlika i vrijednosti, mnogo je dobra radio, bio lijepe naravi i izgleda, čvrste religioznosti i potpune pravičnosti.
- Ahmed ibn Mumin (رضي الله عنه) : Bio je od najboljih šejhova po vjeri, skromnosti, odlikama i poznavanju kiraeta.

Riječi Poslanika (ﷺ): **“KO NAUČI KUR'AN I NJEMU PODUČAVA DRUGE”**

- » odražavaju sabur i međusobno strpljenje između onoga koji podučava i učenika koji uči Kur'an. Ovo je domen i mjesto džihada sa dušom, iza toga slijedi pobjeda i ostvarenje: **“One koji se budu zbog Nas borili Mi ćemo, sigurno, putevima koji Nama vode uputiti; a Allah je, zaista, na strani onih koji dobra djela čine!”**¹

Tako se prenosi da je Ibn Omer (رضي الله عنهما) proveo nekoliko godina u učenju sure El-Bekareh.

Rekao je Ebu Bekr ibn 'Ajjaš (رضي الله عنه) : “Učio sam Kur'an pred 'Asimom ibn Ebi-n-Nedžudom (رضي الله عنه), pa bi mi naređivao da pamtim jedan ajet dnevno, ne više, i govorio bi: ‘Ovako će ti pamćenje biti najčvršće.’ Nisam bio siguran da šejh neće umrijeti prije nego proučim cio Kur'an, pa sam neprestano tražio od njega (više) dok mi nije dopustio da učim pet ajeta svakog dana.” Kažem (tj. autor ove knjige): ovo se razlikuje (od osobe do osobe), shodno tome šta vidi učitelj da je korisno za učenika. Neka se Allah smiluje našim prethodnicima, kako su velike bile njihove težnje i stremljenja!

Od velikih ambicija u podučavanju Kur'anu je primjer iz biografije Muhammed ibn Ahmeda El-Mukria (رضي الله عنه) :

“Proveo je dug period podučavajući Kur'anu slijepe osobe samo radi Allaha (ﷻ) (tj. bez naknade). Pred njim je brojni svijet okončao učenje (cijelog) Kur'ana...Kod njega su se uzastopno kroz dugi niz godina podučili

1 El-Ankebut, 69.

Kur'anu mnogi ljudi. Rekao je El-Kadi Ebu-l-Husejn (رحمه الله): 'Podučavao je Kur'anu šesdeset i nekoliko godina, i mnoge je ljude podučio.'"¹

Od lijepih primjera koji se spominju u vezi ambicija učitelja, strpljenja i podnošenja teškoća pri podučavanju jeste primjer koji spominje imam Ez-Zehebi (رحمه الله) u biografiji Sulejm ibn Ejuba (رحمه الله), kako slijedi:

"Rekao je Sehl ibn Bišr (رحمه الله) :

— Pričao nam je Sulejm da je on u svojoj mladosti boravio u Er-Rejju², a imao je tada oko deset godina. Došli su neki učeni ljudi, a on je učio (Kur'an). Pa mi reče (jedan od njih): "Istupi i prouči!" Pa sam se trudio da proučim Fatihu, ali ne mogoh jer mi se jezik bijaše sapleo. Šejh reče: "Imaš li majku?" Rekoh: "Da." Reče: "Reci joj neka dovi za tebe da te Allah opskrbi učenjem Kur'ana i znanjem." Rekoh: "Hoću." Pa sam se vratio i pitao majku da dovi za mene, pa je dovila. Zatim sam narastao i otišao u Bagdad, i tamo učio arapski jezik i fikh, a onda sam se vratio u Er-Rejj. Dok sam jednom prilikom bio u džamiji držeći predavanje iz djela Muhtesaru-l-Muzeni, kad ono isti šejh dođe i poselami nas, a nije me prepoznao; slušao je naš razgovor, ali nije razumio o čemu govorimo, pa reče: "Kada sve ovo naučiti?" Htjedoh tada reći: "Ako imaš majku reci joj neka dovi za tebe," ali se zastidjeh."³

- » Iz hadisa se razumije kolika je vrijednost sijela na kojima se podučava Kur'anu. Ono što povećava potvrdu navedenog jesu riječi Poslanika (ﷺ):

"Nije se okupila grupa ljudi u jednoj od Allahovih kuća da uče Allahovu knjigu i izučavaju je među sobom, osim da se na njih spusti smirenost i pokrije milost Allahova, i da ih okruže meleki i spomene Allah među onim (melekima) koji su kod Njega."⁴

- » Učenje Kur'ana i podučavanje njemu u mesdžidima je stvar koja je uzastopno godinama praksa muslimana s generacije na generaciju kroz različita

1 Ez-Zejl 'ala tabekati-l-hanabileh: 1/95,96.

2 Historijski grad koji se nalazi u blizini današnjeg Teherana u Iranu. (op.rec.)

3 Sijeru 'alami-n-nubelai:17/645,646.

4 Hadis bilježi imam Ebu Davud.

razdoblja i međusobnu udaljenost njihovih zemalja. Od onoga što tome svjedoči u prethodnici ovog ummeta jeste govor Suvejd ibn Abdul'aziza رضي الله عنه: "Ebu Derda رضي الله عنه bi, kada klanja sabah u džamiji Damaska, sačekao da se ljudi okupe oko njega radi učenja Kur'ana. On bi ih rasporedio u grupe po deset ljudi, i na svakih deset postavio stručnu osobu, a onda bi stao kod mihraba i motrio ih pogledom. Kada bi pogriješio neko od učenika vratio bi se svom učitelju, a kada bi pogriješio učitelj vratio bi se Ebu Derdau i pitao o tome. Bijaše tada Ibn 'Amir učitelj nad grupom od deset učenika, pa kada je Ebu Derda umro, naslijedio ga je Ibn 'Amir."

Prenosi se od Sama ibn Muškima رضي الله عنه da je rekao: "Kazao mi je Ebu Derda رضي الله عنه: Pobroji one koji će učiti Kur'an preda mnom! Pa sam mu pobrojao preko hiljadu i šesto učenika, na svakih deset je bio pomoćni učitelj. Ebu Derda je naspram njih stajao, pa kada čovjek od njih htio nešto da utvrdi vratio bi se Ebu Derdau."¹

Od velikih uticaja u podučavanju Časnom Kur'anu je sljedeće:

Kada su Arapi (muslimani) ušli u zemlje zapadne Afrike, prvo što su uradili je da su osnovali mesdžide, a zatim su se okrenuli podučavanju njihove djece. Upotrijebili su za mjesto podučavanja skromne građevine u kojima su se okupljali radi učenja Allahove uzvišene knjige.

Osnivanje ovih mekteba u ranom razdoblju u zemljama Magriba je bilo uzrokom brzog širenja arapskog jezika među domicilnim stanovništvom tih zemalja. To se ostvarilo Allahovom dobrotom, a zatim vrijednošću učitelja koji su se okitili visokim ahlakom i iskrenošću u djelu. Ovi učitelji su ostavili lijep dojam kod djece Berbera koja su nastavila da očituju veličanstvene utiske u koje su se osvjedočili kod svojih učiteja. Rekao je jedan od Berbera: "Sufjan ibn Wehb رضي الله عنه ashab Allahovog Poslanika ﷺ prošao bi pored nas a bili smo djeca u Kajrevanu (u Tunisu) pa bi nas poselamio u mektebu. Imao je na sebi turban kojeg je ostavio da visi od straga."

1 Ma'rifetu-l-kurrai-l-kibar, 38 – 39.

Ovi obrazovni i kulturni instituti su doprinijeli širenju arapskog jezika velikom brzinom među svim Berberima . Oni su se u gomilama odmah odayzvali ovom čistom jeziku, jeziku Allahove mudre knjige, i našli su u njemu put i način koji će okupiti njihovu riječ. Ovo je zato što su stanovnici Magriba bili u prijekoj potrebi za jezikom kojeg će svi međusobno razumjeti i na kojem će se obraćati jedni drugima, kao što su bili u potrebi za stilom i rukopisom kojim će pisati kako bi izrazili ono što žele.

S obzirom da je arapski jezik jezik plemenitog Kur'ana i s obzirom na jačinu njihova vjerovanja u islam i njihove velike želje za čitanjem plemenite Knjige, sve ovo ih je potaklo da pristupe učenju arapskog jezika i ovladaju njime. Berberi su također našli u Arapima koji su boravili među njima uzvišeni model u prenošenju čistog arapskog jezika i artikulacije istog.

Arapi su tečnim govorništvom i izražavanjem ostavili Berberima čiste primjere koji se mogu simulirati u oblasti arapskog jezika.

Najvažniji rezultat ove politike bio je gubljenje grčkih i rimskih korijena iz zemalja Magriba, toliko da su se izgubili njihovi tragovi u ovim zemljama i nisu ostali osim malobrojni pojavni tragovi te stare civilizacije na nekim primorskim stranama.¹

1 Musa ibn Nusajr muessisu-l-magribi-l-'arabij, str 56. Pasos je prenešen iz teksta pod naslovom: Verekatu tarihiijeh 'an hajati-l-berberi ed-dinijjeti we-l-hulukijjeti fi-l-magribi-l-'arabi . Autor: Doktor 'Alijj Abdusselam Sejjid Ahmed.

Trideseti hadis

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: نَضَرَ اللَّهُ عَبْدًا سَمِعَ مَقَالَتِي، فَوَعَاها وَحَفِظَهَا، ثُمَّ أَدَّاهَا إِلَى مَنْ لَمْ يَسْمَعْهَا، فَرُبَّ حَامِلٍ فَقْهِ غَيْرِ فَقْهِهِ، وَرُبَّ حَامِلٍ فَقْهِ إِلَى مَنْ هُوَ أَفْقَهُ مِنْهُ، ثَلَاثٌ لَا يُغْلُ عَلَيْهِنَّ قَلْبُ امْرِئٍ مُسْلِمٍ: إِخْلَاصُ الْعَمَلِ لِلَّهِ، وَالنَّصْحُ لِأُثْمَةِ الْمُسْلِمِينَ، وَلِزُومُ جَمَاعَتِهِمْ، فَإِنَّ دَعْوَتَهُمْ تَحُوطُ مَنْ وَرَاءَهُمْ «

Rekao je Allahov Poslanik ﷺ:

“Neka Allah osvjetli lice robu koji čuje moj govor pa ga shvati i zapamti, a zatim prenese onome ko nije čuo, jer ponekad onaj koji pamti znanje isto ne razumije, a ponekad ga prenese onome ko to bolje razumije od njega. Tri su stvari prema kojima ne treba da ima pakosti srce bilo kojeg muslimana: iskreno djelo radi Allaha, savjet vođama muslimana, i pridržavanje džemata muslimana, jer zaista njihova dova obuhvata one iza njih.”¹

Iz hadisa se razumije:

U riječima Poslanika ﷺ: “...KOJI ČUJE MOJ GOVOR” je potvrda da se treba provjeriti vjerodostojnost onoga što se pripisuje Vjerovjesniku ﷺ.

Riječi: “ČUJE MOJ GOVOR PA GA SHVATI I ZAPAMTI”

1 Ovaj hadis je mutevatir, tj. prenosi ga veliki broj ashaba i ostalih prenosilaca u svakoj generaciji, toliko veliki broj da je teoretski nemoguće da se dogovore u izmišljanju i laži na Poslanika ﷺ. Od njegovih prenosilaca u generaciji ashaba su: Džubejr ibn Mut'im, Zejd ibn Sabit, Ibn Mes'ud, Enes ibn Malik, Nu'man ibn Bešir, Mu'az ibn Džebel, Džabir ibn Abdullah, Ebu Se'id El-Hudri i Ebu Kursafeh El-Lejsi رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.

- » znače da se treba utvrditi šta se cilja govorom Vjerovjesnika ﷺ, na način da se izuči i iščita govor upućenih u znanje od učenjaka.
- » Okorištavanje znanjem i zadobijanje nagrade neće biti osim s radom po tom znanju, jer rad po znanju je nužan onome ko shvati neko znanje i zapamti ga da bi bio pohvaljen. Ovo ne važi za puko mnoštvo slušanja (predavanja iz) nekog znanja i nabavljanja knjiga bez rada po tome, a još gore od toga je da neko postupa suprotno onome što je čuo od istine.

Rekao je imam El-Berbehari رحمه الله: "Znaj, Allah ti se smilovao, da se znanje ne mjeri po brojnosti predaja i knjiga, već je učen onaj koji slijedi znanje i sunnet pa makar malo posjedovao znanja i knjiga, a onaj ko kontrira Kur'anu i sunnetu je novotar, pa makar posjedovao mnogo znanja i knjiga."

Riječi: **"A ZATIM PRENESE ONOME KO TO NIJE ČUO"** svjedoče o vrijednosti prenošenja znanja, posebno onome ko to ne zna.

"MOŽDA ONAJ KOJI PAMTI ZNANJE ISTO NE RAZUMIJE" znače da puko pamćenje Kur'ana i tekstova hadisa ne pruža dozvolu onome koji to pamti da izdaje fetve.

"...ONAJ KOJI GA NOSI PRENESE ONOME KO TO BOLJE RAZUMIJE OD NJEGA." Ove riječi potvrđuju prethodno. Dakle, nije nužno da onaj koji pamti znanje isto i razumije.

Riječi: **"ISKRENO DJELO RADI ALLAHA"** ukazuju na veličinu stepena iskrenosti.

“SAVJET VOĐAMA MUSLIMANA”

- » upućuje na veličinu savjeta, kao što je u riječima Poslanika ﷺ: “Vjera je iskren odnos.” Kaže imam Ez-Zehebi رحمه الله : “Analiza ovog sveobuhvatnog izraza “vjera je iskren odnos” govori da onaj ko nije iskren prema Allahu, prema vođama (muslimana) i prema običnom muslimanskom puku jeste krnjave vjere. A ti, kada bi bio dozvan: “O ti čija je vjera krnjava”, sigurno bi se rasrdio. Stoga reci mi kada si ove kategorije savjetovao? Tako mi Allaha, nisi! Čak, kamo sreće da si šutio i ne izustio riječ! Nemoj uljepšavat svom vođi neistinu, i ohrabrivati mu nepravdu varajući ga. Zbog toga si pao u njegovim očima, kao i očima vjernika. Pa tako ti Allaha, reci mi kada će uspjeti onaj koga radosti ono što mu šteti? Kada će biti spašen onaj koji ne motri na granice koje je Gospodar postavio? Kada će biti spašen onaj kome se smrt približila, njegova generacija iščezla, a loše mu djelo njegovo kao i govor? Ono što Allah hoće – biće. Mi se ne nadamo da će se sav svijet ovog trena popraviti, međutim, nećemo ostaviti dovu kako bi Allah bio blag prema nama i popravio naše stanje – amin.”
- » Iz ovog se zaključuje da su najpreči ljudi za savjet vođe muslimana, jer je u njihovom dobru dobro za druge mimo njih.

Riječi: “PRIDRŽAVANJE DŽEMATA MUSLIMANA”

- » su podstrek islama na zajedništvo i pokudenost rascjepkavanja.
- » Da onaj ko izađe iz džemata muslimana i njihovog vođe se smatra pozivačem na razjedinjenje i razilaženje;
- » Da se odvajanje i izlazak iz okvira pokornosti smatra kontriranjem menhedžu savjetovanja.

Riječi Poslanika ﷺ: **“TRI SU STVARI PREMA KOJIMA NE TREBA DA IMA PAKOSTI SRCE BILO KOJEG MUSLIMANA”**

- » znače: da postoji uzajamna veza između spomenute tri stvari, i da je u tome ispravnost vjere i ovosvjetskog života. U iskrenosti je ispravnost vjere, u savjetovanju vođa i držanju džemata je ispravnost dunjaluka.
- » Da je najveće popravljanje stanja ono čiji se trag reflektuje na muslimansko društvo putem pridržavanja ovih triju osobina. I da je najveći nered onaj čiji trag se odslikava na muslimansko društvo, a to biva napuštanjem ovih triju osobina.

Trideset i prvi hadis

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «عَلَيْكَ السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ، فِي عُسْرِكَ وَيُسْرِكَ، وَمَنْشَطِكَ وَمَكْرَهِكَ، وَآثَرَةٍ عَلَيْكَ.»

Od Ebu Hurejre رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ se prenosi da je rekao Allahov Poslanik ﷺ :

“Obaveza ti je poslušnost i pokornost u teškoći i lahkoći, omiljenoj i mrzovoljnoj stvari, i kada se drugome dadne prednost nad tobom.”¹

Iz hadisa se razumije:

Riječi Poslanika ﷺ: **“OBAVEZA TI JE SLUŠANJE I POKORNOST”** su iskazane u formi naredbe što ima propis obaveznosti prema usulskom pravilu. Ova naredba je precizirana govorom Poslanika ﷺ u drugom hadisu: **“...osim ako ti se naredi nepokornost (Allahu), tada nema slušanja i pokornosti.”²**

Riječi: **“SLUŠANJE I POKORNOST”**

- » upućuju na ružnoću onoga ko ispolji poslušnost (islamskim) vladarima, a taji u sebi suprotstavljanje njima.
- » Međusobna uzajamnost poslušnosti i pokornosti (šerijatskim) vladarima u svim stanjima, osim u stanju nepokornosti Allahu ﷻ.
- » Da je od znakova sljedbenika ispravnog menhedža/puta njihova postojanost na tom pravcu u teškoći i lahkoći, i omiljenoj i mrskoj stvari, kao i kada se dadne drugome prednost nad njime. Ovo nije slučaj sa drugim i drugačijim koji nema čvrstu osnovu u vjeri niti ustaljeno pravilo (poimanja

¹ Bilježi Muslim, 3/1467.

² Bilježe Buhari i Muslim.

vjere); nekada ga vidiš da se suprotstavlja i griješi u teškoći, a nekada da je poslušan i pokoran u lahkoći: **“Ima ih koji ti prigovaraju zbog raspodjele zekata. Ako im se iz njega da, zadovolje se, a ako im se ne da, odjednom se razljute.”** Rekao je imam Ahmed rahimullah: “Ne priliči da se sunnet Allaha-vog poslanika rahimullah slijedi u izobilju i lahkoći, a ostavi u teškoći.”¹

- » Razumije se da vjernik zadobiva svako dobro u bilo kojem stanju kada se pridržava granica šerijata i biva poslušan i pokoran pretpostavljenim kako je pojašnjeno. Ovo potvrđuje i hadis: **“Čudno li je stanje vjernika! Zaista je svako njegovo stanje za njega hajr, i tako ne biva nikome osim vjerniku: ako ga zadesi blagostanje bude zahvalan, pa mu je to na njegovu dobit, a ako ga zadesi nedaća strpi se, pa i to bude hajr za njega.”**²
- » U hadisu je oporuka sabura i nadanja nagrade onome ko vidi vladara da daje (nezaslužno) prednost drugome nad njime.³
- » Da je sijanje razdora među ljudima, radi vladarovog postavljanja nekoga na položaj, postupak koji je oprečan naredbi Poslanika rahimullah, te da isto postupanje negira kod takvog postojanje njegovog sabura i nadanja nagradi;

Rekao je šejh Ibn Baz rahimullah: “Nije od menhedža selefa širenje grijeha i sramota vladara i spominjanje toga na minberima, jer to vodi ka anarhiji, neposlušnosti i nepokornosti njima u dobru. Takođe to uzrokuje rasprave koje samo štete, a ništa ne koriste. Naime, put koji je slijedio selef je iskren savjet između njih i vladara, pisanje njima, ili kontaktiranje učenjaka kojima je vladar dostupan kako bi mu ukazali na hajr.”⁴
- » U hadisu je podstrek islama na zajedništvo.
- » Takođe prijekor i kuđenje podvajanja i strančenja u vjeri.

1 Menakibu-l-imami Ahmed:str.430.

2 Hadis Suhejb ibn Sinana, a bilježi ga Muslim.

3 El-eseretu označava da se prigrabe za sebe ovlasti nad drugima, a zatim dodijeli položaj nekima preferijaci samo njih . Vidi En-Nihajeh:1/22.

4 Mu'ameletu-l-hukkam fi dav i –l-Kitabi ve-s-sunneti; Abdusselam ibn Birdžis Alu Abdulkерim: str. 138.

- » U hadisu je naznaka da praktikovanje sunneta prema vladarima u sebi nosi sve koristi, od toga je:
- Pridržavanje menhedža ispravnih prethodnika.
 - Slabljenje i poništavanje spletke od unutrašnjeg zla kojim se huška i zavađa između vladara, uleme i tragaoca za znanjem.
 - Zadobijanje srca vladara radi potpomaganja istine, a u tome je snaga zato što Allah ﷻ uspostavlja preko vladara ono što ne uspostavlja s Kur'anom, kako je to došlo u predajama od Omera i Osmana.

Trideset i drugi hadis

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَيُّمَا رَجُلٍ قَالَ لِأَخِيهِ يَا كَافِرُ فَقَدْ بَاءَ بِهَا أَحَدُهُمَا».

Prenosi se od Abdullaha ibn Omera رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا da je rekao Allahov Poslanik ﷺ:

“Koji god čovjek kaže svom bratu: O kafire, - jedan od njih dvojice je to stekao.”¹²

Iz hadisa se razumije:

- » Da šerijat odgaja na prevenciji povrede jezikom.
- » Davanje velike važnosti principima islamskog bratstva.
- » Opasnost govora bez znanja.
- » Da je nagrada ili kazna od iste vrste kao i djelo ili govor.
- » Potpunost Allahove pravde.
- » Briga o razumijevanju menhedža ehli-s-sunneta ve-l-džemata prevashodno u stvarima ubjeđenja je, nakon Allahove pomoći i podrške, spas od upuštanja u upropaštavajuće stvari od riječi i djela.

1 Bilježe Buhari i Muslim.

2 Onaj ko ovo kaže drugom muslimanu neosnovano nije time izašao iz vjere, već čini ogroman grijeh koji ulema naziva “malo nevjerstvo”. Na veličinu grijeha dovoljno upućuje činjenica da šerijat takav grijeh naziva nevjerstvom, pa makar to ne izvodilo iz vjere! Od dokaza za ovo jeste i sam tekst ovog hadisa gdje se dotična dvojica nazivaju braćom, a bratstvo važi samo unutar islama. A Allah najbolje zna. (op.prev)

Trideset i treći hadis

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «لَنْ يَزَالَ الْمُؤْمِنُ فِي فُسْحَةٍ مِنْ دِينِهِ، مَا لَمْ يُصِْبْ دَمًا حَرَامًا.»

Prenosi se od Abdullaha ibn Omera رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا da je rekao Allahov Poslanik ﷺ:

“Vjernik će neprestano biti u širini svoje vjere sve dok ne prolije zabranjenu krv.”¹

Iz hadisa se razumije:

- » Sveobuhvatnost i širina islama.
- » Uz svu širinu islama, došla je žestoka prijetnja onome ko drugome bespravno nanese štetu.
- » Grijeh pritješnjava širinu prsa kod njegova počinitelja, kao što je u riječima Uzvišenog: **“a i onoj trojici koja su bila izostala, i to tek onda kad im je Zemlja, koliko god da je bila prostrana, postala tijesna, i kad im se bilo stisnulo u dušama njihovim...”²**

Rekao je Ibn Hadžer رحمته الله: “Razumije se iz riječi Poslanika ﷺ: “...biće neprestano u širini svoje vjere...” da ovaj grijeh pritješnjava čovjeku njegovu vjeru. U tome je ukazivanje na prijetnju za namjerno ubistvo vjernika, te da se takvome prijeti onime čime se prijeti i nevjerniku.”³

Rekao je lbnu-l-Arebi رحمته الله: “Širina u vjeri je prostranstvo/bogatstvo dobrih djela, dočim kada osoba učini ubistvo, ono to prostranstvo pritjesni, jer tada dobra djela ne mogu izmiriti to ubistvo. S druge strane, čovjekova širina naspram grijeha znači da bude prihvatljiv za oprost.”⁴

1 Bilježi Buhari.

2 Et-Tevbe: 118.

3 Fethu-l-bari:188/12.

4 Kitabu-l-kabsi fi šerhi muvetta Malik ibni Enes: 978/3; Fethu-l-bari: 189/12.

- » Davanje velikog značaja ulozi života. Naime, čuvanje života je od nužnih stvari kojima pridaju značajnu pažnju sve nebeske religije.

Rekao je Ibnu-l-'Arebi رحمته الله : "Zaista bespravno ubistvo životinje nužno povlači za sobom ogroman grijeh, pa kako je tek sa ubistvom čovjeka; kada bi se (ubistvo čovjeka) vagalo sa cijelim dunjalukom, prevagnulo bi." ¹

Ibnu-l- Kajjim رحمته الله je spomenuo hadis Poslanika ﷺ : **"Ko ubije onoga (nemuslimana) koji je zaštićen sporazumom (o nenapadanju) neće osjetiti miris dženneta."** Zatim je kazao: "Ovo je kazna za ubistvo Allahovog neprijatelja kada je zaštićen ugovorom ili emanetom (nekoj muslimana), pa kakva je tek onda kazna za onoga ko ubije Njegovog roba vjernika!?"²

1 El-Kabs: 978/3; Fethu-l-bari:189/12.

2 El-Dževabu-l-kafi: str.229.

Trideset i četvrti hadis

عَنْ عَدِيِّ بْنِ حَاتِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا خَطَبَ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: مَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ رَشَدَ، وَمَنْ يَعْصِيهِمَا فَقَدْ غَوَى، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «بُئْسَ الْخَطِيبُ أَنْتَ، قُلْ وَمَنْ يَعْصِي اللَّهَ وَرَسُولَهُ.»

Prenosi se od Adijj ibn Hatima رضي الله عنه da je neki čovjek održao govor u prisustvu Vjerovjesnika ﷺ rekavši: “Ko je pokoran Allahu i Njegovom Poslaniku, taj je na uputi. A ko je nepokoran njima dvojici, taj je zalutao.” Pa je rekao Allahov Poslanik: **“Ružan li si ti govornik! Reci: ko je nepokoran Allahu i Njegovom Poslaniku.”**¹

Iz hadisa se razumije:

Riječi: “NEKI JE ČOVJEK ODRŽAO GOVOR U PRISUSTVU VJEROVJESNIKA” znače da je dozvoljeno manje vrijednoj osobi da govori u prisustvu vrijednijeg i boljeg čovjeka, kao i učeniku u prisustvu učitelja kada mu on to dopusti.

Poslanikove ﷺ riječi: “RUŽAN LI SI GOVORNIK!”

- » upućuju na hitrost u skretanju pažnje govorniku (na njegovu grešku), a naročito kada govor takvog sluša skupina ljudi. Razlog tome je što se njegova greška prenosi na onoga ko to sluša i svakog do koga dopre.
- » U ovome je poruka da svako onaj ko želi da govori pred skupom ljudi treba da se kloni nejasnih izraza i riječi čije je razumijevanje teško onima što slušaju;
- » Obaveza govorniku je da prihvati ono što mu se savjetuje i upućuje od strane učenih.

1 Bilježi Muslim.

- » Onaj koji se penje na minber treba da obrati pažnju na predmet hutbe, pa u tom smislu utroši svoj trud u pripremanju iste, kako bi se okoristio on kao govornik, onaj koji ga sluša i svako drugi do koga to dopre.

Trideset i peti hadis

عَنْ ثَوْبَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «يُوشِكُ الْأُمَمُ أَنْ تَدَاعَى عَلَيْكُمْ - زَادَ فِي رِوَايَةٍ: مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ - كَمَا تَدَاعَى الْأَكَلَةُ إِلَى قَصْعَتِهَا، فَقَالَ قَائِلٌ: وَمِنْ قِلَّةٍ نَحْنُ يَوْمَئِذٍ؟ قَالَ: بَلْ أَنْتُمْ يَوْمَئِذٍ كَثِيرٌ وَلَكِنَّكُمْ غُثَاءٌ كَغُثَاءِ السَّيْلِ وَلَيَنْزَعَنَّ اللَّهُ مِنْ صُُدُورِ عَدُوِّكُمْ الْمَهَابَةَ مِنْكُمْ وَلَيَقْذِفَنَّ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمُ الْوَهْنَ، فَقَالَ قَائِلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا الْوَهْنُ؟ قَالَ: حُبُّ الدُّنْيَا وَكَرَاهِيَةُ الْمَوْتِ.»

Prenosi se od Sevbana رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ da je rekao Allahov Poslanik ﷺ: **“Gotovo da je došlo vrijeme da se narodi okupe oko vas, – u jednom riva-
jetu se dodaje: sa svih strana, - kao što se gladne izjelice okupe oko sofre. Pa reče neko: Je li to zbog naše malobrojnosti toga dana? Reče (Poslanik): Naprotiv, vi ćete toga dana biti mnogobrojni, međutim, bit ćete pjena poput pjene koju nosi bujica; Allah će iz prsa vašeg neprijatelja zasigurno istrgnuti strahopoštovanje prema vama, a ubacit će u vaša srca vehn. Pa neko reče: Allahov Poslaniče : Šta je vehn? Odgovori: Ljubav prema dunjaluku i prezi-
ranje smrti.”**¹

Iz hadisa se razumije:

Riječi: **“GOTOVO DA JE DOŠLO VRIJEME DA SE NARODI OKUPE OKO VAS”**

- » ukazuju na potpunost saosjećanja i brige Vjerovjesnika prema njegovom ummetu. Zaista je bio zaslužan da ga Allah ﷻ opiše kao u Njegovim riječima: **“Došao vam je Poslanik, jedan od vas, teško mu je što ćete na muke uda-**

1 Hadis bilježi imam Ahmed: 278/5; i Ebu Davud: 4297 – 111/4.

riti, jedva čeka da Pravim putem pođete, a prema vjernicima je blag i milostiv.”¹

- » U ovom hadisu je dokaz istinitosti vjerovjesništva Muhammeda ﷺ zbog toga što je obavijestio o stvarima budućnosti;
- » Neprijatelji islama su, iako se među sobom razilaze, jedinstveni u neprijateljovanju naspram muslimana;

Riječi: “**SA SVIH STRANA**” govore da je cilj neprijatelja muslimana jedan, makar njihove zemlje bile međusobno udaljene i strane (svijeta) različite;

Riječi: “**KAO ŠTO SE GLADNE IZJELICE OKUPE OKO SOFRE**”

- » ukazuju na elokvenciju Vjerovjesnika ﷺ;
- » Isto upućuje da navođenje primjera ojačava jasnoću govora;

Riječ “**EL-EKELEH – GLADNE IZJELICE**” ukazuje na veličinu revnosti neprijatelja muslimana u nastojanju da ovladaju muslimanima. Pouka je u izrazu el-ekeleh koji upućuje na prekomjernost u gladi i iznalaženju hrane;

PA REČE NEKO: “JE LI TO ZBOG NAŠE MALOBROJNOSTI TOGA DANA?”

- » Ovo je dokaz o revnosti ashaba da saznaju šta im je od koristi kako bi po tome postupali i istog se držali, te da saznaju šta im šteti kako bi od toga bili na oprezu i udaljili se od istog;
- » Vrijednost i blagodat vremena ashaba, jer su bili najudaljenija skupina ljudi od ljubavi prema dunjaluku i prezira smrti;

¹ Et-Tewbe: 128.

Riječi: “NAPROTIV, VI ĆETE TOGA DANA BITI MNOGOBROJNI” znače da mnoštvo skupine istoj ne znači ništa kada se pouzda u (puko) mnoštvo mimo drugih uzroka. Zbog toga je Allah ﷻ prekorio mnogobrojnost (u ovom kontekstu) u nekoliko ajeta:

- **“Ako bi se ti pokoravao većini onih koji žive na Zemlji, oni bi te od Allahova puta odvratili; oni se samo za pretpostavkama povode i oni samo neistinu govore.”**¹
- **“Misliš li ti da većina njih hoće da čuje ili da nastoji shvatiti? Kao stoka su oni, čak su još dalje s Pravog puta skrenuli.”**²
- **“A većina ljudi, ma koliko ti želio, neće biti vjernici.”**³
- **“Allah vas je na mnogim bojištima pomogao, a i onoga dana na Hunejnu kada vas je mnoštvo vaše zanimalo, ali vam ono nije ni od kakve koristi bilo, nego vam je zemlja, koliko god da je bila prostrana, tijesna postala, pa ste se u bijeg dali.”**⁴

S druge strane, Allah ﷻ je pohvalio malobrojnost skupine kada je njezino stanje i uloga ispravna:

- **I kad Talut vojsku izvede, reče: “Allah će vas staviti na iskušenje kraj jedne rijeke; onaj ko se napije iz nje – nije moj, a onaj ko se ne napije, jedino ako šakom zahvati, moj je.” I oni se, osim malo njih, napiše iz nje. I kada je predoše, on i oni koji su s njim vjerovali – povikaše: “Mi danas ne možemo izići na kraj sa Džalutom i vojskom njegovom!” Ali oni koji su tvrdo vjerovali da će pred Allaha izići rekoše: “Koliko su puta malobrojne čete, Allahovom voljom, nadjačale mnogobrojne čete!” – A Allah je na strani izdržljivih.”**⁵

1 El-En'am: 116.

2 El-Furqan: 44.

3 Jusuf: 103.

4 Et-Tewbe: 25.

5 El-Bekare: 249.

- **“... mnogi ortaci čine nepravdu jedni drugima, ne čine jedino oni koji vjeruju i rade dobra djela; a takvih je malo.”¹**
- **“A malo je zahvalnih među robovima Mojim.”²**

Rezime ovoga jeste da su lijepe osobine pohvalne, makar njezini nosioci bili malobrojni, a ako je broj takvih veliki, onda je to svjetlost nad svjetlošću. Također, ružne osobine su pokuđene, makar broj nosioca bio veliki, a ako je broj takvih malehan, onda je to dno dna.

Riječi **“MEĐUTIM, BIT ĆETE PJENA POPUT PJENE KOJU NOSI BUJICA”** su vjerovjesnička rječitost i navođenje primjera poput prethodnog: “kao što se gladne izjelice okupe oko sofre.”

Riječi **“ALLAH ĆE IZ PRSA VAŠEG NEPRIJATELJA ZASIGURNO ISTRGNUTI STRAHOPOŠTOVANJE PREMA VAMA”** su dokaz o potpunosti Allahove pravde jer ljudi sami sebi čine nepravdu. Naime, nije njihovo stahopoštovanje istrgnuto iz prsa neprijatelja ummeta, osim zbog onoga što su zaradila srca muslimana.

Riječi **“ALLAH ĆE UBACITI U VAŠA SRCA EL-VEHN”** su potvrda hadisa hadisom. Naime, ono što se nadovezuje i potvrđuje ovaj govor jesu riječi Poslanika ﷺ: **“Zaista u tijelu ima komad mesa, kada je on ispravan i ostatak tijela je ispravan, a kada je on pokvaren onda je pokvaren i ostatak tijela. Zaista je to srce.”³**

1 Sad, 24.

2 Saba, 13.

3 Bilježe Buhari i Muslim od En-Nu'man Ibn Bešir radijellahu 'anhu.

Riječi: NEKO REČE: “O ALLAHOV POSLANIČE: ŠTA JE EL-VEHN?” Ovo je poput prehodnog pitanja: “reče neko: ‘Je li to zbog naše malobrojnosti toga dana?’” .

Riječi: “LJUBAV PREMA DUNJALUKU I PREZIRANJE SMRTI”

- » ukazuju da ljubav prema dunjaluku nije pokuđena osim kada ima za posljedicu zapostavljanje stvari ahireta – tada je ta ljubav prekorena, jer povećava onome ko je gaji blizinu zla i istovremeno povećava udaljenost od dobra.
- » U ovome je potvrda sunneta sunnetom. Naime, ovaj hadis je poput riječi Poslanika ﷺ: **“Tako mi Allaha, nije siromaštvo ono čega se bojim za vas, nego se bojim za vas dunjaluka; da se takmičite u zadobijanju njega, kao što su se oni (prije vas) takmičili pa da vas to zabavi – ili upropasti – kao što je njih zabavilo – ili kao što je njih upropastilo.”**¹
- » U ovome je tumačenje sunneta sunnetom, tj. tumačenje riječi el-vehn hadisom, jer je u istom hadisu rečeno da vehn prestavlja ljubav prema dunjaluku i prezir prema smrti.
- » Ovdje je dokaz da preziranje smrti nije pokuđeno osim kada ima za posljedicu tugovanje za prolaskom dunjalučkih naslada uz zapostavljanje stvari ahireta. Dočim, onaj ko pazi na stvari njegovog ahireta, a prezire smrt prirodnom strahom, takvom nema ukora, kao što je došlo u hadisu kuds: **“... (vjernik) prezire smrt, a Ja ne volim da mu našao učinim.”**²
- » U ovome je dokaz da je na onome koji poziva u dobro, da brine o popravljanju vjerskih ubjeđenja muslimana. Upravo je to, nakon Allahove pomoći, od najvećih uzroka strahopoštovanja u prsima neprijatelja muslimana.

1 Hadis bilježe imam Buharija Muslim od 'Amr Ibn 'Avf El-Ensarija radijellahu 'anhu

2 Hadis bilježi imam Buharija od Ebu Hurejre radijellahu 'anhu.

- » Na pozivačima u dobro je također da upozoravaju na obmanu mnoštvom i brojnošću muslimana, i na pravljenje toga mnoštva pojmom dobrobiti za muslimane, bez razmatranja šerijatskih opisa tog mnoštva.
- » Obaveza pozivačima u dobro je također je da upozore na grabljenje i otimanje za dunjalukom, jer je to od razloga upropaštavanja ahireta. Šteta takvog ponašanja se prenosi i na drugog, jer se taj pozivač smatra uzorom među ljudima. Tada se povećava razdvajanje, i biva otežano sastavljanje i popravljanje.
- » Da je od najboljih stvari koje koriste ljudima napominjanje njih na ono prema čemu su nemarni, ili na ono što su zapostavili, poput napominjanja ljudi na blizinu smrti kada se natječu u gomilanju dunjaluka.
- » Trajnost strahopoštovanja u psima oponenta povećava kod vjernika snagu, a kod njegova suparnika slabost. Iz ovoga se uzima da je na onima koji pozivaju u dobro da čuvaju svoj autoritet kako bi njihov položaj i stepen u društvu ostao da traje. Također im je obaveza da budu oprezni od onoga što uzrokuje pad i srozavanje njihova ugleda, pa da se tako otvore vrata drskosti i potcjenjivanja ljudi naspram njih.

Trideset i šesti hadis

عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ يُحَدِّثُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «مَنْ سَمِعَ بِالذَّجَالِ فَلَيْنًا عَنْهُ فَوَاللَّهِ إِنَّ الرَّجُلَ لَيَأْتِيهِ وَهُوَ يَحْسِبُ أَنَّهُ مُؤْمِنٌ، فَيَتَّبِعُهُ مِمَّا يَبْعَثُ بِهِ مِنَ الشُّبُهَاتِ، أَوْ لِمَا يَبْعَثُ بِهِ مِنَ الشُّبُهَاتِ.»

Prenosi se od 'Imrana ibn Husajna رضي الله عنه da je rekao Allahov Poslanik ﷺ :

“Ko čuje za Dedždžala, neka se udalji od njega, jer, tako mi Allaha, zaista će čovjek otići do njega, a smatrat će sebe vjernikom, pa će se za njim povesti zbog šubhi/nedoumica koje će potaknuti, ili usljed šubhi/nejasnoća koje će potaknuti.”¹

Iz hadisa se razumije:

Riječi Poslanika ﷺ “NEKA SE UDALJI OD NJEGA” ukazuju na udaljavanje od onih koji pozivaju u nedoumice/šubhe. Pred takvima neće čitati (neko djelo), niti slušati (njihov govor), niti prisustvovati njihovim sijelima;

Riječi: “A SMATRAT ĆE SEBE VJERNIKOM”

- » su upozorenje na zadivljenost samim sobom.
- » U ovome je i ukaz na oprez od pretjeranog hvalisanja sebe;

Riječi: “PA ĆE SE ZA NJIM POVESTI ZBOG ŠUBHI/NEDOUMICA S KOJIMA ĆE ON BITI POSLAN”

1 Hadis bilježi imam Ebu Davud: 4319; Ahmed: 441, 431/4; El-Hakim u El-Mustedreku: 576/4; Et-Taberani u E-Kebir: 227,221,220/18. El-Hakim kaže da je lanac prenosilaca hadisa ispravan po Muslimovim uslovima.

- » potvrđuju da su srca između dva prsta od prstiju Milostivog (tj. okreće ih kuda hoće).
- » Ovo znači i sljedeće: ko pristupi nekoj stvari na čiju je posljedicu upozoren, pa ga nešto od toga pogodi, onda neka ne kori nikoga osim samoga sebe.
- » Veličina opasnosti koju nosi bolest šubhi/nejasnoća, te brzina uticaja tih šubhi, kao što se vidi u riječima: "pa će se za njim povesti." "Pa" ovdje ima značenje redosljeda i neposrednosti, tj. da nešto rezultira odmah nakon njegova uzroka;
- » U ovome je poruka da se kloni uzroka koji vode ka stvari na koju je upozoreno.

Trideset i sedmi hadis

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رضي الله عنه قَالَ: « خَطَّ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ خَطًّا، ثُمَّ قَالَ: « هَذَا سَبِيلُ اللَّهِ », ثُمَّ خَطَّ خُطُوطًا عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ، ثُمَّ قَالَ: « هَذِهِ سُبُلٌ قَالَ يَزِيدُ: مُتَفَرِّقَةٌ عَلَى كُلِّ سَبِيلٍ مِنْهَا شَيْطَانٌ يَدْعُو إِلَيْهِ », ثُمَّ قَرَأَ: وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ. »

Prenosi se od Abdullaha Ibn Mes'uda رضي الله عنه da je rekao: "Allahov poslanik ﷺ je nacrtao crtu, a zatim rekao: **"Ovo je Allahov put."** Zatim je povukao nekoliko crta s desna i s lijeva i onda je rekao: **"Ovo su putevi"** – kaže Jezid: **"razgranati"** – **"na svakom od tih puteva je šejtan i poziva njemu"**, a zatim je proučio (u prijevodu): **"I doista, ovo je pravi put moj, pa se njega držite i druge puteve ne slijedite, pa da vas odvoji od puta Njegova"**^{1 2}

Iz hadisa se razumije:

Riječi: "NACRTAO NAM JE ALLAHOV POSLANIK ﷺ CRTU, I ZATIM REKAO: "OVO JE ALLAHOV PUT." ZATIM JE POVUKAO NEKOLIKO CRTA" ukazuju na raznovrsnost načina u pojašnjavanju znanja ljudima;

Riječi: "A ZATIM JE REKAO: 'OVO JE ALLAHOV PUT.'"

- » jasno govore da je put istine jedan;
- » znače i da su propisi šerijata pritvrđeni i validni unatoč razlikama vremen-skih razdoblja i geografskih područja;

1 El-En'am:153

2 Hadis bilježi imam Ahmed: 4142.

- » da se spoznaja istine vraća na poznavanje šerijatskih propisa zasnovanih na uputi Muhammeda ﷺ ;

Riječi: “ZATIM JE POVUKAO NEKOLIKO CRTA S DESNA I S LIJEVA I ONDA JE REKAO: ‘OVO SU PUTEVI.’”

- » Ovo je dokaz da postoji mnoštvo puteva zablude;
- » Zajedničko svim pravcima sljedbenika zablude jeste kontriranje putu istine, uz raznolikost njihovih ogranaaka u slijedenju pokvarenosti i strasti;

Riječi: “NA SVAKOM OD TIH PUTEVA JE ŠEJTAN KOJI POZIVA KA NJEMU”

- » su dokaz o postojanju velikog broja pozivača ka neistini;
- » da su pozivači ka neistini ustvari šejtani u ljudskom obliku, i da su njihovi najveći pomagači njihova braća od šejtana među džinnima:

“... dok (prijatelje šejtanove) njihova braća (šejtani) podržavaju u zabludi i oni ne dolaze sebi.”¹

Dakle, obje skupine su se okupile u borbi protiv poziva vjerovjesnika ﷺ:

“Tako smo svakom vjerovjesniku neprijatelje određivali, šejtane u vidu ljudi i džina koji su jedni drugima kićene besjede govorili da bi ih obmanuli – a da je Gospodar tvoj htio, oni to ne bi učinili; zato ti ostavi njih, i ono što izmišljaju.”²

1 El-A'raf, 202.

2 El-En'am, 112.

Riječi: “ZATIM JE PROUČIO: ‘I ZAISTA OVO JE PRAVI PUT MOJ PA SE NJEGA DRŽITE I DRUGE PUTEVE NE SLIJEDITE, PA DA VAS ODVOJI OD PUTA NJEGOVA.’”

- » Ovo upućuje da je dokazivanje (kur'anskim i hadiskim) tekstovima u obraćanju ljudima i njihovom pozivanju od najvećih uzroka uticaja na njih: **“Zato podsjećaj Kur'anom onog ko se boji prijetnje Moje.”**¹
- » U ovome je se vidi podudarnost sunneta sa Kur'anom i da sunnet potvrđuje ono što je došlo u Kur'anu: **“... Mi vjerujemo u njih, sve je od Gospodara našeg ...”**²

U hadisu je dokaz da je obaveza na onima koji pozivaju u dobro, da se pridržavaju menhedža istine i da proniknu u svojoj stvari, i da njihovo polazište u pozivanju ljudi bude menhedž Vjerovjesnika ﷺ, te da se ne obmanu mnoštvom raznih poziva i aktivnosti, sve dok sve to ne predoče na vagu menhedža Vjerovjesnika ﷺ.

Šerijat je vaga stvari sviji •• i svjedokom ogranaka i osnova sviji.

1 Kaf, 45.

2 Alu Imran, 7.

Trideset i osmi hadis

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ « إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْزِعُ الْعِلْمَ بَعْدَ أَنْ أَعْطَاكُمْوهُ انْتِزَاعًا وَلَكِنْ يَنْتَزِعُهُ مِنْهُمْ مَعَ قَبْضِ الْعُلَمَاءِ بِعِلْمِهِمْ، فَيَقْبِضُ نَاسٌ جُهَالًا يُسْتَفْتَوْنَ، فَيُفْتَوْنَ بِرَأْيِهِمْ، فَيُضِلُّونَ وَيُضِلُّونَ. »

Prenosi se od 'Abdullaha Ibn 'Amra رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ da je rekao: Čuo sam Vjerovjesnika ﷺ da kaže: **“Uistinu, Allah neće uzeti znanje nakon što vam ga je dao tako što će ga iščupati, već će ga uzeti od ljudi tako što će usmrtiti učenjake s njihovim znanjem, pa će ostati ljudi neznalice koji će biti pitani i odgovarat će po svojim mišljenjima, pa će zalutati i druge odvoditi na stranputicu.”**¹

Iz hadisa se razumije:

Riječi: **“UISTINU, ALLAH NEĆE UZETI ZNANJE NAKON ŠTO GA JE DAO VAMA TAKO ŠTO ĆE GA ISČUPATI”** upućuju na veličinu blagodati znanja;

Riječi: **“VEĆ ĆE GA UZETI OD LJUDI TAKO ŠTO ĆE UZETI/USMRTITI UČENJAKE S NJIHOVIM ZNANJEM”**

- » ukazuju na veličinu stepena učenih;
- » Ove riječi također imaju značenje da je usmrćivanje učenih od najvećih ne-
daća;

1 Bilježe Buhari i Muslim.

Riječi: “PA ĆE OSTATI LJUDI NEZNALICE. BIT ĆE PITANI I ODGOVARAT ĆE PO SVOJIM MIŠLJENJIMA” ukazuju na revnost i trud neznalica i zabludjelih da javno nastupaju.

Riječi: “BIT ĆE PITANI - TRAŽIT ĆE SE OD NJIH FETVA”

- » Ovo govori da su ljudi u stalnoj potrebi za učenjacima;
- » Isto svjedoči o revnosti i trudu neznalica i zabludjelih da izađu u javnost u odijelu i izgledu uleme. Tako postupaju iz razloga što znaju da su ljudi u potrebi za učenjacima;

Riječi: “ZALUTAT ĆE I DRUGE ĆE ODVEST U ZABLUDU”

- » Ovo govori kolika je šteta govora bez znanja, te da šteta toga nije ograničena samo na onoga ko tako postupa, već ta šteta prelazi na svakog onoga od pojedinaca i zajednica do koga dopre neznanje dotičnog. Širenje ovakve štete se povećava ako je dotični od onih koji javno nastupaju ili se trude u distribuciji onoga što je pri njemu putem sredstava informisanja, svejedno da li je nastup dotičnog od sadržaja koji se gleda, sluša ili čita.
- » Ovo ukazuje na veličinu grijeha onoga ko daje fetve ljudima oslanjajući se na svoje neznanje: **“...ko bude pozivao u zabludu imat će od grijeha koliko su grijesi svih onih koji ga slijede bez da će to umanjiti od njihovih grijeha išta.”**¹

Od koristi ovog hadisa je:

- » Ko nastoji da popravi nevaljale osobine i stanja kod ljudi bez šerijatskog znanja on time zapravo povećava rani bol, i na taj na-

¹ Bilježi Muslim preko Ebu Hurejre.

čin ruši, a ne gradi, razdvaja, a ne spaja, i čini nered, a ne popravlja.

- » Da je na onima koji pozivaju u dobro da budu revnosni u traženju šerijatskog znanja i njegovom širenju među ljudima, a nakon što provjere, utvrde i pitaju učenjake o onome što im nije jasno;
- » Na onima koji pozivaju u dobro je da budu oprezni od prikazivanja sebe učenim, te od govora bez znanja. To je je od najvećih upropaštavajućih stvari, i zbog toga je Allah Uzvišeni upozorio Svoga Vjerovjesnika ﷺ: **“Ne povodi se za onim što ne znaš! I sluh, i vid, i razum, za sve to će se, zaista, odgovarati.”**¹ Zaista je Allahov Poslanik ﷺ bio najhitriji među ljudima da se odazove Allahu i najrevnosnij u odazivanju pokornosti Svome Gospodaru, međutim on bi govorio “ne znam” kada bi bio upitan o nečemu o čemu ne bi imao znanja.²
- » Hadis aludira na veličinu grijeha onoga ko u očima ljudi umanjuje status vrsnih i upućenih učenjaka putem iznošenja njihovih mahana, optuživanjem, traženjem njihovih grešaka, posrnuća, i na druge načine. Grijeh ovakvog se povećava ako opisuje neznalice ili one koje imaju pri sebi oskudne tragove znanja da su oni upućena ulema. Takvo postupanje ima za rezultat da se ljudi okreću od učenjaka i pristupaju onima koji nisu učenjaci, a sve to usljed njegovog zamućivanja stvarnosti njima. Kada se ljudi okrenu od svoje uleme onda nastupaju neznalice i bivaju pitani, pa odgovaraju i daju fetve bez znanja, te sami zalutaju, a i druge odvedu u zabludu.
- » Iz hadisa se razumije da je od najvećih uzroka rasprostranjenosti novotarije u svim njezinim vrstama u društvu upravo nedostatak uleme u takvoj zajednici, ili neinteresovanje te zajednice za istinskom ulemom.

1 El-Isra, 36.

2 Vidi hadis br. 22 u ovoj knjizi.

Trideset i deveti hadis

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَابَقَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بَيْنَ الْخَيْلِ الَّتِي قَدْ أُضْمِرَتْ فَأَرْسَلَهَا مِنْ الْحَفِيَاءِ، وَكَانَ أَمْدُهَا ثَنِيَّةَ الْوَدَاعِ، وَسَابَقَ بَيْنَ الْخَيْلِ الَّتِي لَمْ تُضْمَرْ، فَأَرْسَلَهَا مِنْ ثَنِيَّةِ الْوَدَاعِ وَكَانَ أَمْدُهَا مَسْجِدَ بَنِي زُرَيْقٍ، وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ مِمَّنْ سَابَقَ فِيهَا.

Prenosi se od Abdullaha ibn Omera رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا da je rekao:

“Allahov Poslanik ﷺ se utrkiavao na konjima koji su bili trenirani,¹ i pustio bi ih od El-Hafja² a cilj im je bio Senijjetu-l-veda'.³ A utrkiavao se i na konjima koji nisu bili trenirani, pa bi ih pustio od Senijjetu-l-veda', a cilj im je bio mesdžid Benu Zurejka.⁴ Ibn Omer bijaše od onih koji su se u toj utrci natjecali.”⁵

زَادَ مُسْلِمٌ فِي رَوَايَةٍ: «قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: فَجِئْتُ سَابِقًا فَطَفَّفَ بِي الْفَرَسُ الْمَسْجِدَ.»

U rivajetu kod imama Muslima رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ se dodaje: Rekao je Abdullah ibn Omer رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا:

“Stigao sam prvi, pa je moja kobila preskočila mesdžid.”⁶

Bilježi imam Et-Tirmizi رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ s dodatkom riječi Ibn Omera رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا :

وَأَخْرَجَهُ التِّرْمِذِيُّ وَزَادَ قَوْلَ ابْنِ عُمَرَ: وَكُنْتُ فِيمَنْ أَجْرَى فَوْتَبَ بِي فَرَسِي جِدَارًا

1 Kaže imam En-Nevevi: Riječ “udmiret” i “dummiret” (biti istrenirani) označavaju sljedeći postupak sa konjem. Najprije mu se smanji davanje krme na neki period, zatim se uvede u štalu, tamo zatvori i umota se da bi se jako znojio, i da putem sušenjem znoja dođe do smanjenja njegovog mesa. Tako dobiva snagu za utrkiavanje i galop. (Šerhu sahihi Muslim: 14/13).

2 Mjesto nadomak Medine na nekoliko milja. Neki kažu El-Hafja umjesto El-Hafja. Vidi En-Nihajeh: 411/1.

3 Međusobna udaljenost je šest ili sedam milja.

4 Međusobna razdaljina je otprilike jedna milja.

5 Bilježe Buharija i Muslim.

6 Rekao je imam En-Nevevi: riječ “fe taffefe” znači ispeo se i poskočio do mesdžida. Naime, zid mesdžida je bio nizak, pa se to desilo nakon prolaska kroz cilj, jer je cilj bio ovaj mesdžid, tj. mesdžid Benu Zurejka. A Allah najbolje zna. Šerhu sahihi Muslim:16/13.

“Bio sam od onih što su se utrkiivali, pa je moja kobila noseći me preskočila zid.”

Iz hadisa se razumije:

Riječi: “ALLAHOV POSLANIK ﷺ SE UTRKIVAO”

- » znače da je Vjerovjesnik ﷺ učestvovao lično u utrkama i time unosio radost među muslimane;
- » Ovo govori o potpunosti ahlaka Vjerovjesnika ﷺ i njegovoj skromnosti putem sudjelovanja sa muslimanima u rekreacijama i drugome što odmara dušu;
- » Da se ne smatra od stvari koje narušavaju muškost kada učenjaci i da'ije sudjeluju sa običnim muslimanima u rekreacijama i sl., uz uslov da oni budu uzor koji motri i pazi na granice muškosti, kao što je to bio primjer Vjerovjesnika ﷺ sa ashabima tokom rekreacije i šale sa muslimanima;
- » Da učešće onih koji pozivaju u dobro sa muslimanima u stvarima rekreacije povećava kod muslimana ljubav prema dobru općenito, a prema takvim učesnicima posebno;

Riječi: “UTRKIVAO NA KONJIMA KOJI SU BILI TRENIRANI” upućuju da se hajvan može osposobiti onime što ga čini više podobnim za domen rekreacije u svim njegovim vrstama;

Riječi: “I PUSTIO BI IH OD EL-HAFJA A CILJ IM JE BIO SENIJJETU-L-VE-DA” znače da se tačno određuju polazna i završna tačka, kao i sve ono što je potrebno za preciziranje stvari natjecanja u kojima učestvuje grupa ljudi, i slično tome. Ovime se odagnava mogućnost da se desi svađa i rasprava;

Riječi: “A UTRKIVAO SE I NA KONJIMA KOJI NISU BILI TRENIRANI, PA BI IH PUSTIO OD SENIJETU-L-VEDA', A CILJ IM JE BIO MESDŽID BENU ZUREJKA.”

- » Ovo ukazuje da se vodi računa o stanju životinje i da se ista ne opterećuje. Dakle, trenirani konji su imali dužu stazu do cilja za razliku od neistreniranih;
- » U ovome je odgovor udruženjima koja zastupaju prava životinja kada tvrde da islam čini nasilje životinjama;
- » Iz ovog se razumije ružnoća onoga što rade neki ljudi uzevši kao vid zabave nešto što je opterećenje životinjama i njihovo paćenje, kao spajanje dvaju ili više životinja jedne vrste na određenom mjestu sa namjerom napućkavanja, poput borbe pijetlova, bikova (tj. korida), ovnova ili pasa, i dr. Ovo djelo je haram, - nije ga dozvoljeno činiti zbog neizbježne štete tim životinjama. Jer “Vjerovjesnik ﷺ je zabranio zavađanje među životinjama.”¹
- » U ovome hadisu, kao i drugim hadisima koji tretiraju temu rekreacije, je ukazano na potpunost vjere islama, te da islam nije vjera monaštva i žestine. Naprotiv, to je vjera potpunosti u svim njezinim značenjima, obuhvata dobro dunjaluka i ahireta, u njoj je put odgoja srca i tijela, podstiče na povezanost i jedinstvenost, kao i sve što pomaže u izgradnji duha i tijela poput dozvoljene rekreacije. Sve to čini da duša i tijelo insana poveća činjenje dobra i bude na oprezu od zabranjenih stvari.

Ono što treba ovdje znati i naglasiti jeste da je na muslimanu da tokom rekreacije i stvari razgaljivanja duše bude revnosan u pripravljanju lijepog nijjeta u tom svom djelu, jer nijjet čini da uobičajene dnevne aktivnosti postanu ibadeti. Tako rob može biti nagrađen tokom stvari rekreacije, a što je od Allahovih ﷻ blagodati Njegovim robovima.

1 Bilježe Ebu Davud i Tirmizi i drugi od Ibn Abbasa.

Također je obaveza muslimanu da bude oprezan od ružnog nijjeta u svojoj rekreaciji, jer mu to navlači grijeh – a Gospodar tvoj nikome ne čini nepravdu.

Ovdje je lijepo za spomenuti govor Ibnu-l-Kajjima رحمه الله iz njegove izvršne knjige *El-Furusijeh*, kada govori o pitanju gađanja strijelom. Kaže:

“...Trebalo bi da razuman čovjek pripremi svoj odlazak na streljište, kao što se spremi za odlazak u džamiju, da se spremi za okupljanje sa onima koje će tamo sresti kao što se spremi za okupljanje sa vođama i uglednim među ljudima, i drugima kojima se poštovanje treba izražavati. Ne treba da smatra svoj odlazak besmislenom zabavom i uzaludnom igrom, već da je to poput odlaska putem traženja znanja. Treba da ode pod abdestom, spominjući Allaha, s namjerom da zadobije jednu od džennetskih bašči, sa smirenošću i dostojanstvenošću. Kada dođe do ciljanog mjesta ući će s edebom, poselamiti i položiti svoje oružje. Lijepo je da klanja dva rekata, ne iz počasti prema tom mjestu, nego da to bude ključ ka uspjehu i preciznom gađanju, jer stvari kada se otpočnu namazom budu preče uspjehu. Zatim će da dovi Allahu tražeći uspjeh i preciznost. Potvrđeno je od Vjerovjesnika ﷺ da je rekao: **“O Alija, traži od Allaha uputu i ispravnost, i spomeni uz uputu da te usmjeri na pravi put, i uz ispravnost da ti podari preciznost sa strijelom.”** Kada bude gađao njegov pratilac neće ga grditi zbog pogreške, niti mu se smijati, jer je sve to od niskosti u ponašanju, a malo je onih koji su time opisani, a uspjeli. Ko bude druge grdio, bit će grđen, ko se bude ljudima smijao, njemu će se drugi smijati, a ko svog brata bude korio za neko djelo, bit će iskušan time neminovno. Neće zavidjeti svom bratu na pogotku, niti će u svom srcu umanjivati njegov pogodak govoreći: “Pogodak od onoga ko nije strijelac“, i slično ovome govoru. Nije lijepo da uperi svoj pogled prema pratiocu u vrijeme kada on gađa, jer zaista ga to zaokuplja, ometa njegovo srce i prisebnost. Trebalo bi da se strijelci okane ovoga (ponašanja) između sebe, jer se šteta toga vraća njima.

Kada dođe red na njega, ustat će, zasukati rukave, spomenuti Allahovo ime, i uzeti svoje strijele desnicom a luk ljevicom, i onda stati na svoje mjesto sa edebom, smirenošću i dostojanstvom. Spomenut će Allahovo ime pri svakom gađanju, pa ako pogodi zahvalit će se Allahu Uzvišenom, donijeti riječi hvale na Njega, i reći: "Ovo je od blagodati Gospodara moga." A ako promaši neće se nervirati i galamiti, niti biti zbog toga mrzovoljan, a neće izgubiti ni nadu u Allahovu milost. Zato što je promašaj u ovom domu Allahu draži od pogotka u drugim vrstama igre mimo streljaštva. Neće psovati svoj luk i strijelu, niti samog sebe ili učitelja, jer sve navedeno je od nepravde i prekoračenja granice dobra. Neka bude strpljiv u gađanju pa makar njegovi promašaji bili brojni, jer uvijek malo treba pa da se promašaj preokrene u pogodak, i neka zna da je greška prethodnica ispravnosti i pogotka, a ružno činjenje prethodnica dobročinstva. Pripovijeda se od nekih velikih učenjaka da je jednog dana govorio o nekom vjerskom pitanju pa kazao ispravno. U tom su se prisutni njemu zadivili i rekli: "Kako si to divno kazao, tako nam Allaha." On odgovori: "Tako mi Allaha, nije mi bilo rečeno da sam nešto lijepo uradio a da mi se nije zacrvenilo lice zbog iste stvari toliko i toliko puta",- ili je kazao slično ovome.

Neće potcjenjivati svoju mišicu zbog onoga što vidi od pogodaka drugog i njegove vještine, te što vidi kod sebe da još nije dospio do tog stepena. Zaista, sve ovo nije mahana, nego je mahana i potpuni nedostatak da kod čovjeka oslabi ambicija da će dostići taj stepen. Neće govoriti u sebi kako nikad neće ostvariti ono što je drugi ostvario. Upravo je onaj ko ovako smatra onaj što neće uspjeti. Rečeno je onome ko se odluči da zadobije visoke ambicije:

Kada te zadive neka svojstva druge osobe

Pa budi on, biće pri tebi ono što te zadivljuje.

Nema nad darežljivošću i plemenitošću

Kada im dođeš zastora da te od njih sklone."¹

1 El-Furusijje, 275–277, skraćeno.

Ovaj govor svjedoči sljedećem: Da je na onima koji pozivaju u dobro da budu revnosni u tome da njihov poziv bude na osnovu znanja u svim stvarima, bilo to u znanju, djelu, rekreaciji, i ostalom.

S obzirom da je posrijedi hadis o rekreaciji, na pozivačima je da budu oprezni od govora bez znanja s tvrdnjom da se na rekreaciji ljudi više okupljaju i teže tome. Također, da se bude oprezno od toga da svrha ove stvari bude samo puka rekreacija, jer ovaj propis (dozvoljenosti rekreacije) nije općenit, osim kada ne kontrira vjerodostojnom i nedvosmislenom hadisu.

Od izvanrednog govora šejhu-l-islama Ibn Tejmije رحمته الله jeste njegova klasifikacija borbi, tj. sučeljavanja gdje učestvuju dvije ili više osoba natječući se međusobno. Ovo je podijelio u tri kategorije:

- Prva: ono čime se pomaže u stvarima koje je Allah naredio, kao što je u riječima Uzvišenog: **“I protiv njih pripremite koliko god možete snage i konja za boj, da biste time zaplašili Allahove i vaše neprijatelje, i druge osim njih – vi ih ne poznajete, Allah ih zna. Sve što na Allahovom putu potrošite nadoknađeno će vam biti, neće vam se nepravda učiniti.”**¹ Ova vrsta je dozvoljena sa naknadom i bez nje.
- Druga: Ono što vodi ka onome što je Allah zabranio, poput domina i šaha. Ovo je zabranjeno uz naknadu i bez nje.
- Treće: Ono u čemu ponekad ima koristi bez štete koja preteže, kao utrki vanje i hrvanje. Ovo je dozvoljeno bez naknade.²

U završetku ovog eseja navodim neke šerijatske tekstove u kojima se opaža briga islama o pravljenu udobnosti i releksacije duši, a što odagnava dosadu od duše i biva joj, nakon Allaha, pomoći u aktivnosti u činjenju dobra i ostavljanju zla.

- Prenosi se od Abdullaha ibn 'Amra رضي الله عنه da mu je Allahov Poslanik ﷺ rekao: **“Zaista, tvoje tijelo ima kod tebe pravo.”**³

1 El-Enfal, 60.

2 El-Fetaval-Kubra, 4/464.

3 Bilježe Buharija i Muslim.

- Od Aiše رضي الله عنها se prenosi da je rekla: “Vjerovjesnik ﷺ se utrkiavao sa mnom, pa sam ga prestigla na koliko je Allah htio. Poslije, kada sam otežala u tijelu, on je mene pretekao i rekao: **“Ovo ti je za onaj put.”**¹
- Od Selemeh ibn Ekva' رضي الله عنه, u poduljem hadisu u kazivanju o bici Zi Kared, se prenosi da je on رضي الله عنه rekao: “...Zatim me je Allahov Poslanik ﷺ posadio iza sebe da jašem na 'Adbi (devi) dok smo se vraćali ka Medini. Kaže (Selemeh): “Dok smo tako išli... bijaše tu čovjek od Ensarija kojeg se nije moglo preteći“, - reče (Selemeh), - pa je počeo da govori: “Ima li ko da se potrkamo do Medine? Ima li trkača?” I nastavio je da to ponavlja. Kaže (Selemeh): “Pa kada sam čuo njegov govor, rekoh: “Da počastiš plemenitog, i ne strahuješ od uglednog (tj. kada te pobijedi)?” On odgovori: “Ne, osim ako je to Allahov Poslanik ﷺ.” Kaže (Selemeh): Rekoh: “O Allahov Poslaniče, za tebe bih i oca i majku dao, dopusti mi pa da se potrkam sa ovim čovjekom.” Reče: **“Kako ti hoćeš.”** Kaže (Selemeh): Rekoh: “Idi na svoje mjesto.” Onda sam savio svoje noge i poskočio, pa se zajurio. Kaže (Selemeh): “Zaostajao sam za njim korak ili dva – zadržavajući dah – zatim sam se opet zajurio prateći ga, i vezao iza njega korak ili dva. Zatim sam se uzdigao sve dok ga nisam dostigao.” Reče (Selemeh): “Pa sam ga udario među plečke.” Reče (Selemeh) : Rekoh: “Sigurno sam ga prestigao, tako mi Allaha!” Reče: “Mislim da je tako.” Reče (Selemeh): “Pretekao sam ga do Medine.”
- Od 'Aiše رضي الله عنها se prenosi da je rekla: “Jednog dana Allahovog Poslanik ﷺ je bio na vratima moje sobe, a Abesinci su izvodili igru u mesdžidu. Allahov Poslanik ﷺ me zaklanjao svojim ogrtačem dok sam gledala njihovu igru.”
- Od 'Ataa ibn Ebi Rebaha رضي الله عنه, se prenosi da je kazao: “Vidio sam Džabira ibn Abdullaha i Džabir ibn 'Umejra رضي الله عنه, obojica Ensarije, kako bacaju (koplje). Dojadi jednom od njih i on sjede, pa drugi reče:

1 Bilježe Ahmed i Ebu Davud.

— Zar si se ulijenio? Čuo sam Allahovog Poslanika ﷺ da kaže: **“Sve ono gdje se ne spominje Allah je zabava i besposlica (zaborav), osim četiri stvari: čovjekov hod između dva reda (u borbi), treniranje konja, zajednička igra sa ženom i porodicom, i podučavanje plivanju.”**¹

- Prenosi se od Ebu Dža'fara ibn Muhammeda ibn 'Alijja ibn Rukane, a on od svog oca: “Da se Rukana ﷺ hrvao sa Vjerovjesnikom ﷺ pa ga je Vjerovjesnik ﷺ oborio.”²
- Od Enesa ﷺ se prenosi da je rekao: “Vjerovjesnik ﷺ je imao devu koja se zvala 'Adba, nije je mogla druga preteći, ili gotovo da je nije mogla nijedna druga preteći, pa je došao neki beduin na devu koju je jahao i pretekao je. To je teško palo muslimanima, toliko da je to Vjerovjesnik opazio, te reče: **“Pravo je Allahovo da spusti sve što se uzdigne na du-njaluku.”**³
- Od Seleme ibnu-l-Ekva' ﷺ koji kaže: “Prošao je Vjerovjesnik ﷺ pored skupine ljudi iz plemena Eslem koji su gađali strijelama, pa reče: **“Gađajte, o sinovi Isma'ila, doista je vaš otac bio strijelac. Gađajte! Ja sam sa sinovima toga i toga.”** Kaže (Ibnu-l-Ekva'): Pa se jedna od dvije skupine sustegnu. Pa reče Allahov Poslanik ﷺ: **“Šta vam je, zašto ne gađate?”** Rekoše: “Kako da gađamo, a ti si sa njima?” Reče Vjerovjesnik ﷺ: **“Gađajte, ja sam sa svima vama.”**⁴
- Bilježi Ibn Ebi Šejbeh od Ibn 'Abbasa ﷺ da je rekao u vezi ashaba ﷺ: Rekao je Omer ﷺ: “Dođi da te pokušam zagnjuriti pod vodu, da vidimo koji će od nas – a obojica smo u ihramima – više izdržati.”⁵

1 Bilježi Bejheki u “Es-Sunenul-Kubra” i Taberani u “El-Mu'džemul-Kebir” i “El-Mu'džemul-Evsat” i Hejsemi u “Medžme'uz-Zevaid” i kaže: “Taberanijevi prenosioци su od prenosilaca sahiha, osim Abdulvehhaba ibn Buhta, on je pouzdan.”

2 Bilježe Ebu Davud i Tirmizi, a hadis je hasen uz druge predaje, koje ga pojačavaju.

3 Bilježi Buhari.

4 Bilježi Buhari.

5 EsSujuti, El-Baha fi fadlis-sibaha, 64.

Četrdeseti hadis

عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ «الْعِبَادَةُ فِي الْهَرَجِ كَهَجْرَةِ إِلَيَّ.»

Prenosi se od Ma'kil ibn Jesara da je rekao Allahov Poslanik:

“Ibadet u vremenu smutnje je kao hidžra meni.”^{1,2}

Iz hadisa se zaključuje:

- » Vrijednost ibadeta općenito.
- » Da ljudi zapostavljaju ibadet u vremenu smutnji.
- » Umnogostručenje vrijednosti onoga ko se pridržava (bilo koje) propisane stvari kada ljudi istu zapostave.
- » Velika uloga hidžre u islamu.
- » Vrijednost muhadžira među ashabima i njihova prednost nad ostatkom ummeta.
- » Da je pridržavanje ibadeta i povezanost sa Allahom od najvećih uzroka spasa od smutnji.

I neka je hvala Allahu čijom blagodati se upotpunjuju dobra djela.

1 Kaže Munavi: “Kao hidžra meni: tj. po veličini nagrade. Ili se kaže: muhadžira je u prvom vremenu bilo malo, jer većina ljudi nije bila u stanju da izvrši hidžru, pa tako je i pobožnjaka u vremenu smutnje malo. Kaže Ibnul-'Arebi: Zajednička tačka u poređenju sa hidžrom je da su u prvo vrijeme ljudi bježali iz nevjerničke zemlje i od njenih stanovnika u vjerničku zemlju i njenim stanovnicima, pa kada se dese smutnje, obaveza je čovjeku da bježi sa svojom vjerom u ibadet i da ostavi te ljude i to stanje, i to je jedna vrsta hidžre.” (Fejdul-Kadir, 4/373).

2 Bilježi Muslim.

Sadržaj

Predgovor	3
Uvod	7
Prvi hadis	9
Drugi hadis	12
Treći hadis	15
Četvrti hadis	17
Peti hadis	21
Šesti hadis.....	24
Sedmi hadis.....	26
Osmi hadis.....	27
Deveti hadis	29
Deseti hadis.....	30
Jedanaesti hadis	32
Dvanaesti hadis	34
Trinaesti hadis	36
Četrnaesti hadis	43
Petnaesti hadis.....	46
Šesnaesti hadis.....	50
Sedamnaesti hadis.....	52
Osamnaesti hadis.....	56
Devetnaesti hadis.....	59
Dvadeseti hadis	64
Dvadeset i prvi hadis.....	66
Dvadeset i drugi hadis.....	69
Dvadeset i treći hadis.....	71
Dvadeset i četvrti hadis	74
Dvadeset i peti hadis.....	77

Dvadeset i šesti hadis.....	78
Dvadeset i sedmi hadis.....	80
Dvadeset i osmi hadis.....	81
Dvadeset i deveti hadis.....	84
Trideseti hadis.....	91
Trideset i prvi hadis.....	95
Trideset i drugi hadis.....	98
Trideset i treći hadis.....	99
Trideset i četvrti hadis.....	101
Trideset i peti hadis.....	103
Trideset i šesti hadis.....	109
Trideset i sedmi hadis.....	111
Trideset i osmi hadis.....	114
Trideset i deveti hadis.....	117
Četrdeseti hadis.....	125

